

*POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

5

maj 2001

POZOR: OPREMA VAM LAHKO REŠI ŽIVLJENJE

MAMMUT

Vrvi, plezalni čevlji, pasovi, oblačila, nahrbtniki.

Za katalog in dodatne informacije pokličite:

T.E.R.R.A., Slovenska 17, 2000 Maribor, telefon: +386 02 2500 966, fax: +386 02 2500 967

E-mail: terraclimb@siol.net

www.promel.si/terra

www.mammut.ch

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

maj 2001

5

letnik CI

izhaja od leta 1895

vsebina

Klemen Volontar	Plazovna žolna rešuje življenja	194
Marjan Rztresen	Stare in nove poti	195
	Statistika govori balonu v prid	196
Aljaž Anderle	Ledene strasti burijo plezalce	198
Franc Ekar	Predvojni kranjski plezalci	201
Marjan Rztresen	Čeh planinskih paličarjev	205
Nina Orel	Napolnjeni s tišino belih planjav	208
Ivan Dobnik	Gorjanci v januarskem snegu	214
Silvo Babič	Zimski potep na Triglav	216
Željko Kozinc	Črna Marija v Trenti	217
Peter Kuzman	Najlažja smer je šeste stopnje	219
Borut Pečar	O dobrih starih časih	221
Aleš Tacer	Jubilej PD Ožbalt-Kapla	223
Vinko Hrovatič	Jelenca tjakaj pogleduje	224
Arnold Lešnik	Iskanja samega sebe in kdove česa še	225
Aleš Tacer	Dan kot prav lepo darilo z neba	228
Aleš Karl Nosan	Neminljivi dnevi	230
Uroš Podovšovnik	Dolina smrti še živi	232
Marjan Bradeško	Frčkova planina	232
	Žagarski virus razsaja po gorah	233
Pavel Pavlovec	Okrogle, oglate in robate	234
Aleš Tacer	Božanski mir gorá	235
	Odmevi	235
	Iz planinske literature	235
	Društvene novice	238

Slika na naslovni strani: **Počitek pred vzponom na Vrh nad Peski**

Foto: Rok Medja

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Rztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelínik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri Agenciji RS za plačilni promet 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620 - šifra valute - 3053/8. Naročnina za leto 2001 znaša 5400 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 2001, posamezna številka stane 600 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

PLAZOVNA ŽOLNA REŠUJE ŽIVLJENJA

KLEMEN VOLONTAR

Vršič. Sončna nedelja. Ura je osem in nekaj minut. Najverjetneje eden zadnjih vikendov, primernih za turno smuko. Pomladni čas zahteva svoje in sneg nezadržno kopni. Poraja se miren, sončen dan. Na vseh »turnosmučarskih« vrhovih kar mrgoli obiskovalcev. In vsako leto jih je več. Tako je tudi z nevarnostmi, ki prežijo pozimi; zlasti veliko je snežnih plazov, katerim je izpostavljeno vedno več življenj.

Kot že velikokrat to zimo sedim v bližini parkirišča takoj nad potjo, ki vodi na Mojstrovko in Nad Šitom Glavo. Turni smučarji in tudi taki, ki se peš podajajo na turo, se kar vrstijo mimo mene. Veliko jih poznam, med njimi so tudi znane osebnosti planinskega življenja v Sloveniji. Vztrajam do pol desetih in vseskozi vestno prisluškujem svoji plazovni žolni, ki je nastavljena na sprejem. Vztrajno molči. Le pri dveh smučarjih zaznam dobro znani pisk plazovne žolne, pa še ta dva sta – po pozdravu sodeč – tujca. Koliko jih s seboj nosi še snežno lopato in sondo in med vzpomam naredi preizkus trdnosti snežne odeje, si ne upam pomisliti. Odgovor pa se ponuja kar sam.

Kar nekaj zim je že minilo (bilo je leta 1985 na izpitih za alpinistične inštruktorje), ko sem se na predavanju **Pavleta Šegule** prvič natančneje seznanil z nevarnostmi, ki jih prinašajo snežni plazovi, kako naredimo preizkus snežne odeje, kakšen je preizkus trdnosti snežne odeje in kako z majhno elektronsko napravo, »pips« so

jo taktat posplošeno imenovali, razmeroma hitro najdemo zasutega. Celo dopoldne sta nas z **Danilom Škerbinekom** mučila s teorijo in prakso. Naveličana vsega je večina menila, da je le preveč hrupa za nič. Pa še zadnji dan je bil in izpiti so bili tako rekoč že v žepu.

Kako hudo sem se motil, sem spoznal v naslednjih letih, ko sem nekajkrat zadnji trenutek izstopil med neačrtovano vožnjo s snežno gmoto. Vedno sem bil sam, brez plazovne žolne in lopate ter sonde in najverjetneje nihče ni vedel, kje se potikam.

Ko se mi je to pripetilo naslednjič in je bila z mano bodoča družica, sem se zamislil. Da bi zaradi lastnega neznanja, malomarnosti in podcenjevanja spravljal poleg sebe še druge v nevarnost, to pa ne! Popolne varnosti ni, lahko pa poskrbimo, da se ji čim bolj približamo in s poznavanjem izognemo nevarnostim.

Kot član Gorske reševalne službe sem se vključil v delo Podkomisije za plazove in se aktivneje začel ukvarjati s spoznavanjem snežne odeje in plazov. S pomočjo podkomisije in v lastni režiji mi je v zadnjih letih uspelo obiskati nekaj tečajev in seminarjev doma in v tujini od Slovaške do Švice. Poglobil sem znanje in se še enkrat prepričal o nujnosti ozaveščanja obiskovalcev zimskih gorā o nevarnostih, ki prežijo nanje in o nujnosti izvajanja varovalnih ukrepov.

Kot že rečeno, popolne varnosti ni in tako tudi z uporabo plazovne žolne nismo nič bolj varni. Le ko se enkrat že zgodi, lahko skrajšamo čas iskanja na minimum in s tem povečamo možnost preživetja. Kot je znano, ima

PZS dobi enoletnega predsednika

V sejni sobi bežigradske izpostave mestne občine Ljubljana se bo v soboto, 19. maja, ob 9.30 začela letošnja redna skupščina Planinske zveze Slovenije, na kateri bo zadnjič kot predsednik nastopal **Andrej Brvar**. Na nadomestnih volitvah bodo namreč izvolili novega predsednika osrednje slovenske planinske organizacije, saj je sedanji predsednik že na lanski novembrski seji upravnega odbora PZS napovedal svoj odstop.

V pisni izjavi je Brvar letošnjega 2. februarja upravnemu odboru PZS uradno pojasnil, da se je leto dni pred iztekom rednega mandata na letošnji skupščini odločil odstopiti s funkcije predsednika PZS.

Med razlogi za odstop je navedel, da je doslej že večkrat povedal, da na rednih volitvah leta 2002 ne namerava ponovno kandidirati, »zavoljo kadrovske kontinuitete na vodilnih mestih PZS pa je smiselno, da se kandidat za novega predsednika v naslednjih letih uvaja v predsedstvu PZS že leto prej; tako bi bila primopredaja nalog in poslov bodoči vodilni ekipi PZS kvalitetnejša in bolj tekoča«. Poleg tega je za vzrok svoje odločitve navedel, da »je PZS z operacionalizacijo Vodil prišla pri mnogih vprašanih do točke, ko Vodila dolgoročno posegajo v obstoječo organizacijo, sam pa s sprejemom katere od variantnih rešitev ne želim otežiti dela prihodnjemu vodstvu PZS«, saj »je korektno, da operacionalizacijo Vodil prevz-

me novi predsednik s svojo vizijo in pogledom na rešitve vprašanj«. Naposled je kot vzrok za svoj odstop navedel, da »zavoljo zahtevnosti in obsežnosti zadev, ki jih mora reševati predsednik PZS s prostovoljnimi delom, in zavoljo zahtevnega delovnega mesta, kjer sem zaposlen, ni moč več kvalitetno opravljati nalog, ker zmanjkuje potrebnega časa za zadovoljivo opravljanje obeh nalog«.

Volilna komisija je pravočasno razpisala kandidacijski postopek za nadomestne volitve predsednika PZS in njen predsednik **Borut Vukovič** je dal v Obvestilih v objavo poročilo, v katerem je zapisano, da je upravni odbor PZS na 19. seji letošnjega 16. marca razpisal nadomestne volitve za predsednika PZS, ki bo funkcijo opravljal do rednih volitev organov PZS, se pravi do maja 2002. »Do izteka roka za zbiranje predlogov kandidatov je komisija prejela en sam predlog s soglasjem kandidata. Koroški meddruštveni odbor je kot kandidata za predsednika PZS predlagal **Franca Ekarja**, rojenega 17. oktobra 1942, člana Planinskega društva Kranj«.

Kot je v poročilu posebej zapisano, »kandidat za novega predsednika Planinske zveze Slovenije izpolnjuje zahtevane formalne pogoje: da je polnoleten državljan Republike Slovenije, da je član planinskega društva več kot deset let, da aktivno obvlada angleški ali nemški jezik in da ni funkcionar katere od političnih strank. Upravni odbor je zato na 20. seji dne 20. aprila 2001 določil kandidatno listo za nadomestne volitve z enim kandidatom«.

zasuti le prvih petnajst do dvajset minut nekako 80 odstotkov možnosti za preživetje. V tem času mu lahko pomagajo edino in samo prijatelji v skupini ali naključno prisotni. Le izjemno redki srečneži so živi dočakali reševalce, saj so praviloma takšne iskalno-reševalne akcije s klasičnimi sredstvi (sondiranje) dolgotrajne in naporene. Reševalni psi so seveda hitrejši in zelo uspešni, vendar jih je ravno tako treba pripeljati na kraj nesreče, kar časovno tudi ni zanemarljivo.

Iz povedanega sledi, da za sedaj edinole vestna in pravilna uporaba plazovne žolne zagotavlja hitro in uspešno odkritje zasutega. Ponavljam: ne pozabimo, da z uporabo žolne nismo varni pred plazovi! Le ob pravilni izbiri poti, s poznavanjem uporabe žolne, z vestnim vzdrževanjem in ne nazadnje z nepodcenjevanjem plazov bomo še dolgo hodili in smučali po gorah. Na tržišču je že četrta, digitalna različica moderne plazovne žolne. Ne glede na proizvajalca so med seboj kompatibilne in z vsemi je upravljanje preprosto. Cena seveda ni zanemarljiva, vendar tudi drugi kosi opreme, ki so nujno potrebni za gibanje v zasneženih gorah, niso poceni. Mislim, da ni potrebno dajati na tehtnico ceno življenja in ceno naprave. Odgovor je na dlani. Vrnimo se na začetek. To zimsko sezono sem zelo pogosto začel na dneve na prej omenjeni način. Največ-

krat na Vršču. Prišel sem do zastrašujočega rezultata. Le dobrih 10 odstotkov obiskovalcev je imelo nameščene plazovne žolne in vsi so bili turni smučarji. Od tistih brez smučí pa nisem zasledil nikogar. Odstotek ne velja za organizirane skupine na tečajih in vajah, za katere se je izkazalo, da vedno pogosteje vsi nosijo žolno. Za to poskrbijo vodniki oziroma organizatorji, ki se zavedajo odgovornosti. Nekako ne morem razumeti, da ravno pešci, ki jih – statistično gledano – plaz zasuje mnogo pogosteje kot smučarje, tako nekritično gledajo na nevarnost, ki preži tudi nanje. V zadnjem času smučí niso namenjene le užitek ob spustu, temveč vedno pogosteje gorniku zagotavljajo hitrejšo, lažje in varnejše premagovanje razdalj do cilja. Vzorec, ki se je izkazal na Vršču, se je pojavljal tudi na drugih točkah, ki sem jih to zimo obiskoval (Tamar, Pokljuka, Komna).

Ker sem zadnja leta na večini tečajev in seminarjev, na katerih seznanjam z nevarnostmi v snežnem plazu (v organizaciji KA, GRS, PLV), menim, da je na voljo dovolj možnosti za spoznavanje koristnosti in nujnosti uporabe plazovne žolne. Zato še enkrat v premislek: kako veseli ste, ko se vedno znova odpravljate novim dogodivščinam naproti. Poskrbite, da se boste vedno tudi vrnil!

namesto komentarja

STARE IN NOVE POTI

Nekatere vrednote, po katerih je bilo njega dni (a vendar ne tako davno, da se tega preštevilni člani slovenske planinske organizacije ne bi dobro spominjali) dobro znano in prepoznavno planinstvo, so menda izgubile ves smisel in se včasih zdi, da je smešen tisti, ki jih še vedno zagovarja.

Menda ni planinca starejše in srednje generacije, ki ne bi njega dni vsako leto položil na oltar planinstva kdove koliko ur svojega prostovoljnega dela. Koliko planinskih koč je bilo zgrajenih in prenovljenih na ta način, koliko zajetij za vodo v visokogorju, koliko sobot in nedelj so domači planinci v svoji koči (ki takrat de iure niti še ni bila njihova) stregli planinskim popotnikom, koliko vsakršnega materiala, hrane in pijače so na svojih ramah znosili »tja gor«!

Kateri od mlajših planincev je že kdaj poskusil kaj takega? To je nekako, kot si je mogoče razlagati, preživeto, kajti zdaj se je treba v planinstvu ukvarjati z vsebinskimi dejavnostmi: plezati je treba, raziskovati visokogorske kraške jame in predvsem brezna, pripravljati tečaje turnega smučanja ter vodništva v takih in drugačnih razmerah, se mednarodno udeleževati

na sestankih evropskih in svetovnih gorniških organizacij, hoditi na odprave, najbolje v Himalajo in Ande, in nasploh počenjati zgodovinska gorniška dejanja. S planinskimi potmi naj se ukvarjajo starci, ti naj bodo tudi lastniki planinskih koč in vsega drugega, kar spada h »klasičnemu planinstvu«.

Ob takih razmišljanjih pogosto močno pretiravam – ali pa nemara niti ne prav hudo. Samo primerjamo: njega dni so mladi prav tako plezali, hodili po visokogorskih kraških jamah, reševali v gorah, vodili manj izkušene po visokogorju (čeprav marsikaj od tega bojda niso delali tako dobro, kot se dela zdaj), poleg tega pa opravljali še vsa »klasična« planinska dela. Nagrada za taka »klasična« dela je bil denar, ki so jim ga društva dala za planinsko športno udejstvovanje. Zdaj je menda samo po sebi razumljivo, da društvo svojemu podmladku mora dati sredstva, da bi ta podmladek mogel ustvarjati zgodovinska planinska dejanja. Dogajalo se je že, da je šel drugam, če ni bilo tako.

Ali je preveč jadikovanja za starimi, dobrimi časi, čeprav nekateri od teh pravzaprav sploh niso bili prav dobri? Morda pa vendarle ne. Ko vsaj v alpskih državah in deželah že dolgo spet uvajajo nekdanjo skromnost v planinske kočice, ko se marsikje spet pozdravljajo tudi na poteh, ki vodijo pod gore, ko se v gore spet vrača nekdanja prvinskost, je nemara vredno preiščevati tudi o še drugačem vračanju na stare planinske poti, ne da bi ob tem pustili zanemarjene po novem uhojene.

Marjan Raztresen

STATISTIKA GOVORI BALONU V PRID

Že več kot deset let prodajajo in ves ta čas vseskozi preizkušajo lavinsko zračno blazino. Kot pravita v švicarski planinski reviji *Die Alpen* velika poznavalca tega področja **Frank Tschirky** in **Martin Kern**, je torej zdaj kar pravi čas, da bi opravili vmesno bilanco in poskušali odgovoriti na vprašanje, ali je ta priprava sploh kakšen dodaten prispevek k varnosti. Na podlagi rezultatov raziskav, statističnih in drugačnih podatkov o nesrečah in teoretičnih razglabljanj je mogoče ugotoviti, da se da na to vprašanje odgovoriti pozitivno.

Lavinski zračni balon ali plazovni balon prodajajo kot »sistem ABS« – avalanche airbag system. V tem sistemu je planinski nahrbtnik, v njegovih stranskih žepih pa sta vgrajena balona s po 75 litri prostornine. Ko človeka zajame snežni plaz, potegne za sprožilno vrstico, ki s pomočjo majhnega eksplozivnega naboja odpre kapsulo z zrakom, ki je pod pritiskom. Balona se nato v eni do dveh sekundah napolnita z vsebino plina iz kapsule in z okoliškim zrakom, ki ga tako imenovani Venturijev efekt potegne skozi ventil. Obstaja tudi starejša različica sistema z enim samim balonom s prostornino 150 litrov.

INVERZNA SEGREGACIJA

Učinkovitost sistema ABS so preizkusili med drugim pozimi 1994/95 v okviru predposkusov in velikega preizkusa v Davosu v Švici. Ugotovili so – če nič drugega –, da omogoča lavinski balon, četudi vedno ne prepreči, da bi človeka popolnoma zasulo, vsaj to, da ostane blizu površine in služi kot oznaka, da reševalci takoj najdejo ponesrečenca in nemudoma ukrepajo.

Dejstva, da človek, ki ga je odnesel snežni plaz, z napihnjem balonom lažje ostane na površini tekoče plazovine, ni mogoče razlagati kot »plavanje« v klasičnem smislu, ki ga povzroči hidrostatični vzgon. Pojasnilo o učinkovitosti sistema ABS dobimo, če gledamo na tekočo plazovino kot na pretok različno debelih delcev in delov, v tem primeru kot snežnih blokov, kep in majhnih delcev snega. Pod vplivom velikih sil težijo valeči se delci k taki razporeditvi, da so veliki kosi prej na površini, majhni pa prej v spodnjih plasteh tega drobirja. Ta sortirni učinek se imenuje »inverzna segregacija«. Znan je in ga je mogoče opazovati na primer na meliščih, kjer so velike skale na površini.

Plazovni balon naredi iz turnega smučarja, ki je že sicer razmeroma velik del lavinskih delcev, še večji kos, ki lahko zaradi sortirnega efekta dobi še večjo prednost. Vendar so z računalniško simulacijo ugotovili, da inverzna segregacija ni odvisna samo od velikosti delov, ampak tudi od lastnosti materiala posameznega delca in soodvisnosti do drugih delcev v celotnem plazovnem toku. Toda čeprav je računalniški model huda abstrakcija pravega snežnega plazu, v katerem se

Turni smučar z napihnjem lavinskim balonom

le prikaže osnovne mehanizme, od katerih je odvisna učinkovitost lavinskega zračnega balona.

Med februarjem 1991 in februarjem 2000 je bilo po svetu dokumentiranih 26 nesreč v snežnih plazovih, v katerih se je znašlo 40 ljudi, ki so bili opremljeni s sistemom ABS. Od teh štiridesetih je bilo 32 takih, ki so se znašli v plazu z napihnjem balonom. Šest ljudi ni potegnili vrvice in torej niso sprožili mehanizma, ki bi napihnil balon, pri dveh oseh pa je bil najverjetneje vzrok za to, da se balon ni napihnil, tehnična težava.

Od 32 ljudi z napihnjem balonom 16 oseb plaz ni zasul, 11 jih je deloma, pet pa jih je popolnoma. Pri štirih ljudeh od petih popolnoma zasutih so bili baloni na površini snežnega plazu in jih je bilo mogoče videti. Zaradi tega so jih tovariši, ki jih plaz ni zajel, lahko takoj našli in jih začeli takoj reševati. Ti štirje ljudje so preživeli, čeprav jih je plaz popolnoma zasul.

POPOLNE VARNOSTI NI

Ko se je februarja lani na Južnem Tirolskem sprožil snežni plaz, je zajel pet ljudi in jih pokopal pod seboj. Eden od njih je bil opremljen s sistemom ABS, vendar ga je plaz kljub temu popolnoma pokopal pod seboj, čeprav je bil balon napihnjem. Teh pet ljudi se je vzpenjalo po pobočju in je bilo približno na sredini hri-

ba, ko se je čisto zgoraj utrgal plaz in jih vlekel prav do izteka pobočja, ki je že dokaj ravno. Vse je tam zasul med 170 in 300 centimetrov globoko, vendar so njihovo lego ugotovili z lavinskimi žolnami. Štiri ljudi so izpod plazu potegnili mrtve, peti je po nekakšnem čudežu preživel zasutje.

Med štirimi, ki so pod tem plazom umrli, je bil tudi tisti, ki je bil opremljen s sistemom ABS. Najverjetneje je obležal na že precej ravnem delu pobočja, ko se je v zgornjem delu plazu tudi zaradi smuči na nogah ustavil zaradi sidrnega efekta. Plazovina, ki je nato pridrla od zgoraj, ga je kljub napihnjenemu balonu zasula 170 centimetrov globoko. To kaže na problem, ki se pojavi pri tem balonu in ki so ga med raziskavami odkrili šele leta 1995: lavinski balon deluje le tako dolgo, dokler skupaj z odnešenim človekom potuje s plazom. Če pa se kje ustavi, ni balon v nikakršno pomoč več. Možnosti za preživetje popolnoma zasutih ljudi z napihnjenim balonom ob sebi bi bile verjetno večje, če bi dodatno vgrajen mehanizem po približno treh minutah balon hitro in popolnoma izpraznil.

V celoti je preživel 31 v snežnem plazom popolnoma zasutih ljudi z napihnjenim balonom, eden pa je umrl. Najverjetneje pa je še neznano število takih nesreč, ki so se zaradi tega pripomočka srečno končale. Če vemo, da je 13 odstotkov smrtnih žrtev med vsemi tistimi, ki jih je odnesel snežni plaz, je učinkovitost lavinskega zračnega balona tudi statistično potrjena. Pri tem je pomembno, da je bilo med letoma 1980 in 1999 vseh 729 ljudi, ki jih je snežni plaz popolnoma zasul na prostem, predvsem v gorski naravi, komaj 70 centime-

Lutki so na hrbet privezali nahrbtnik s sistemom ABS, sprožili umetni plaz in raziskali, kako jo je »mož« odnesel.

trov globoko pod snegom. Vendar je po nekaterih raziskavah učinkovitost sistema ABS pri plazovih mešanega materiala in velikih plazovih nadvse vprašljiva. Od vseh preizkušenih tehničnih pomagala daje plazovni balon zdaj največje možnosti, da bi preživel snežni plaz. Kljub tako pozitivnim rezultatom pa ne bi smeli nikoli izzivati nevarnosti, da se najdemo v plaz, ker so lahko kljub preživetju poškodbe zelo hude.

(Die Alpen)

GPS pomaga gorskim reševalcem

Slovenija ima kljub svoji majhnosti sedemnajst postaj Gorske reševalne službe. Kolikor je postaj, toliko je tudi različnih terenov, kjer posamezne postaje delujejo, zato je jasno, da se za reševanje tudi vsaka postaja posebej pripravlja in uri znanje svojih članov. Kot je v Zgornjesavski dolini skoraj vsako reševanje predvsem v skali, je mariborski postaji dan predvsem gozdni teren. Nihče pri tem ne sme niti pomisliti, da tam ni nevarnega terena; največja težava so tam za pohodnike gozdna prostranstva Pohorja, kjer vsako leto zaide kar veliko pohodnikov.

Če je težava za izgubljene, tudi tistim, ki jih iščejo, ni lahko; čeprav teren zelo dobro poznajo, se vsako leto urijo in pri tem uporabljajo vso tehniko, ki jim je na voljo. Pozabiti ne smemo niti na štirinožne pomočnike pse.

Ker je bilo v lanskem letu veliko iskalnih akcij, v zadnjem času pa je bilo včasih na dan izgubljenih kar po več ljudi, so se v Postaji GRS Maribor odločili za tehnično novost – GPS. Poznavalce iz svojih vrst je načelnik **Ljubo Hansel** pred dvema letoma pridobil k sodelovanju. Po ideji **Marjana Kovačiča** so pripravili zanimiv način iskanja, podprt z računalnikom.

To je bilo sicer zelo učeno predstavljeno, v praksi pa pomeni, da istega terena zdaj ne preišče več posa-

meznikov ali celo skupin, saj imajo iskalci s seboj naprave GPS, s pomočjo radijskih sredstev pa svoj položaj zelo natančno sporočajo v vodstvo akcije, ki jih potem usmerja na nepreiskan teren in jih obenem odvrča od terena, ki je bil že pregledan.

Ker so mariborski gorski reševalci sistem dobro preučili in ga nekajkrat preizkusili, so se odločili, da ga bodo predstavili inštruktorjem GRS iz vse Slovenije. V soboto, 31. marca, in v nedeljo, 1. aprila letos, so se tako inštruktorji GRS zbrali na Pohorju, kjer imajo mariborski gorski reševalci svojo postojanko. Tu so v soboto najprej poslušali teoretični del, v nedeljo pa so bili priče nazornemu preizkusu, kjer so iskali dva »izgubljena«. Kljub temu, da je Slovenija kar dobro »pokrita« z radijskimi repetitorji ZARE za potrebe zaščite in reševanja, se je izkazalo, da je za razgiban pohorski teren še premalo. Na pomoč so poklicali mobilno enoto za postavljanje mobilnih repetitorjev, potem pa iskalne ekipe niso imele nobenih težav s povezavo več. Zelo hitro so našli oba izgubljena, ki sta bila tudi kar precej »poškodovana«. Ker so z napravami GPS lahko točno določili, kje sta reševalni ekipi (sestavljene poleg gorskih reševalcev tudi iz smučarskih reševalcev, ki jih imajo v svojih vrstah mariborski kolegi), je bilo tudi vozilo za transport lahko po cesti kar hitro v bližini.

Vaja je pokazala dvoje: izredno uporabno sodobno tehnologijo (računalnik, GPS, radijska postaja), obenem pa nujnost poznavanja le-te.

Slavc Šetina

LEDENE STRASTI BURIJU PLEZALCE

ALJAŽ ANDERLE

Ledno plezanje je tisti segment alpinizma, ki v zadnjih letih postaja vse bolj privlačen in priljubljen. Poleg tega doživlja tudi razvoj, ki močno razširja nekdanje stereotipne predstave o lednih plezalcih, kako se v okorni in težki opremi s trudom prebijajo preko nevarnih zaledenelih slapov. Danes najboljši ledni plezalci plezajo tam, kjer pred desetimi leti nihče še poskusil ni in na način, ki bi se takrat zdel bogokleten in lahkomi-seln. Tako kot ima led na tisoče oblik in značilnosti, imajo tudi ledni plezalci različne poglede na svoje početje. Vsak ima svoje notranje razloge, ki ga vlečejo v ledene vesine, vsak svoje cilje in vsak svoje meje. Sam ne bom poskušal osmišljati našega početja, pač pa pokazati, kako velik napredek je ledno plezanje v

zadnjem desetletju doživelo in kaj danes počno vrhunski ledni plezalci.

SKOKOVIT RAZVOJ

Čeprav se je plezanje zaledenelih slapov začelo razvijati že pred tridesetimi leti, pa v zadnjem desetletju doživlja preporod, ki so ga omogočili številni dejavniki, med katerimi so najpomembnejši tehnološki napredek in spremembe v načinu razmišljanja in pristopa k samemu plezanju. Oprema današnjega dne se od opreme naših očetov močno razlikuje že na prvi pogled. Od oblačil do konic derez, vse je prilagojeno čimvečji učinkovitosti, varnosti in udobju.

Plezalci se danes ne izogibajo več pomanjkljivo zaledenelim smerem, pač pa jih celo iščejo. In njihovi vzponi niso več način treninga za plezanje v visokih gorah, pač pa samo ledno plezanje zahteva načrtno pripravo, ki se začnejo že v poletnih mesecih.

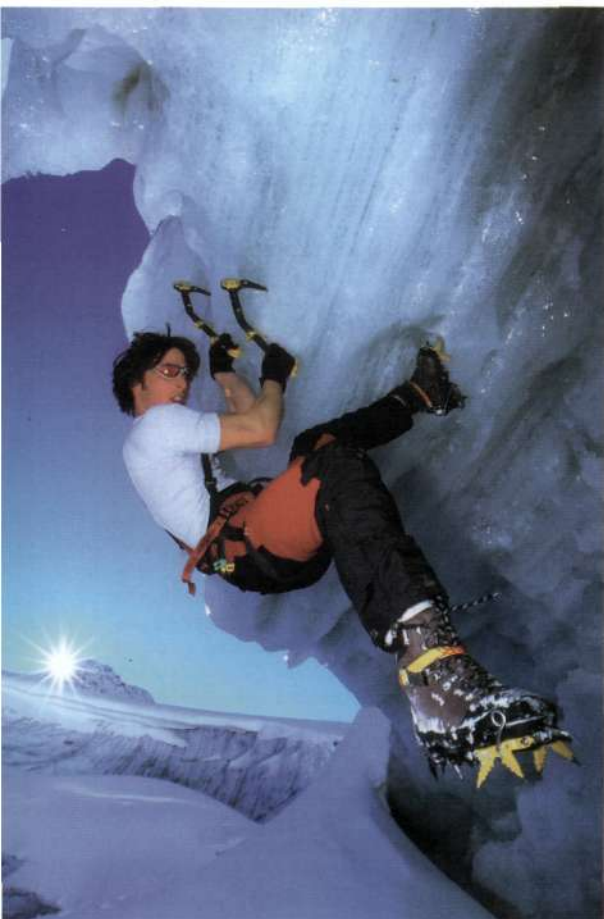
Plezanje zaledenelih slapov je doseglo svoj višek v zadnjem desetletju, ko so bile v različnih delih sveta preplezane zelo zahtevne ledne smeri. Narava zaledenelih slapov je takšna, da s težavnostjo izjemno narašča tudi tveganost plezanja. Pri sedmi stopnji je ta že izjemno velika in fizičnim naporom se pridružijo še veliki psihični pritiski. Plezalni zagon je bil zato preusmerjen v novo smer, tja, kjer je težavnost lahko naraščala, tveganje pa ne: v kombinirano plezanje in tekmovanja v težavnostnem lednem plezanju. To sta danes najbolj izraziti obliki modernega lednega plezanja in nosilca njegovega razvoja.

KOMBINIRANO PLEZANJE

Značilnost kombiniranega (angl. mixed) plezanja je ta, da v opremi za ledno plezanje povežemo kopne in ledene dele smeri. Tovrstno plezanje je izjemno atraktivno, saj se akcija ponavadi dogaja v močno previsnih in izpostavljenih smereh. Kombinirano plezanje je omogočilo nadaljnji razvoj in dvig težavnosti (že do M 11). Ključni deli smeri so se iz ledu prenesli v odseke kopne skale, ki jih je treba preplezati, pogosto kar s cepini v rokah in derezami na nogah. Takšna tehnika uporabe ledne plezalne opreme – cepinov in derez se v angleščini imenuje »drytooling«. Razumljivo je, da tako plezanje zahteva prvovrstno poznavanje lednega plezanja, poseben občutek za uporabo cepinov in derez in visoko stopnjo telesne pripravljenosti. Pridobivanje teh kvalitet pa terja svoj čas, zato so se nekateri alpinisti že specializirali za takšne vzpone in svoje sposobnosti pripeljali do izjemno visokih meja.

TEKMOVANJA

Tekmovanja v lednem plezanju imajo že kar lepo zgodovino, še posebno pa so se razvila v zadnjem desetletju sočasno z zadnjim valom popularizacije in raz-

Klemen Premrl na Pitztalskem ledeniku v Avstriji

Foto: Aljaž Anderle

Aljaž Anderle v serakih na tekmi v tirolskem Pitztalu
Foto: Klemen Premrl

maha lednega plezanja. Sprva so imela taka tekmovanja skupno le to, da so se na njih družili ledni plezalci iz različnih držav, si izmenjavali izkušnje in med seboj primerjali svoje sposobnosti. Da bi predstave vrhunskih plezalcev približali širšim množicam, so organizatorji v bližini zimskošportnih središč postavljali umetne navpične konstrukcije in jih kot nekakšne umetne zaledenele slapove uporabljali za plezanje. Tovrstna tekmovanja so se uveljavljala v Franciji in ZDA, različice pa so se pojavljale tudi v drugih državah.

Tudi Slovenija ni izostala. S tekmovanjem v Bohinju je bila tudi našim alpinistom omogočena neposredna medsebojna izmenjava in primerjava izkušenj. Naši najboljši so se kmalu pomerili tudi v mednarodnih vodah. **Alenka Jerala** in **Janez Jeglič** sta se prva udeleževala tekmovanj v Ourayu (ZDA) in Courchevelu in pri tem dosegala vidne uspehe in celo zmage.

Ob koncu devetdesetih let pa so tudi tekmovanja prerasla svoj družabni pomen. Družabnost se je pravzaprav ohranila, samo potisnjena je bila na drugo mesto. Zamenjala jo je tekmovalnost. Nekateri plezalci so s svojimi sposobnostmi močno presežali povprečje in omogočili veliko atraktivnost tekmovanj. Smeri so postajale vse težje, prav akrobatske, in kmalu je bilo za velike dosežke potrebno vložiti ogromno namenskega treninga. Pred dvema letoma so ustanovili svetovni pokal v težavnostnem lednem plezanju. V sezoni je organiziranih med pet in sedem tekmovanj, na katera pride veliko atletov, tako alpinistov kot tudi aktivnih športnih plezalcev. Več kot 60 atletov se na vsaki tekmi bojuje za točke, ki jih prinašajo uvrstitve do 18. mesta. Osem mest na vsaki tekmi pa vodi v finale; tja se uspe prebiti le najboljšim in najsrečnejšim. Vsaka uvrstitev v finale se šteje za velik uspeh.

Klemen Premrl na tekmi v Chamonixu

Miki v Quebecu: kombinirana smer Valentine

Foto: Klemen Zupanc

OPREMA

V zadnjih treh letih je oprema doživela več sprememb in izpopolnitev kot prej v petnajstih. Tudi to je odraz hitrega napredka panoge in odraz prizadevanj proizvajalcev, da v sodelovanju z nekaterimi alpinisti izpopolnjujejo opremo in s tem omogočajo čedalje težavnejše vzpone. Sam imam srečo, da neposredno sodelujem pri testiranju in razvoju opreme za ledno plezanje pri enem izmed najbolj priznanih proizvajalcev Petzl/Charlet Moser iz Francije. Vsaka večja sprememba terja veliko preizkušanj in različnih mnenj. Rezultati zapažani

najboljših plezalcev in tehničnih strokovnjakov so nato podlaga za spremembe v proizvodnji.

Še zlasti tekmovanja so zelo hvaležen poligon za preizkušanje opreme v najrazličnejših skrajnih situacijah. V nekaterih primerih je med takim plezanjem prišlo celo do zloma cepina ali dereze. Vse to pa predstavlja predvsem dragocena spoznanja in vodi k nadaljnjim izboljšavam. V letošnji sezoni je družina novih, ekskluzivno in po meri izdelanih cepinov Charlet Moser v svetovnem pokalu v lednem plezanju pobrala največ lovorik. Sodobni cepini imajo namreč razen osnovnih sestavnih delov bolj malo podobnosti s tistimi izpred desetih in več let. Novi so materiali in oblike oklov, nove so geometrije ročajev in posebni dodatki, ki omogočajo uporabo cepina v vseh položajih in na vsakem terenu. V njih so združene zahteve po čim manjši teži in kar največji učinkovitosti, preciznosti, udobju in zdržljivosti.

Čevlji so danes izdelani izključno iz usnja ali umetnih tkanin. Biti morajo čim lažji, a še vedno dovolj togi za uporabo derez.

Dereze so prilagojene plezanju v previsih in imajo na peti posebno ostrogo. V nekaterih primerih tvorijo čevlji in dereze nedeljivo celoto, ki deluje kot vrhunski plezalni čevelj z minimalno težo. Iz razumljivih razlogov takih čevljev (razen dveh ali treh parov) ne bomo veliko videli v Sloveniji.

SLOVENCİ IN SODOBNI ČASI

Nekateri slovenski plezalci so uspešno sledili smernicam sodobnega lednega plezanja. Že preminula Janez Jeglič in Marko Čar, danes pa Klemen Premrl, Erik Švab, Gregor Kresal, Matevž Gradišek, Aljaž Anderle in drugi, so bili v zadnjih letih vseskozi v korak z najboljšimi svetovnimi dosežki na področju sodobnega lednega plezanja. Ponovitve najtežjih lednih in kombiniranih smeri na svetu (Empire Strikes Back; Grege Kresal), prvenstveni vzponi v domačih gorah in visoke uvrstitve na svetovnem pokalu v lednem plezanju pričajo o tem, da Slovenci v tej panogi ne zaostajamo za svetom. Naša največja težava pa je v tem, da imamo zelo ozek vrh in šibko bazo v mlajših alpinistih, ki ne segajo prav pogosto preko mejá klasičnega lednega plezanja.

V naslednjih letih bo verjetno prišlo do razširitve kvalitetnega vrha, povečevanje težavnosti pa ne bo več tako skokovito. Upati je, da se bodo izkušnje, znanje in tehnična pripravljenost lednih plezalcev prenesle tudi v višje, alpske in himalajske stene, kjer bodo pomagale reševati probleme prihodnosti.

V zadnjih dveh sezonah so bili največji slovenski dosežki peto in osmo mesto v skupnem seštevku svetovnega pokala (Anderle), v posameznih uvrstitvah pa eno tretje mesto, več uvrstitev med prvo peterico in številne uvrstitve med prvih deset.

Z najboljšimi lednimi plezalci smo se na velikih svetovnih tekmovanjih merili Klemen Premrl (AO Tržič, Grivel, Pro Montana, Collonil), Aljaž Anderle (AO Tržič, Petzl/Charlet Moser, Terra Sport, Collonil) in Erik Švab (SPD Trst, Grivel, Montura).

KRAJNSKI ALPINISTI SO PLEZALI OD GRINTOVCEV DO EVERESTA

PREDVOJNI KRAJNSKI PLEZALCI

FRANC EKAR

Po podatkih, ki so nam na voljo, segajo prvi zapiski o kranjskem alpinizmu v drugo polovico 19. stoletja, ko je avstrijski turistični časopis *Ö. Tur. Zeitung* v letniku 1881/82 uvrstil Kranjčana **Avgusta** in **Rajmunda Sušnika** med najboljše tedanje alpiniste, ker sta opravila zimski vzpon na Triglav celo pred zelo opevanim Kugyjevim vzponom na to goro.

PRVI POZIMI NA TRIGLAVU

Leta 1882 so Avgust in Rajmund Sušnik ter **Konrad Pučnik** iz Kranja z vodnikom **Jurijem Štularjem**, po domače Suhadolnikom, stopili na vrh Grintovca, ki so ga od Frischaufove kočice dosegli v sedmih urah. Konrad Pučnik je bil sicer oče dolgoletnega odbornika SPD **A. Pučnika**, ki omenja, da je imela trojica, opremljena z drvarskimi kramžarji in gorskimi palicami, lepo vreme s čistim razgledom.

Alpinus Handbuch iz tistih let navaja, da je bil Avgust Sušnik (ki so ga pisali kot Lušnik) na Triglavu že pred tem dogodkom, in sicer 15. marca 1881. Isti časopis mu pripisuje tudi prvi zimski pristop na Grintovec. Avgust Sušnik je bil torej pozimi na Triglavu pred Kugyjem. Takšno trditev je zapisal tudi **Boris Režek** v svoji knjigi »Stene in grebeni« iz leta 1995 na strani 340.

Dr. Julius Kugy, rojen 19. septembra 1858 v Trstu, je prvi opisovalec in častilec Julijskih Alp. Kot je zapisal **dr. Henrik Tuma** v svoji knjigi »Pomen in razvoj alpinizma« na strani 63, ki je izšla v založbi »Skale«, je Kugy 26. decembra 1894 opravil zimsko turo na Triglav v spremstvu **Andreja Komaca-Mote** in **Josipa Komaca-Pavra** iz Trente. V tem pisanju dr. Tume, ki je najobjektivnejše planinsko spise tistih časov, ni nikjer zapisano ali vsaj namignjeno, da bi bil to prvi pristop pozimi na Triglav. Omenjeni niso niti zimski vzponi na Triglav pred datumom, ki jih omenja avstrijsko-nemška literatura. V knjigi »Pet stoletij Triglava«, ki je v slovenskem prevodu izšla leta 1973, pa je Kugy zapisal trditev, da je bil njegov zimski vzpon na Triglav 26. decembra 1884 dejanje, »kakršno ni dotlej še nikomur uspelo«. Ali sta različni trditvi zaradi pomanjkanja informacij ali zaverovanosti vase? Leta 1882 so zanesljivo natančni avstrijski viri registrirali in zapisali prvi zimski vzpon na Triglav Slovincem, Sušnikoma iz Kranja pa je to zanesljivo spoštljiv in častitljiv spomin in pomeni temelj slovenskega zimskega alpinizma, čeprav je slovensko planinsko zgodovino pisje do takrat to izpuščalo oziroma obravnavalo samo obrobno.

JERNEJ KRČ, MOŽ IN POL

Ena od pomembnih osebnosti oziroma članov (ali kot so takrat govorili »udov«) kranjskega alpinizma oziro-

Jernej Krč

ma Kranjske podružnice Slovenskega planinskega društva je bil gorski vodnik in plezalec **Jernej Krč** (1871–1925), član Kranjske podružnice od leta 1901 do 1924, ki je s splezalcem domačinom Kokrjanom prvi preplezal grapo med Veliko in Malo Koroško Babo.

Jernej Krč, rojen 23. avgusta 1871 v Kokri, po domače pri Tomažku pod ostenci Kalške gore, je bil markantna gorska osebnost, saj je bil že od leta 1890 aktiven gorski vodnik in oskrbnik Zoisove kočice na Kokrskem sedlu, leta 1898 pa se je prijavil na jezerski cerkveni razpis za cerkvnika, se pravi mežnarja in organista. Na Jezerskem je še bolj spoznaval in vzljubil Grintovce in jezersko-koroške gore. Postal je prvi oskrbnik Češke kočice, od koder je vodil turiste na vrhove Savinjskih Alp in Kamniških planin. Še posebej mu je bilo pri srcu vodenje na Veliko Koroško Babo preko Žrela in Vodin-Ledin čez Jezersko sedlo. To nedvomno potrjujejo vpisi v knjigi vrh Babe od leta 1905 dalje, kjer smo zasledili šest vpisov Krčevega vodenja.

Za kranjsko planinstvo je pomembno, da je bil redni član Kranjske podružnice SPD od leta 1901 in da je bil 201

Beno Anderwald

Cene Malovrh februarja leta 1997

Ciril Hudovernik

poleg imenitne družbe Kranjčanov v prijateljevanju tudi s kranjskimi člani PD **Francetom Saleškim Finžgarjem** in **dr. Josipom Tominškom**, legendarnim urednikom Planinskega vestnika. Leta 1906 je Jernej Krč, tudi eden od najbolj priljubljenih jezerskih županov, kot prvi kranjski podružnični član opravil gorsko vodniški državni izpit.

Dne 25. januarja 1925. leta se je doma pri padcu po stopnicah smrtno ponesrečil.

POZABLJENI PRVOPRISTOPNIKI

Jernej Krč je za Kranjsko podružnico SPD prva registrirana alpinistična, vodniška in gorsko reševalna osebnost, ki je bil poleg tega človek izjemno plemenitega srca. Tudi njegov sin **Viktor Krč** je bil odličen plezalec v navezi z **Andrejem Volcem**, drugi sin **Venci** pa je bil prav tako častilec in ljubitelj gorā ter kulturnik z Jezerškega.

Prvi slovenski alpinistično plezalni vodnik »Naš alpinizem« iz leta 1932 zelo skromno in obrobno opisuje plezalne smeri v jezersko-grintovškem območju, kjer so plezalci takrat opravili veliko plezalnih smeri III. in IV. težavnostne stopnje, kar je mogoče smatrati kot čisto klasiko in izvirnost. Ker se pisci za dosežene vzpone Kranjčanov niso zanimali in niso veliko pisali o plezalnih dosežkih domačinov in članov Kranjske podružnice SPD, ki so preplezali vrsto smeri od ostenja Rink do Dolgega hrbta, je na žalost pozabljeno, kdo so bili prvopristopniki.

Za kranjske alpiniste je – še posebej za čas pred prvo svetovno vojno – značilno, kar jim je bilo pozneje večkrat poodčitano, da so po opravljenem vzponu prav potihno godli sami sebi ter se zapredali v bajke in čare osebnih doživetij, na opisovanje doživetega in doseženega pa so pozabljali, zato je to sčasoma pač izginilo iz spomina.

VZPONI TRIDESETIH LET

Prva kranjska alpinistična osebnost iz predvojnega časa, že iz tridesetih let, je bil zanesljivo **Franc Jalen**, sin kranjske kmečke Kocarjeve domačije iz Huj pri Kranju. Bil je plezalec in poleg tega dokaj vrhunski turni smučar, ki je med drugim presmučal Kalški Greben, Dolge Njive in Srednji vrh, pozimi leta 1935 pa je s smučmi prečil tudi pot s Stola na Babo. V tistem času je za velik dosežek veljal tudi njegov vzpon na Matterhorn leta 1934, leto pozneje pa še vzpon v Visokih Turah in na Grossglockner. Na žalost so njegovi vzponi po brezpotjih v Grintovcih in Julijcih neregistrirani.

Izjemna plezalska aktivnost kranjskih alpinistov je bila v letih od 1935 do 1940. **Cene Malovrh** in **Ciril Hudovernik** sta po zahodni steni osvojila vrh Koroške Babe. Viktor Krč in **Ivo Serajnik** sta 26. septembra 1937 preplezala zahodno steno zadnjega vršaca Bab (danes se imenuje Ledinski vrh). Dne 9. julija 1938 sta Andrej Volc in Ivo Serajnik preplezala varianto Nemške smeri v Zahodni Babi. Dne 19. marca 1939 sta Andrej Volc in Ivo Serajnik opravila zimski vzpon na Veliko Koroško Babo. V istem času so bili planinsko, plezalsko in

Februarja 1939 na vrhu Slovenske smeri v Severni triglavski steni: Cene Malovrh, Beno Anderwald, Mirko Slapar, Bogdan Jordan

smučarsko aktivni še registrirani Viktor Krč, **Ljubo Grabnar** in **Ferdo Majnik**.

Dr. Cene Malovrh je v Planinskem vestniku leta 1960 opisal nekaj plezalnih tur v času tik pred začetkom druge svetovne vojne. Med drugim je opisal, kako sta s Cirilom Hudovernikom kar štiri dni taborila pod Savinjskim sedlom. Najprej sta preplezala severovzhodni raz Štajerske Rinke, drugi dan pa vzhodno steno Koroške Rinke. Naslednje leto je kar sam preplezal severni steber Skute, z **Benom Anderwaldom** steber Štruca, nato pa je verjetno zmogel prvenstveno smer ob Črni zajedi med Štruco in Dolgim hrbtom. Nekako v istem obdobju v že iztekajočih se tridesetih letih sta Cene Malovrh in Ciril Hudovernik preplezala severozahodni greben Kočne ter izpeljala smeri v zahodni steni Kokrske Kočne nad Povšnarjevo planino, vrinjeno med jugozahodni greben in greben kot nekakšen steber, zgrajen iz plati, ki mejijo na kamine in pokline na njegovem severnem obrobju.

LITER VINA ZA STENO

Teh sten, ki vse dosegajo višino okrog 600 metrov, niso uvrstili med velike plezalne probleme Savinjskih Alp, vendar so bile plezalsko za tisti čas – in so tudi za današnjega – zanimive. Kot piše v svoji knjigi Boris Režek, sta to stensko problematiko Kokrske Kočne razrešila Cene Malovrh in Ciril Hudovernik iz Kranja, ki sta se kot večina drugih slovenskih navez nenadoma pojavila na torišču. Tako je ta kranjska naveza v tem ostenju zašla v peto težavnostno stopnjo. Kot so zapisali, potem ta naveza ni več sodelovala in tako je omenjeni plezalni podvig V. težavnostne stopnje iz leta 1937 v zahodnem ostenju Kokrske Kočne ostal osamljen.

Veliko alpinistično dejanje kranjskih akademikov je bilo, ko so 11., 12. in 13. februarja 1939 Beno Anderwald, **Mirko Slapar**, **Bogdan Jordan** in Cene Malovrh preplezali Slovensko smer v Severni triglavski steni. To je bil zanesljivo drugi mejni dosežek tako kranjskega kot slovenskega alpinizma. Z alpinističnim zavidanjem se je s tem podvigom srečal tudi **Joža Čop**, za ta zimski plezalni vzpon v Steni pa je kranjskim plezalcem v hotelu Triglav v Mojstrani plačal liter kuhanega vina in to pospremil z besedami: »Gadje, ste nam jo požrli, a vam kljub temu čestitam; to se že spodobi proslaviti.« Beno Anderwald, ki je bil študent pri arhitektu **Jožetu Plečniku**, je bil velika predvojna alpinistična osebnost. Poleg vzponov, ki jih je opravil v Visokih Turah, je plezal tudi v Rinkah, Skuti, Štruca, Triglavski steni, Špiku... Na žalost je Beno svoje življenje pustil v partizanih, ko so Nemci uničili tehniko, v kateri je delal, in vse ljudi pobili.

Tako je bila do nadaljnega sklenjena pot kranjskega alpinizma, ki je v času vojne zamrl. Niso pa bila uničena hotenja in želje po osvajanju ostenj in vrhov ter potovanjih po drugih gorstvih tega zelenega in zasneženega planeta. Zadnja nedokončana smer vrhunske kranjske alpinistične naveze so preplezani štirje raztežaji Aschenbrennerjeve smeri v Travnikovem severozahodnem ostenju. Smer je še danes vrhunska, VI. stopnja klasičnega alpinizma. Tedanja mlada kranjska alpinista **Iztok Belehar** in **Franc Ekar** sta v celoti preplezala »Aschenbrennerja« šele v letu 1967.

Med osebnostmi, ki so se pred vojno ukvarjale z alpinističnimi dejavnostmi in so bili člani Kranjske podružnice SPD, najdemo še imena **Tone Ekar**, **Milan Ekar** in **Viktor Vreš**, ki je bil tudi skalaš, ter začetnikov **Draga** 203

Križnarja in Toneta Tičarja iz Preddvora, ki sta prve klince zabila v današnji vrtec nad Novo vasjo v soteski Bistrice.

To je le nekaj pogledov v kranjski alpinizem tridesetih let, ki je bil zanesljivo primerljiv s plezanjem alpinistov iz drugih območij Savinjskih in Julijskih Alp, s katerim je bilo sklenjeno slovensko predvojno alpinistično udejstvovanje. Poleg Bena Anderwalda so v vojni vihri pustili življenja še kranjski plezalci Viktor Krč, ki je padel

leta 1944 pri Žužemberku v boju z okupatorjem, Ljubo Grabnar-Vrhan, ki je padel kot partizan novembra 1944 v Maloščah na Koroškem, in Ferdo Majnik, ki je leta 1945 umrl v zloglasnem nemško-avstrijskem taborišču Mauthausen.

Viri:
Planinski vestnik, 1960
Vpisna knjiga z Velike Koroške Babe 1905–1941
Cene Malovrh: Severna triglavska stena pozimi

Pohodne palice Komperdell

Znana avstrijska tovarna smučarskih palic Komperdell je zadnja leta veliko vlagala v razvoj in kakovost pohodnih palic. Te postajajo praktično nepogrešljiv del opreme ne le turnih smučarjev, ampak tudi planincev, alpinistov, pohodnikov in turistov, ki radi hodijo. Poleg kvalitetne izdelave, ki jih uvršča na prvo mesto med svetovnimi proizvajalci, so čisto na vrhu tudi po pestrosti ponudbe različnih modelov. Ti so prilagojeni najrazličnejšim potrebam uporabnikov. Pestrost ponudbe in domišljena izvedba seveda nista naključni. V zadnjih nekaj letih je tovarni uspelo pridobiti nekaj vrhunskih alpinistov, ki so s svojimi izkušnjami in testiranji sodelovali pri razvoju. V petčlanskem Komperdellovem pro teamu sta poleg **Thomasa Bubendorferja, Hansa Kammerlanderja in Alexandra Huberja** tudi dva Slovenca, **Tomaž Humar in Viki Grošelj**.

Med več kot 30 modeli teleskopskih palic, povečini opremljenih s podaljšanimi ročaji iz lahke plute ali neoprena, naj predstavim le nekaj najzanimivejših in najnovejših modelov.

Contour vario probe je zelo lahka dvodelna palica, ki jo z nekaj prijemi zlahka spremenimo v lavinsko sondo dolžine 247 cm. Med hojo in smučanjem jo lahko prilagajamo višini od 115 do 150 cm. Zgornji del je iz vročinsko obdelanega aluminija, spodnji pa iz posebej lahkega karbona. Kot vse ostale modele tudi tega odlikuje domišljen sistem pritrjevanja krplic, ki jih lahko poljubno in enostavno menjamo.

Za turne smučarje je pomemben izdelek tovarne Komperdell še snežna lopata s priključnim sistemom, ki jo lahko pritrđimo na kateri koli model tovarniške palice z dimenzijo zgornjega dela palice 18 mm.

Naslednja zanimiva ponudba so tridelne contourgrip antishock palice. Z vgrajenimi amortizerji blažijo obremenitve v zapetjih, predvsem pri hoji navzdol. Kot velika večina tridelnih palic je njihova višina nastavljiva do 145 cm.

Morda najuporabnejši model za alpiniste pa so palice contourgrip compact. Te izjemno lahke palice se raztegnejo le do višine 125 cm, vendar je potrebno vedeti, da je 125 cm in manj uporabna višina za več kot 90 odstotkov gornikov. Velika prednost pa je v tem, da se zložijo na komaj 52 cm. Idealne so te palice za dostop do stene, kjer jih zlahka pospravimo v še tako majhen nahrbtnik, z vrha stene pa nam spet močno olajšajo sestop. Kot velika večina Komperdellovih modelov imajo tudi te z neoprenom podložene pasove na ročajih, ki dajejo prijeten občutek roki in obenem trden prijem.

Cena Komperdellovih izdelkov je sicer za malenkost višja od izdelkov drugih proizvajalcev, ki so preplavili slovenski trg, vendar nam kvaliteta, uporabnost in vzdržljivost nekajkrat povrneta vloženi denar. Glavni uvoznik Komperdellovih izdelkov za Slovenijo je podjetje DUEM – Medvode, proizvodnja in trženje, Verje 9a, 1215 Medvode, tel. 01/3621 228, kjer postrežejo z dodatnimi informacijami in predstavijo Komperdellov spremljevalni program. Palice so naprodaj v boljše založenih trgovinah z gorniško opremo in v nekaterih planinskih kočah.

Na koncu pa le še vprašanje o smiselnosti uporabe palic pri hoji. Dejstvo je, da z njihovo uporabo močno razbremenjujemo mišice nog, laže vzdržujemo ravnotežje, laže dihamo in dodatno krepimo mišice tudi zgornjega dela telesa in rok. Znanstvene študije so pokazale, da na osemurni turi v gorah s pomočjo palic pritisk na naša kolena zmanjšamo kar za 250 ton! Več kot dovolj »težak« razlog za nakup kvalitetnih pohodnih palic!

Viki Grošelj

Tomaž Humar
in
Viki Grošelj
uporabljata
vrhunske
pohodniške palice

S palicami Komperdell
na Smarogor,
na Triglav,
na Mont Blanc,
na Everestu.

Viki Grošelj

KOMPERDELL

PLANINSKA DRUŠČINA, KI HODI NAJPOGOSTEJE NA JOŠTA NAD KRANJEM IN NA ČEPULJE

CEH PLANINSKIH PALIČARJEV

MARJAN RAZTRESEN

Zdi se, kot da bi se preselili kakšnih 110 let nazaj, ko so po Ljubljani in po Gorenjskem štokljali piparji, poseben in nenavaden ceh planinskih zanesenjakov, ki so radi hodili po hribih in se enako radi zbirali po dolinah, kjer so izdatno skrbeli za družabnost ne le v svojih vrstah in med planinskimi somišljeniki, ampak tudi med »navadnimi« someščani. Povečini samski gospodje so ob koncih tedna obvezno hodili na planinske izlete, če pa za to ni bilo primerno vreme, so se zbirali vsaj na Rožniku, znamenitem ljubljanskem holmu, kje je nekaj časa stanoval književnik **Ivan Cankar**, ali v gostilni pod njim. Njim je pripisana (so)krivda, da je prišlo do ustanovitve Slovenskega planinskega društva, predhodnika Planinske zveze Slovenije.

Kaže, da hodi po njihovih stopinjah gorenjski Ceh paličarjev, ki si je za svoj »glavni stan« izbral Čepulje in za svojo goro Jošta nad Kranjem.

ZAKAJ SE IMENUJEJO PALIČARJI

Ceh paličarjev je znan okoli Škofje Loke, širše je postal znan, ko je v knjigi **Matevža Omana** »Gremo na Jošta!«, ki jo je leta 1998 izdal Trimski klub Sava iz Kranja oziroma njegova Sekcija Prijatelji Jošta, **Mirko Križnar** napisal daljši prispevek »Ceh paličarjev«. V njem pripoveduje, kako je skupina ljubiteljev planin kmalu po koncu druge svetovne vojne redno hodila predvsem ob zgodnjih nedeljskih jutrih na Jošta, tako da so začeli določati skupno uro odhoda, »največkrat ob šesti uri izpred Podvizovega znamenja ob vznožju Jošta«. Tako se je skupina, v kateri je bil tudi **Joža Rupnik**, velik zagovornik uporabljanja pohodnih palic, odločila ustanoviti združenje, ki jih bo povezovalo na skupnih izletih, ustanovili so družbo Paličarjev in jo po zgodovinskih vzorih (ve se čigavih) imenovali Paličarški ceh.

»V Red ceha smo napisali,« piše v tem prispevku Mirko Križnar, »da ima vsak od ceha svojo zanj izdelano in izrezljano palico, ki jo mora na pohodih vedno imeti pri sebi«, potem pa navaja, da »so vse naše palice unikati in izdelane po navodilih, ki so jih že leta 1689 zapisali in obelodanili v knjigi Slava vojvodine Kranjske, kjer piše takole:

Za palice vzamejo prav trd les, kakor na primer žizulek, imenovan tudi jujuba ali zizypka, po nemško Brust-beernholz, večkrat pa vzamejo tudi glog ali pa gaber. Ko še raste, ga po celi dolžini in površini z rezilom sekire nasekajo in odrgnejo s peskom. Ker to storijo spomladi, pustijo, da še eno ali dve leti raste, včasih tudi tri leta, potem palico odrežejo in dajo sušiti; še prej jo olupijo in posnamejo skorjo, vendar ne vedno. Posušeno namažejo s slanino, malo počakajo in jo držeč nad ognjem osmodijo toliko, da počrni. Nekateri pustijo pali-

Devet paličarjev na Čepuljah leta 1997

co belo. Palice so zgoraj toliko debele, kolikor morajo biti za držanje, spodaj pa eno do tri cole. Zato prav lahko z enim udarcem ubijejo človeka, kar se je tudi že večkrat zgodilo.«

NATANČEN PRAVILNIK, TUDI O PALICI

Leta 1981 so sestavili pravila Reda ceha paličarjev (ceprav je bil ceh ustanovljen že leta 1969), nekakšen bonton ali pravila obnašanja »udov« tega planinskega ceha, in ga na Čepuljah sprejeli. Že v temeljnih določbah je v 1. členu zapisano, da »cehu paličarjev pripadajo planinci in ljubitelji gora, ki zraven svoje zaposlitve ali dela na domu vedno najdejo čas in priložnost za skupinske pohode in izlete v naravo s ciljem, da si na svežem planinskem zraku in v neokrnjeni naravi nabirajo svežih telesnih in duševnih moči«. Uradno ime je od vsega začetka Ceh paličarjev Kranja »s sedežem na Čepuljah v gostilni pri Čavnarju«, glavna dejavnost »redno tedensko pohodništvo na območju bivšega škofjeloškega gospostva, Karavank, Julijcev in Kamniških planin, občasno tudi na drugih terenih v domovini in tujini«, stranska dejavnost pa »organizacija in izvedba jubilejev, družabnih srečanj ceha paličarjev in drugih priložnostnih srečanj, izdelava in remont pohodnih palic, emblemov, znakov in drugih spominkov, vzdrževanje lastnih pohodnih stez in obeležij...«

Posebej so v pravilih opisani individualni simboli članov ceha, ki so pohodna palica, planinski klobuk, žepni nož in kozarec (šilce) z vrečko. Kar nekaj členov paličarskega zakonika je posvečenih pohodni palici, »ki jo mora imeti vsak polnopravni ud ceha« (ceh se ne imenuje zastoj paličarski) in mora biti po teh pravilih »bolj ali manj razkošno obdelan naraven grčast gabrov oklešček. Primeren les išče, seka, suši, obdeluje in opremlja z emblemi paličarjev lesorezna cehovska delavnica Faktor v Stražišču. Pohodne palice se podeljujejo novim udom po dveletnem pripravniškem stažu in nekaterim zaslužnim cehovskim prijateljem. Izročitev palice je svečano dejanje, ki se opravlja na zboru paličarjev... Palica je bogato okrašena s simbo-

Znamenita hišna gora Kranja Sveti Jošt ali Jošt, na kateri se zbirajo vsakršni prijatelji.

ličnimi motivi in ornamenti ter opremljena s kovinskim znakom ceha, ki simbolizira silhueto gorskega grebena od Jošta do Čepulj, na njem pa sta vgravirani črki J in Č za Jošt in Čepulje in ustrezni topografski znaki. Vsaka pohodna palica mora imeti ustrezen atest z navodili za uspešno rabo in redno nego.«

Na atestu k cehovski palici s številko 92, »pripravi za varno pešhojo«, ki so jo leta 1996 izročili **dr. Tomažu Terčonu**, med drugim piše, da »je izdelana iz dve leti sušenega okleščka, odrezanega v času med mašami, ob polni luni, protičrveno obdelana, njegovi meri primerne in skrbno izrezljana z vsemi ustreznimi horoskopskimi in drugimi znaki«. Posebej je poudarjeno, da »palica ni primerna za kakršen koli tepež, tudi družinski ne, za spotikanje, draženje psov, podpiranje paradajzov, zlati ni primerna za strankarsko prepričevanje in obračunavanje s političnimi nasprotniki. Čeprav je močno okovana, ni potrebno prositi za orožni list.« V atestu k palici **Toneta Bradaške** pa je tudi zapisano, da »palica pri vinjenem podstrešju in majavem ravnotežju sama avtomatsko prevzame vodstvo« in »garantirano nima nobenega vpliva na moško seksualnost«.

OPIRANJE NA STOLETNO PLANINSKO TRADICIJO

Tudi šilce je v teh pravilih natančno opredeljeno: »Šilce smejo paličarji uporabljati samo za jemanje kačje slin v primerih fizične opešanosti ali duševne stiske, v vseh drugih primerih pa le na poziv vojvode ali cehovskega zdravnika«. Paličarji morajo namreč imeti, kot določajo njihova pravila, cehovskega zdravnika, ki mora »poleg dolžnosti, ki mu jih nalaga zdravniška etika, med pohodi občasno merititi pulz preveč sopihajočim paličarjem, po potrebi odrejati počitek in jemanje kačje slin ter paziti, da nekateri neučakanci ne zaužijejo preveč kalorij in si ne naberejo preveč malignov«.

Poseben člen pravil govori o tem, da se paličarji pri izvajanju svoje dejavnosti »opirajo na stoletno tradicijo slovenskega planinstva«. V predzgodovino slovenske planinske organizacije sega paličarsko določilo o skup-

Cerkev na Joštu, ki je – poleg planinskega doma oziroma gostilne – cilj preštevilnih pohodnikov.

nih pohodih, ki »so v glavnem vsako prsto soboto in nedeljo«, ko »gre večidel za krajše, manj zahtevne ture, ki se pričenjajo v zgodnjih jutranjih urah in končajo najkasneje do 14. ure. Ti pohodi se organizirajo v vseh letnih časih in ob vsakem vremenu. Ob nedeljah z izredno slabim vremenom pa je ne glede na program pohod vedno na Jošt in Čepulje... Kot dopolnitev glavne dejavnosti organizira ceh različna družabna srečanja, praznuje pomembnejše jubileje ceha in paličarjev z namenom krepitve cehovske zavesti planinca, čvrstejše povezanosti udov in afirmacije v družbenem okolju... Vsi osebni jubileji se praznujejo v obliki kratkega prijateljskega srečanja na domicilni točki na Čepuljah v krogu paličarjev. Ob takih slovesnostih pripravi vojvoda kratek nagovor in udu na tradicionalen način izroči simbolično darilo, obveznost slavljenca pa je, da navzočim plača zapitek tri litre vina in da prispeva enak znesek denarja v cehovsko blagajno.«

NAJPOMEMBNEJŠI VIRI DOHODKOV

Tako kot piparji so tudi paličarji s pravili določili vire svojih društvenih dohodkov, ki so članarine (paličarji jih imenujejo »pravde«), kazni (po paličarsko »činž«) in prostovoljni prispevki prijateljev ceha. Kaže, da kapne – spet tako kot pri piparjih – v društveno blagajno največ od kazni, saj »udje ceha plačujejo činž v višini

enega litra metliške črnine ali drugega po kakovosti in moči enakega vina... če ima ud ceha nepopolno opremo, ko se prvič pojavi na pohodu, sestanku, družabnem srečanju ali zboru z novimi kosi garderobe, med katere štejejo bunda, pumparice, pulover in čevlji, če paličar med pohodom hote ali nehote spusti palico iz rok tako, da pade na tla, kar morajo potrditi najmanj trije očitvidci, v primeru, da paličar izgubi kakšen kos oblačila ali pohodniško palico in če med pohodom zaostane, se izgubi, spremeni smer pohoda brez vednosti ostalih paličarjev ali da sploh ne pride na cilj pohoda«.

Po pravih paličarskega ceha so vsi paličarji obvezno člani planinskih društev »in kot taki redno plačujejo članarino« ter se »po dogovoru udeležujejo skupinskih izletov oziroma pohodov, ki jih organizirajo planinska društva«.

Prav posebno razmerje imajo paličarji z gostilno Pri Čavnarju na Čepuljah, ki je »od vsega začetka domicil-

Takole so slovesno izročili palico Lojzetu.

na točka ceha. V njej hranijo paličarji svojo bandero, blagajno in druge predmete, v njej se shajajo skoraj vsako nedeljo, kjer se na skupnih sestankih dogovarjajo o svoji dejavnosti, problemih in bodočih nalogah«.

Od vsega začetka je vojvoda ceha, vodja ali predsednik, Mirko Križnar-Faktorjev, izdelovalec unikatnih pohodnih palic, govornik na vseh prireditvah in seveda ustanovni ud ceha. Njegov pomočnik ali namestnik, vrdevar, kot ga imenujejo, je **Janko Bidovec**, ki je organizator tedenskih izletov in naročnik vsega, kar paličarji v kočah in na kmečkih domovih pojedjo in popijejo. Ključar oziroma blagajnik je **Gustel Pravhar**, ki vodi stanje pušce, se pravi cehovske blagajne, in vsekozi skrbi za finančno stanje ceha. Za pravne zadeve je od začetka skrbel **Ludvik Geister**, ki je izdelal Red ceha, društvena pravila torej, in občasno pregledoval, če imajo vsi člani pri sebi predpisano opremo; kdor je nima, plača kazen, ki jo pobere ta pravnik in ključar. Za zdravje paličarjev je od začetka skrbel **dr. Leon Matajc**, ki je med drugim pazil na to, da udje na pohodih niso hodili prehitro, in nadzoroval vrdevarjeva naročila pijače. V celoti je bilo 12 ustanovnih udov ceha, ki so alegorično upodobljeni na velikem pokrovu – posnetku žepne ure, ki visi v gostilni na Čepuljah in je ročni izdelek pokojnega **Janeza Žbogarja**; ta mož je za ceh izde-

Na prevalu nad grebenom, ki se z Jošta nadaljuje proti Planici, je naselje Čepulje in v njem prijazna domača gostilna Na sedlu Janeza in Julke Novak, ki jo zdaj vodi njuna hčerka Jana Stare in v kateri ima ceh paličarjev svoj domicil.

lal tudi vojvodsko žezlo in mu ga podaril. **Julko Novak** (gostilna na Čepuljah je domovanje družine Novak) so paličarji zaradi zaslug, ki jih je imela pri cehovskih praznovanjih, že leta 1967 imenovali za botro ceha.

DOMICIL JE NA ČEPULJAH

Čeprav je bil prvenstveni cilj paličarskih pohodov na Jošt (847 m), so svoje izlete navadno vendarle končali ob topli peči na Čepuljah, ki so jih leta 1975 povezali s svojo posebno modro-rumeno markirano planinsko potjo, imenovano Borovničeva planinska pot. Začne se na vogalu Ješetove ulice, pelje mimo nekdanje tovarne Žimarica, čez tako imenovane Vrhe in Zakladnik (544 m) ter preko Čepuljskega polja do vasi. Del poti pelje po vozniških gozdnih poteh, drugi del so samotne senčne steze, zato je pot še posebno primerna za poltelne pohode.

Začetni izleti so bili povečini po različnih poteh na Jošta, vendar so paličarji v 40 letih obstoja ob tem prehodili Loško planinsko pot ter bili v vseh vaseh pod Ratitovcem, Blegošem, Poreznom, Lubnikom in Toščem, več let zapored so bili redno vsako leto na Triglavu in obiskali vrhove in planine v Karavankah in Kamniških planinah.

Ceh ima vedno le 12 udov – paličarjev, vsi drugi, ki hodijo z njimi na izlete, se udeležujejo prireditev in so dobili tudi palice z atesti, pa so prijatelji in znanci – doslej so jim razdelili že več kot sto unikatnih palic z atesti. Ko umre ud paličarskega ceha, izberejo novega, ko se član iz takega ali drugačnega vzroka ne udeležuje več predpisanih prireditev, prav tako izberejo novega. Taka je paličarska družina, ki si je pač našla drugačno obliko planinskega in družabnega udejstvovanja.

TAKO PRIJETEN JE LAHKO TEDEN TURNE SMUKE

NAPOLNJENI S TIŠINO BELIH PLANJAV

NINA OREL

Sinje modro nebo. Bela puščava ledenih snežnih kristalov, ki se svetlikajo v soncu. Tišina. Le šepet psov na smučeh, ki drsijo po snegu, in sopihanje med hojo v breg. Nikamor ne moreš pobegniti pred seboj, pred svojimi mislimi. Prisiljen si se soočiti s samim seboj. Z znojem ne odtečejo le strupene snovi iz telesa – preden prideš na vrh, se vse navlake očisti tudi um. Čeprav vse skupaj včasih ni najbolj prijetno, se potem počutiš neskončno lažjega in kot prenovljenega. Tako se na vrhu pridruži nebeško lepemu razgledu še veličasten občutek, da nisi premagal le še ene nove strmine, ampak tudi samega sebe. In temu sledi po tistih prvih grizljajih hrane in požirkih pijače, ki so eni od najslajših (seveda vselej prekratki), spust po deviških strminah nazaj v dolino. Vse to in še več združuje turna smuka. Tistim, ki jim gneča na smučičih, čakanje v vrstah za

Skupinska slika s planinsko kočjo Majerico na Planini na Kraju
Foto: Rok Medja

sedežnice in hrupna glasba iz zvočnikov, ki se razlega daleč naokoli, že presedajo, predstavlja turna smuka uživanje v odmaknjeni in neokrnjeni naravi, eno od najlepših združenj hoje v hribe in smuke po še nedotaknjenih sneženih planjavah. To in še veliko več lahko doživite v tednu turne smuke po gorah nad Komno, ki jih vsako leto organizira Mladinska komisija Planinske zveze Slovenije.

Bili smo skupina približno dvajsetih ljudi iz številnih koncev Slovenije, ki si je teden sonca, športa in zabave privoščila sredi februarja. Pod vodstvom **Pavla Lesjaka**, **Sandija Kelneriča**, **Sama Žnidaršiča**, **Roka Kodruna** in **Matjaža Hafnerja** smo iz Majerice – kočje na Planini na Kraju vsak dan osvojili enega izmed okoliških vrhov – Babo, Vrh na Peskih, Tolminski Kuk in Planjo, Čelo, Lanževico... Tako veliko smo jih lahko

»obdelali« tudi zato, ker smo dobro »naročili vreme«, čeprav začetek ni bil preveč obetaven. Nad Bohinjem nas je namreč v soboto pričakala siva koprena oblakov. Gole veje dreves in puščobna rjava tla pod njimi so ustvarjali turobno vzdušje, k čemur so prispevale tudi naše od dela utrujene misli. Te se še po dobršem delu poti od Savice do Komne kar niso hotele odpeljati. Zato vsa odsotna stopam za ostalimi po zlizanih kamnih, dokler ne srečamo svojih predhodnikov. Ti sicer razočarani ugotavljajo, kakšna nesreča z vremenom jih je doletela, a predvidevajo, da se nam obeta najboljše. Ker je sprememba vremena delno pogojena tudi z luno, ki se je pravkar mastno odebelila, nam to vlije še več upanja, da bomo preživeli vsaj polovico tedna v dobrem vremenu.

V kočjo pridemo zgodaj popoldne. Zdenka, ki ima tu vlogo kuharice, nam pripravi večerjo, ki ji sledi spoznavni večer. Izžrebamo vsak svojega s.p.-ja – skrivnega prijatelja, ki ga bomo ves teden crkljali z drobnimi pozornostmi, vendar naj bi on vse do zadnjega dne ugal, kdo ga razvaja s čokoladicami in sporočilci. Z mešanimi občutki, ker sem z eno polovico možganov še napol v dolini, z drugo pa nekako že na počitnicah, se zavlečem v spalno vrečo.

V SIJU LUNE H KRNSKEMU JEZERU

Spanec je kratek, ker nas že ob pol sedmih zjutraj (pa saj sem na dopustu, fantje!) prebudi silno vreščanje skupine California, ki se iz majhnega radia razlega po koči. Tole nas bo torej čakalo vsako jutro! Ubogljivo vstanem, sledijo jutranji obredi in ob osmih odhod na Lanževico. Krasen sončen dan, lepa, a malce kratka smuka in potem pravo počitniško poležavanje z Vidom in Urošem na strehi kočje. Bosi in v kratkih rokavih leno mežikamo v zahajajoče sonce. Kot mačke na vroči pločevinasti strehi. Vid nama z Urošem začne po določenem času nekako uvidevno predlagati, da bi delali skakalnico ali pa da bi se morda šli kakšen snežni nogomet, a se nekako ne ogrejeva za njegove predloge in vztrajava pri črnogorskem preživljanju prostega časa. Treba si je napolniti baterije, ker se je vodstvo odločilo, da jutri že ob treh zjutraj odidemo proti Krnu.

Ponedeljek, 2.15. Ponoči. »Dej, rukn me, al pa raj ne...!« se zasliši iz radia nekje zraven moje glave. O, Rok'n'band, tega vam ne odpustim! Popolnoma nehumani ste s kričanjem sredi noči! Vse skupaj je kar malo okrutno, a pač vstanem, nekaj pojém in odidem v mrz, pod luno in zvezdnato nebo. Že po nekaj korakih po škripajočem snegu pozabim na zaspanost, ker se mi začne kar mešati od divje romantike. Ali obstaja še kaj lepšega kot tole sopihanje v breg, mežikanje v lunin sij, ki se odbija od poledenelih pobočij okoliških vrhov? Vsi molčimo. Janu pred seboj poskušam nekaj žlobudrati in čakam na kakšen odziv, ampak je še nekako prezgo-

daj za kakšne globlje filozofske razprave. Zato se spet umaknem v svoj svet in z mislimi odpotujem nekam daleč stran.

Prav hecen je ta dialog s samim seboj, ki ga doživljaš na poti. Marsikaj premelješ v sebi, prenekatera nejasnost se razblini in skratje »dolinskih problemov« nekako pospijo po kotičkih možganov... Enkrat med hojo takole razglabljaš v sebi, morda si kakšno misel kot mantro ponavljaš v neskončnost, in drugič spet le poslušáš svoje dihanje in drsenje psov po snegu... In naj mi zdaj še kdo reče, da ni to ritmično ponavljanje gibov, enakomerno dihanje in osredotočenost misli, ki se pojavlja med hojo navkreber, neke vrste meditacija!

Vsi postanemo bolj zgovorni in glasni, ko na Vratcih snamemo pse in dvakrat globoko vdihnemo. Sledi uživaška smuka po napol pomrznjenih pobočjih pod luno in zvezdami proti Krnskemu jezeru. Povsod je še mrak, a podobe kot iz črnobelega filma – temne skale in grmičevje na beli prevleki snega – že začenja ožarjati nežna rumena svetloba na vzhodu, ki naznanja nov dan. H Krnskemu jezeru prispemo ob pol sedmih zjutraj. Tu se zaradi tehničnih težav z opremo zadržimo nekaj dlje časa in ker že začnemo zmrzovati, nas Petra – gospa doktor – prijazno preseneti z nekaj »tajbovovskimi« zamahi, pri čemer ji hvaležno sledimo.

NADČLOVEŠKO MOČNI MARSOVČEK ROK

In potem smo hodili in hodili in hodili. In hodili. In hodili. In malo pili. In malo grizljali. In spet hodili. In ko sem prebrala že vse napise na koncih smuči svojih kolegov, sem morala spet nekaj čvekniti Janu pred seboj. Nekaj čvekne nazaj. Spet tišina. Zvijem zob srenača. Ga kar spotoma poravnjam. Sopiham naprej. Po krajšem postanku vodje staknejo glave in se odločijo, da zaradi poledenosti ne gremo na Krn, ampak na Vrh na Peskih. Medtem ko me Vid zabava s svojimi popadki nagajivosti (= odpenjanje vezi), prispemo na zahodno pobočje Vrha na Peskih, ki je vedno bolj poledenelo. Kmalu pride ukaz, da natakneмо dereze in nadaljujemo pot peš. Čeprav marsikdo s celotno proceduro – navezovanjem smuči na nahrbtnik, natikanjem derez, uporabo cepina in vsem, kar še spada zraven – ni imel še nikoli opravka ali pa je to počel le nekajkrat v življenju, se vsi kar nekako znajdemo. Pa čeprav na nekaj kvadratnih decimetrih, na popolnoma odprtem in poledenem pobočju, kjer bi vsak malo bolj površen in nepremišljen gib pomenil prikupno dolg zdrš v grapo pod nami... K večji zbranosti in spretnosti prispevata mogoče tudi strah ali pa malce tesnoben občutek.

Na sončni »terasi« pod vrhom se napol mrtva zavalim na nahrbtnik. Spet obdarovanje skritih prijateljev in potem nadaljevanje poti s cepinom in derezami do vrha. Lep razgled, psičke dol in – gas v dolino! Veselo vreščanje, tuljenje in medsebojno spodbujanje med smuko se ne poleže vse do Krnskega jezera, kjer srečni, zadovoljni in malce zdelani začnemo »glumiti čevape«. Petra privleče na dan dobrote njihove slaščičarne Mihalek, nekajkrat se porušijo smuči, zgodi se nekaj olajšajočih obiskov za skalami in kar naenkrat je čas za odhod. Kot dame s petkami zabadamo s srenači v le-

Prečenje zgornjega dela Lopučniške doline: lašti pod Velikimi Vrti

deno površino Krnskega jezera. Nekako bolj zadaj sem, ker nimam prevelike motivacije spet hiteti v breg. A kmalu ugotovim, da me počasna hoja le še bolj zamori in prilepim se na repe smuči hagan tour cap carbon – aha, rumene so, torej je Petra. Potem čvekava malo z Rokom, ki mu kmalu dam nadimek Vanzemaljca ali tudi Marsovček zaradi nadčloveške moči in energije, ki ju ima. In že sem spet za monoblockom scx 15, se pravi Janom. Čvek, čvek – in plen! mi odleti del vezi. V enem mahu jo namontiramo nazaj, pomežikamo v zahajajoče sonce in spet zadihamo navkreber. Sicer precej izcuzani, ampak komu mar! Itak je vse v glavi. (In Bogdan bi na tole dodal: »To trdijo tisti, ki imajo v nogah!«). Kjerkoli že kaj imaš oziroma česa nimaš – a bo teh hribčkov že enkrat konec? Bolj sem izčrpana, bolj jezno se zaganjam za Sandijem, Vidom in Janom in do Vratc prisopihamo v slabi uri in pol! Naš

Marsovček (Rok) pa iz veselja dobi še en 'špric' energije in se odloči, da se bo sprehodil še sam malo do Lanževice, ker je že ravno v njeni bližini... Neverjeten si, Rok – vsa čast in čestitke! Ampak mi gremo vseeno raje naravnost na Zdenkine klobase in zelje!

Zvečer nas nekaj najbolj vztrajnih odide še na pijačo na Komno. Ker Jan odlomasti na stranišče, še preden karkoli naroči, naju lastnik Franc cinično vpraša: »A sta prišla samo klobaso naredit ali bosta tudi kaj popila?« Na tvoje zdravje, Franc!

KLASIČNI POGOVORI NA SNEGU

Naslednji dan nekam čudno počasi zjutraj odrinemo proti Malemu Bogatinu. Skoraj tako, kot da bi prejšnji dan lazili po hribih 12 ur... Ker se mi po določenem času ne ljubi več poslušati sebe, pojavkam o tem Janu, ki mi dá precej dobro zaposlitev: spomniti se moram

210 Tura na Čelo: od tu se je lepo videlo proti Plazkemu Voglu.

vseh latinskih pregovorov, ki jih še znam. (Kasneje se izkaže, da naloga ne bo le enodnevna, ker sem jo od takrat naprej izpolnjevala vsakič, ko nisem vedela, kam bi s seboj med hojo...) In so začeli 'padati' najprej ta enostavni in ta obrabljeni: Divide et impera! (Deli in vladaj!), Panem et circenses! (Kruha in iger!), njihova dolžina in zapletenost pa je z vsakim dnem naraščala in svoj višek na koncu dosegla s Tempora mutantur et nos mutamur in illis (Časi se spreminjajo in mi se spreminjamo z njimi), ali pa, recimo, Gutta cavat lapidem non bis sed saepe cadendo (Kaplja ne izdolbe kamna tako, da pade nanj dvakrat, temveč da pada pogosto), ki mu sledi še drugi del: Sic homo fit sapiens bis non sed saepe legendo (Tudi človek ne postane modrejši, če bere dvakrat, temveč če bere pogosto).

No, dovolj te osladne akademskosti! Sém sem prišla zaradi povsem posvetnih užitkov – in pri tem mi je ustregel tovariš Pavle, ko je zaukazal čim bolj doživeto oponašati padec z (namišljenimi) derezami in cepinom (ta, hvalabogu, ni bil le namišljen). O, kakšen užitek se je bilo metati na glavo, na hrbet ali na bok in vsakič ob tem dobiti četrtilne pocastega snega za hlače! Ko smo to oddelali, sem se prilepila tovarišu Sandiju in tovarišu Matjažu na repe smuči, a čeprav smo prvi osvojili sedlo, nam to ni dosti pomagalo, ker je zgoraj tako pihalo in nam besno zaganjalo ledene koščke snega v obraz, da smo se morali obrniti in si dereze natakiniti malo nižje. V dveh skupinicah smo osvojili vrh Malega Bogatina, vsi polubčkali, čestitali in obdarovali Urkota po naročilu njegovega s.p.-ja (Zdenke) tako, da se je že čisto prevzel in potem je sledila smuka do Planine Govnjač.

Ker tam našim vrlim fantom kmalu postane dolgčas, pridejo končno na svoj račun s skakanjem. A se to ni izkazalo za preveč pozitivno odločitev tistega dne; za nekatere se je vse skupaj končalo precej klavarno: Vid si pri tem poškoduje koleno, Jan nalomi smučko, le gospod doktor ostane v enem kosu – kasneje zvem, da je on svoj »davek« skakanju plačal že pred leti...

Smuko zaključimo s pivom, vinom in obilo smeha na Komni. K temu prispeva tudi majcena gospa, taka kot iz knjige Pekarna Mišmaš, ki nama z Urkotom nikakor noče postreči z vinom. Ker ne gre na vljuden način, se Urko odloči sam stopiti do točilnega pulta in nama kani kar lastnoročno postreči z vinom (saj bi ga itak plačala, ne moralizirajte, prosim, ker to ne spada sem!). Jaz stražim medtem pred kuhinjo, kamor je tetka izginila. In ko smo že vsi prepričani, da bo zadeva uspela, prikolovrat izza kmečke peči! O, Jezus! Kaj pa zdaj?! Vsi nekako (ne)verbalno poskušamo Urošu to sporočiti, a nič več ne pomaga, ker Urko že drži v rokah polna kozarca. In kot v grških tragedijah, ko je situacija videti brezupna in je vse že prezapleteno, da bi bilo lahko logično rešljivo, poseže vmes kot deus ex machina Jan; ne vem, kako da se je prav takrat znašel prav na tistem mestu, a postavi se pred gospo in ker mu ta drobčni strahec v beli haljici sega nekje do pasu, kjer ima obešeno 'ortožolno', ji jo pokaže in jo z iskrenim zanimanjem vpraša: »Gospa, a slišite? A to men piska?« S tem jo uspešno zamoti in omogoči nemoteno na-

Pod Veliko Babo – pogled proti Krnu

daljevanje transporta vina do naše mize. Pa je volk sit in koza cela!

Brez komentarja. Grem kar spat.

MNOŽIČNI NASKOK NA BABO

Naslednji dan Vid po pričakovanjih obleži z oteklim kolonom v postelji – spominček na skoke na Govnjaču torej ne bo ostal le v njegovi glavi. Teden turne smuke se je s tem zanj končal – popoldne odide v dolino.

Ker je danes 14. februar – dan zaljubljenecv, se dečki odločijo, da bodo šli na Babo. Večino deklic pustijo na nižji nadmorski višini (drugi del skupine gre namreč le do Lanževice), le naju s Petro se nekako niso mogli znebiti... Baba nam je radodarno odstopila svoje junaške prsi za (vselej prekratko)smuko, med katero od užitka spet vsi grulijo in tulijo. Sandi vse vztrajno beleži s kamero in ko se nas na koncu večina zavalí na sonce, se trije trubadurji – Urko, Rok in Jan – odločijo za ponoven naskok. Tako smuko je treba pač izkoristiti, pa če si še tako zdelan!

Pot nazaj se seveda spet najbolj vleče tik pred koncem, zato se z Janom (zlomljen monoblock sxc 15) kratkočasiva s prepevanjem. A kmalu tudi to ne pomaga več pregnati misli na utrujenost. Ko preklemano izčrpana krevsam po snegu in mi vmes petkrat spodrsne in s smučkami zarjem med borovce in mi pade iz žepa kapa in se mi odpne pašček na nahrbtniku, zaslišim za seboj (popolnoma dobronamerno) Bogdanovo vprašanje: »Nina, a gre?«. Mislila sem, da te bom v tistem trenutku kar sestrelila, Bogdanček!

Med kosilom Sandi nekako boječe začne nagovor udeležencem turne smuke, češ da smo sicer zelo fajn skupina insplohino, ampak da je pa tisto stanje v latrini malce preveč porazno... Ker za Urkotove (?) pojme Sandi vse preveč ovinkari, ga prekine in odločno strne njegov poziv v: »Skratka – Sandi vam je hotel reči, da ste super, enkratni, najboljši, ampak za božjo voljo – dajte no srat v luknjo!«

Zmenjeno!

Četrtek zjutraj je in po petih dneh radijskega bujenja se vodstvo odloči, da je čas za spremembo – zato nas Zdenka in Roki prebudita s prepevanjem slovenskih narodnih. Dobro. Vsaj enkrat se mi Rok Ferengja in Anika Horvat ne dereta že navsezgodaj zjutraj naravnost v srednje uho: »... ker valoviiiiii v en glaaaaas o tej zgodbi pojejoooo...«

Spet nas pričaka sončno jutro. Vremena kar ne moremo prehvaliti. Medtem ko sopihamo na Čela, sonce vedno bolj neusmiljeno tolče v naše hrbte (a ob tem vztrajno z vsakim dnem narašča količina latinskih pregovorov!). Nekje na treh četrtinah poti postane vročina tako neznosna, da Urko vklopi svoj 'erkondišn' (odpara si rit na smučarskih hlačah), pri čemer ga kmalu posnema še Jure. Ko sta oba že napol naga, me prosita, da ju fotografiram. Kakšna sprevrženost! Celotna procedura – gate gor, gate dol, obrisati noska, namazati lička, našminkati ustnice (pa naj mi še kdo reče, da se s tem ukvarjamo samo ženska bitja!) – vzame toliko časa, da nas drugi del skupine v neskončnost čaka. Pri tem se seveda nepopisno mučijo, saj jim sončni žarki neusmiljeno bičajo od napora razbrzdane obraze in od vetra razmršene lase, na milost in nemilost so

prepuščeni negibnemu stanju na žgoči vročini, od njih odtekajo hektolitri znoja... No, ja, v resnici so nas pričakali vsi blaženi in nasmejani in kaj hitro smo spet odrinili dalje. Skozi belo puščavo, kjer so na snežnih sipinah od tisočerihi ledenih kristalčkov odsevali sončni žarki. Škljoc! pomežiknem in spravim to podobo nekam v male možgane, da bo njen priklic mogoč takrat, ko morda življenje ne bo tako rožnato, kot je ta trenutek.

OBRAMBA PRED BAKTERIJAMI SLABE VOLJE

Ker je vroče, mi postaja hoja in sploh vse skupaj rahlo nadležno in se zato še s toliko večjim veseljem zavajam v sneg na sedlu tik pod vrhom Čela. In se mi ne ljubi nikamor več. Popolnoma brezvoljna maham s trepalnicami v sonce in ne vem, kam bi s seboj. Zato malo telefoniram. Ampak ne pomaga. Razdelim kolegom mučnikom čokoladico svojega s.p.-ja in ob tem tulim, da ga imam zelo rada in sem mu zelo hvaležna zanj, čeprav sploh ne vem, kdo je. Tudi človekoljubje ne pomaga. Danes pač ne gre več. Tudi tista slavna točka tri prste

Vzpon na Veliko Babo: to so zgornja pobočja te pozimi smučarsko zanimive gore.

pod popkom, kjer naj bi po zen-budizmu domovala volja, ne deluje več. Še uboga glava, na katero vedno tako prisegam, češ da je vse le tam notri, je sparjena od sonca. Brezvoljno si nataknem dereze, zavijim v roko cepin in skrajno malomarno odkolovratim na vrh Čela.

Pa kje je tukaj sploh še kakšen smisel!?! Mučiš se kot kreten, da priležeš na vrh, tam gledaš toliko časa okoli sebe, da ugotoviš, kako malo hribov pravzaprav poznaš, postaneš zato rahlo zafrustriran, a ti je obenem tudi popolnoma vseeno, utegneš še vzdihniti: »O, kako je lepo!« – vse to le zato, da si potem lahko hitro spet natakneš smuč in narediš nekaj piškavih zavojev po spomladanski župci! Potem si pa itak spet v dolini in moraš štampati kot zmešan. Pa kaj se vendar gremo?!

No, moja nejevolja je – enkrat samkrat v vsem tednu, zato pa toliko bolj intenzivno – dosegla svoj višek na

nadmorski višini 2228 metrov, potem mi je bilo pa tega dovolj. Čeprav se mi na vrhu ni ljubilo niti premakniti, sem se zapodila za Sandijem, kot da bi si tega tisti trenutek želela najbolj na svetu. Želela sem namreč preizkusiti, če res velja, da od stvari, ki te najbolj morijo in jezijo, ne smeš bežati, ampak se z njimi soočiti, ker te le to lahko osvobodi. Najboljša obramba pred bakterijami slabe volje je torej napad nanje. In verjemite mi – deluje! Sicer morda marsikomu ni bilo čisto jasno, od kod moja nenadna sprememba razpoloženja iz tistega skremženega obraza spet v prešeren nasmeh, ampak to v tem trenutku niti ni tako pomembno.

V poznem popoldanskem soncu, ki s toplo oranžno svetlobo ožari bela pobočja gorá, prisopihamo do koč, kjer nas čaka težko pričakovano kosilo. Mmmm, Zdenka, ti nas tako dobro razvajaš! Zvečer spet »pocemo nič« in pri tem strašno uživamo. Pa saj že ko vdihneš, pomežikneš ali pogoltneš slino, pravzaprav – delaš. Zato sploh nismo bili tako zelo črnogorski.

OHČET NA PLANINI NA KRAJU

Kar ne morem verjeti, da je že petek in s tem naš zadnji smučarski dan. Da se bo danes še zadnjič »Vanzemaljšček« Rok tiho kot prikazen namalal v kuhinji, ko bo od tam zavohal, da že packam kavo, in si previdno izbral tisto skodelico, ki bo najbolj polna... Šmrk. Te bom kar malo pogrešala, veš... Ker si original – tak za v knjigo.

Na prvem delu poti do Tolminskega Kuka, ki je naša zadnja tura ta teden, med divjo vožnjo med borovci najprej zmotimo mirno petkovo dopoldne nekega belega zajčka (takoj pobegne), nakar izgubi tla pod nogami Urko, za njim pa še jaz uprizorim spektakularen padec. Medtem ko se zbiramo na Govnjaču, gospa doktor spet odhiti nekaj metrov proč od nas; sta samo dve možnosti sta: ali gre lulat ali pa nas bo fotografirala. Ker Samo opazi, da je brez fotoaparata, se seveda ne more zadržati in prijavi eno tistih svojih legendarnih v stilu: A se je dobro izteklo? ali pa: A je dobro izpadlo?

Ko prisopihamo do sedla med Planjo in Kukom, spet malo jemo, ker pač tega že dolgo nismo počeli. Polovica skupine se odloči za naskok na Kuk, polovica za Planjo. Tisti na Planji imamo priložnost uživati v mojstrskih vožnjah Jureta, Petrece, Urkota in ostalih po na pogled skoraj vertikalnem pobočju Tolminskega Kuka. Potem se vsi skupaj srečamo malo nižje, kjer napol mrtva zaspim na soncu, ostali pa delajo štamparske izletke na okoliške strmine. Ko rahlo odprem levo oko, zagledam zopet znan prizor – že ko vsi končujejo s smučanjem, se v zadnjem trenutku naš Marsoveček spomni, da bi šel še enkrat – zato zavijti na rame smuč in poskočno odrine v breg.

Ker se v tem času vname divja ljubezen med Simonom in Majo, Jan čisto mimogrede pripomni, da bo zvečer poroka. In ne bodi lena jo skupina turnih smučarjev z vodjo – tovarišem Pavletom na čelu zvečer tudi zares priredi.

Začne se, ko ob viskiju s čajem sestavimo besedilo za celotni obred. Čeprav nas Samo malce razočara, ker

ne pristane na vlogo župnika, ampak bi bil le ministrant s svečko, se kasneje izkaže, da je njegovo prvotno vlogo več kot odlično odigral Urko. Nanjo se je pripravljaval na prav poseben način – v popolni delovni opravi (ovit v belo rjuho, s čelado na glavi, izpod katere so mu kot uglednemu pravniku resnobno molela njegova majcena srebrna očalca) je sedel vsak trenutek bolj trčen od tiste travarice (ali karkoliježetistobilo) v kotu kuhinje, obkrožen s tropom regljajočih ženskic, ki smo praznovale deklinščino (pripravljale poročno torto). Ko sem iz poročne dvorane, kjer se je medtem dogajala fantovščina, poizkušala čim bolj neopazno prinesiti svoj bokal vina, so me fantje pograbili in posadili na mizo z namenom, da prepričam ženina, da se nima smisla poročiti. Lotila sem se ga bolj teoretično – začela sem mu razkladati tiste obrabljene fraze o negativnih straneh poroke, a ga moje besede niso prepričale v nasprotno. Kar nekako odleglo mi je, ko sem lahko odšla s svojo kupico vina iz objema moških krempljev nazaj tja, kamor sem spadala – za štedilnik.

In potem smo – primerno podkovani – začeli obred. Svatje smo bili že ob prvih župnikovih besedah globoko ganjeni – ob pozdravu ni zanemaril niti vseh kultur bakterij, ki smo jih uspeli vzgojiti ta teden, lepo prosim! In potem je ob pravi poročni koračnici prišla v dvorano nevesta – vsa nedolžna v prosojni beli obleki (beriči: zdravniški gazi), z dehtečim cvetjem v lasih (venček iz pikajočih borovih vejic, ki je bolj spominjal na Kristusovo krono kot na kaj drugega). In On, ženin – oh, kako smo bile ganjene vse »svatkinje«! Ves stasit in možat je prilomastil v poročno dvorano v pajkicah, majici brez rokavov, s plezalno vrvjo čez prsi in pripognjen za 90 stopinj, ker je imel na ramenih nabito poln nahrbtnik z navezanimi smučmi, s katerimi bi sicer ril po stropu... Zato si je pri hoji pomagal s cepinom. Ker pa je ženin (tako kot seveda tudi nevesta) med obredom moral po župnikovih navodilih vstajati in poklekati, je ob tem Urošu še kako prav prišla čelada, ker je vsakokrat malo manjkalo, da ga ne bi s smučmi treščil po glavi. Ko sta se zaobljubila, da se bosta nekako prenašala – da mu bo ona redno kuhala teranov liker, ga pokorno pričakala z večerjo, ko bo pijan prišel domov, mu v zameno (čeprav ne vem za kaj) prala smrdljive štumfke in z nasmeškom na ustnicah sprejemala to, da bo po hribih trgal takšne in drugačne gorske rože, smo končno lahko zarajali, kot se spodobi. Brez zavor.

Tu pa se moja pripoved konča. Nekako mi spomin ne da, da bi nadaljevala, pa sploh ne vem, kje se skriva vzrok za to...

Ko je Matjaž iz skupine California že sedemindesetdesetič ta teden bolešno in ob kritičnem pomanjkanju samozavesti zjutraj zajavkal bejbi, ki ga je očitno zapustila ali pa se ji neuspešno udinja: »... reci, da si nora name, da nihče te tako ne vname / vzame / zajame / objame / najame...«, sem vedela, da je zdaj res že čas, da gremo nazaj v civilizacijo. In smo pospravili stvari in šli.

Na Komni še zadnje mežikanje v slepeče gorsko sonce, ki nas je tako lepo grelo ta teden, in v pobeljene

Skoraj vse je zalito z debelim snegom: vzpon proti Veliki Babi.

vršace okoli nas, še ena kavica za nas neozdravljive kavoljube, pa poslovilna aerobika in potem... Saj nimam več besed... Rahlo zmedena sem se vrnila nazaj »na tla« – mogoče na podoben način trčena, kot sem pred tednom dni prišla k Savici. Enaka, a obenem popolnoma drugačna. Spremenjena. Tam gor se vse iz doline nekako – zrelativizira. Nekateri stvari, ki se prej zdijo strašno pomembne, postanejo prav brezvezne. Najbrž svoje naredi tudi to, da en teden ne moreš v trgovino, da greš počepnit za grm in da moraš peklenko stiskati zobe, medtem ko v rokah tališ sneg in ga mešaš z milom zato, da bi se vsaj približno opral. (Toplo priporočamo, da ga imate pred tem početjem že kakšen deci pod kapo, ker je zadeva veliko bolj človeška. Preverjeno.)

Neposreden stik z naravo, ki smo ga doživeli tu zgoraj, vzbudi v človeku spet neko prvinskost, povezanost s samim seboj, ki se v divjem vsakdanu kar nekam porazgubi. V dolino smo prišli prerobjeni in napolnjeni s 213

tišino belih planjav, z neskončnostjo modrega neba, s šumom vetra v smrekovih vejah. Ko smo ob polnih kozarcih zbrali vtise teh sedmih dni, ki smo jih preživeli skupaj kot velika, srečna družina, so nas začeli prevevati kar malce tesnobni občutki. Takrat smo se zavedli, kako nas je, pritepene z vseh vetrov in prej popolne neznanice, neverjetno zblížala ena sama stvar – ljube-

zen do narave, do gorá. Čeprav se večinoma prej nismo poznali, nas je ta izkušnja nekako za zmerom povezala. Spet se bomo raztepli vsak na svoj konček sveta in ostala bosta le lep spomin in želja po ponovnem srečanju v podobni zasedbi spet čez leto dni. Morda se to sliši preskromno, a vendarle – kaj nas lahko še bolj bogati in žene dalje kot novi cilji in hrepenenje?

PO DNEVU V SAMOTI NARAVE NISI NIKOLI VEČ POVSEM ISTI KOT PREJ

GORJANCI V JANUARSKEM SNEGU

IVAN DOBNIK

Valovita megla se je še vedno tihotapila naokrog in mrak se še ni raztopil v jutranji svetlobi, ko sva zlezla iz avtomobila, parkiranega ob kozolcu nedaleč od cerkve v Gabrjah, odlično razpoložena, kot vselej, kadar se uživaško zagrizeva v prostrane strmine slovenskih gorá.

Tokrat Gorjanci: en dan bo zagotovo premalo. Potrebno se bo še vrniti, skleneva. Poleti, z druge strani, od vzhoda, se kje spustiti tudi čez mejo, v hrvaški del, kjer Gorjancem pravijo Žumberaška gora.

KRAMLJANJA O BAJKAH IN POVESTIH

Že hodiva. Narezani podplati planinskih čevljev pušča-jo živahne sledi, sneg je cmokav, megla ga je zmečala in stanjšala, vsaj na tej višini. Vzpon je lagoden. Megle so se začenjale oddaljevati in padati v globino Novomeške kotline, svetlobe so postajale vse bolj dnevne, noč je vztrajno kopnela. Pokrajina naokrog je skrivnostna in tiha, še nezbujena.

Ne govoriva veliko. Notranja zbranost je podarjena naravi: brezam in bukovju, gabrom in smrekam, snežni tišini, ki je dihala naokrog. S hitrostjo ne pretiravava. Kaj bi nama instant hitra osvojitev vrha in še hitrejši spust domov za televizor, kar žal premnogi počno, ne da bi kdajkoli doživeli pomirjujočega čara, ki venomer odprt čaka v globini žive narave, vsenaokrog nas! V hribih je to še bolj očitno.

Pritisk »civilizacije« je zmanjšan. Potka vijuga, zdaj sva na cesti, zdaj na stezi, kjer najdevava zabrisane stopinje »prednamcev«, pomešanih z majhnimi parkelji srn in mehkiimi sledovi lisic ali zajcev.

Pri Paderšičevem domu na Gospodični »zajtrkujeva«. Nahrbtnika sta razstavljeni, med sabo izmenjujeva skromne dobrote. Kramljava o Bajkah in povestih, o Trdinovi Gospodični. Ne samo voda, zrak, drevesa ali hoja, marveč doživetje celotne planjave kot doživetje kateregakoli od človeških megalomanij odmaknjenege dela narave učinkuje zdravilno, pomlajevalno, pomirjujoče, bistrilno, celo odrešujoče. Skrivnosti v zgodbah, ki jih je zbiral **Janez Trdina**, bodo živele na teh pomočjih skupaj z gozdovi in grapami, potoki in izviri, živalmi in vetrovi, snežnimi meteži in nevihtami še naprej, neodvisno od nas, nemirnih popotnikov in osamljenih opazovalcev.

Kaj zdaj, se vprašava. Pred vhomom v planinski dom vseskozi zre v naju približno meter sedemdeset visok medved, z motorno žago izrezan iz zajetnega hrastovega ploha. Kako kaj, medo, ga pobarava in potrepljava, ko je zajtrk že končan. Preneseva ga izpred hiše, preden postavi fotoaparát s samosprožilcem, ga objameva vsak s svoje strani in trije bratje tako ostanejo za zmeraj ujeti v čarovniški škatlici.

ČISTO NA VRHU GORJANCEV

Oblaki na nebu prepustijo prve sončne žarke. Na severnem obzorju se prikazujejo hribi Zasavja, bolj na desno mogoče drobci Pohorja, a še vedno so meglice, tako da teh gorá ni mogoče natanko razčleniti.

Planinstvo v državnem svetu

Letošnjega 28. marca je bilo v Ljubljani posvetovanje o izvajanju in spremembah zakona o društvih, ki ga je državni svet pripravil skupaj z društvom Občanski forum in svetom društvenih organizacij Slovenije. To je bil že drugi posvet o menda že kar nujnih spremembah tega zakona, ki ga je tokrat vodil predsednik državnega sveta **Tone Hrovat**. **Marko Bulc** je zastopal Občanski forum, »planinske barve« pa je zastopal **Marjan Oblak**, nekdanji predsednik Planinske zveze Slovenije in Planinskega društva Ljubljana Matica.

V nekajminutnem nastopu je Oblak med drugim dejal, da je računal, da bodo na tem srečanju marsikaj obravnavali bolj konkretno, potem pa ugotovil, da »je naša organizacija preživela Avstrooogrsko, Kraljevino Jugoslavijo in socialistično Jugoslavijo, ampak tako slabo, kot se nam godi danes, se nam še ni nikoli godilo. Naše prostovoljno delo ni nič vredno. Imeli smo blizu 130.000 članov, danes smo že pod 70.000. Planinsko društvo Ljubljana Matica je imelo v Ljubljani 9000 članov, danes jih ima komaj 4000. V Ljubljani je bilo 27 planinskih društev, zdaj pa žal ne morem natančno povedati, koliko jih je še.«

Potem je omenil nekatere probleme, v katerih se je znašla slovenska planinska organizacija, in predla-

Sneg puhti izpod čevljev. Poiščeva si izhodišče za naprej, na Trdinov vrh. Presenečena in navdušena opazuje v Sloveniji redko naravno sožitje jelke in bukve: tod se z združenimi močmi upirata vetrovom in snegu – človeka rajši ne bi omenjal.

Razgibana steza, sunki vetra, ponekod ledena steza, kratki pogovori. Stolp pretvornika ne učinkuje spodbudno, a to nama niti približno ne more pokvariti dneva. Raziščeva vzpetinice zgoraj. Zlezeva na stolpič najvišje točke pogorja. Poledenel je, zgoraj brije v obraz in prste, pogled pa seže daleč, daleč, in če bi bilo ozračje čisto, bi se s pogledom nedvomno dotaknila Sneznika in alpskih ostric.

Ne pretiravava z vztrajanjem tam zgoraj. Previdno se spustiva, zavijeva še pod bližnjo streho cerkvice sv. Ilije, od daleč opazujeva slovenske vojake na straži in že se spustiva navzdol, skozi enega od dveh pragozdnih rezervatov. Tu naletiva na debela, ki jih je ugonobila narava. Raztreščena samevajo na listju med tistimi, ki so še prepuščeni divjini, nedotaknjeni, samo-svoji, samotni, pokončni. Lezeva skozi tišino, iščeva novih poti, sproti improvizirava, ne drživa se več označene poti, tega je bilo zadosti. Opozarjava se na drobne nevarnosti, ki prežijo na skritih koreninah ali ledenih strminah ali kupih napihanega listja čez led, preskakujeva debela, se izogibava posameznim skalam – vztrajno navzdol, dokler se naenkrat ne znajdeva na cesti.

Je tu Krvavi kamen, se sprašujeva. Ne, zagotovo ne. Zaobideva na gosto premreženo smrekovo rastišče in po prebiranju zemljevida prečkava še eno parcelo skoraj neprehodne goščave. Rineva skozi nizko bukovje, praproto, robidovje, veje švrkajo, drsava se po snegu, iščeva najboljše prehode. Prav poseben čar je v tem.

Na ravnini pašnika, kjer je sneg skorajda povsem skopnel, prideva do visokega hrasta na drugi strani vsak po svoje, več kot sto metrov oddaljena drug od drugega, vsak s svojimi mislimi. Ali sva kaj lačna, se vprašava? Tule bo čas za še eno malico. Podariva si požirke vode, pošteno mrzle, a okusne, svežilne. Ni od Gospodične. Ne sedeva k mizi pod hrastom, namenjeni za poletne piknike. Prijatelj pobere nekaj odpadkov, ki so jih odvrgli objestneži. Dobre volje sva. Zardela od vetra in zraka, razgreta od hoje in sproščenega klepeta.

POSTANEK PRI SMOLETOVEM GRADU

Po petnajstih minutah vrževa nahrbtnik na ramena in se po kolovozu odpraviva do planinskega doma pri svetem Miklavžu. Nič posebnega ni tukaj, pravi dolgčas, puščoba, neprijetno počutje.

Po notranjem občutku odkriva prehod navzdol, v sotesko Pendirjevke. Nepredvidljivo vijugava pot je bila zelo strma, ponekod ledena, posuta z listjem, obložena s kamni in speljana med skalami, štori in drevesi. Šel sem spredaj, prijatelj za menoj pa je bil več na sedalu kot na nogah. V dobrosrčnem in nagajivem smehu

gal, naj bi vlada ali druga inštitucija, ki bo koordinirala delovanje društev ali zakonodaja na tem področju, k sodelovanju pri pripravi novih aktov povabila tudi planince.

»Prvo je denacionalizacija,« je dejal. »Leta 1948 smo ustanovili Slovensko planinsko zvezo in iz splošne zakonodaje pridobili zvezno pravico do lastništva planinskih domov in potov. V zemljiško knjigo je bila potem vpisana kot lastnik Planinska zveza Slovenije.

Zakon o društvih zdaj omogoča, da društva postanejo lastniki nepremičnin. Dajmo društvom pravico, da postanejo v resnici lastniki! Kaj se namreč dogaja? Nekaj planinskih domov je že prodanih, nekaj je oddanih v upravljanje. Izgublamo tisto, kar smo desetletja ustvarjali s prostovoljnimi delom. V planinskih domovih so dežurale družine, vso sezono so dežurirali, največkrat zastoj.

Zdaj te družine ne morejo več dežurati, ker jih gostinski zakon izključuje. Za planinski dom, ki je na nadmorski višini 2500 metrov in kjerkoli drugje v visokogorju nad 2000 metri višine, ne morejo veljati isti higiensko sanitarni predpisi kot za gostilno Figovec sredi Ljubljane!

Planinci smo imeli in še imamo svoj pravilnik o sanitarni tehnicih pogojih v planinskih postojankah, ki nam ga je prejšnja zakonodaja priznala. Dom na Gorah

nad Hrastnikom je moral zadnji čas oditi iz planinskega društva v nekakšen najem, ker društvo samo ne more napraviti sanitarij in vsega drugega po sedanjih predpisih.

Društva so lastniki nekdanjega družbenega premoženja, država pa naj bdi nad tem, da bodo z njim pravilno upravljala. Prav gotovo bomo premoženje kot dobri gospodarji samo pridobivali, zdaj pa ga samo izgublamo.

Planinstvo opravlja tudi veliko javno funkcijo. Izobražuje svoje kadre od reševalnih do alpinističnih, od mladinskih do vodnikov in varstvenikov okolja, nadelava planinska pota, vse to pa dela brezplačno, zastonj in s svojim denarjem. Mislim, da mora društvo za takšno javno izobraževanje, ki je družbeno koristno in tudi humanitarno, dobivati nekakšna sredstva. Pred osamosvojitvijo je v Sloveniji obstajal dogovor, po katerem je država prispevala del sredstev za vzdrževanje planinskih potov, se pravi za nabavo materiala, in za sanacijo oziroma pomoč pri investicijskem vzdrževanju visokogorskih postojank, ki so odprte le štiri do šest mesecev. Zdaj nimamo nič od tega.

Pomembno je, da moramo to družbeno dejavnost spoštovati, ne pa jo zanemarjati. Planinskim društvom in organizacijam je treba dati pravico do premoženja, ki so ga ustvarili v 107 letih delovanja.«

obeh sva opravljala ta sestop, podoben dričanju, sankanju in smučanju hkrati, ki se je seveda mešal še s poskakovanjem, plesanjem in opotekanjem ali lovljenjem v zadnjem trenutku. Spodaj je šumela voda. Bistra in poskakujoča, ledena, nemirna.

To je bil spust, si rečeva in si vedava roki. Gozdna tišina na dnu strme vreznine v hrib, združena s šumenjem Pendirjevke, je bila nekaj posebnega. Poslušala sva, brez besed, vsak zase, globoko potopljena v govorico gorjanske divjine, prvobitnosti narave, v vesoljne tokove skal, vode in rastlinja.

Poiskala sva Minutnik, izvir s presledki, ki v tem letnem času ni upravičil svojega imena. Voda je neprekinjeno in enakomerno bruhala iz njega vsaj dvajset minut, dokler nisva odšla.

Razgiban teren se je zlagoma začel umirjati. Potka je prešla v kolovoz, kolovoz v makadamsko cesto. Snega je bilo vse manj. Pri strašljivem kamnolomu, kjer je izginjalo celo pobočje, če ne že kar hrib, sva postala slabe volje, a ne za dolgo.

Na poti do Prežka, še posebej znamenitega in pomembnega zaradi lastništva **Andreja Smoleta** v letu 1833 in seveda **Prešernovih** obiskov pri njem, kar zbadljivo komentira tudi Trdina, sva si privoščila že dolgo željeni počitek posebne vrste: zakurila sva si ogenj in pripravila čaj. Ne kakršen koli, ampak pravi, zeleni, ki ima, zvarjen sredi narave v družbi z najboljšim prijateljem, posebno težo: okus, vonj, toploto, paro, ki se suklja nad njim, zbranost, ki jo prinaša redkim, in poseben pomen besed, kadar se izrečejo ob njem.

Kar napočez se zatem skozi goščavje prerineva do Prežka. Obnovljena je sicer streha, sicer pa je vse v razpadanju. Škoda! Razmišljava o Andreju in Francetu, o njunem prijateljstvu, o poeziji, umetnosti in njeni povezanosti z naravo. Tesna je, o tem ne more biti dvoma.

PREMIŠLJEVANJA V NOČI DNEVA

Zatem naju je čakalo še več nepredvidljivih ur hoje, deloma skozi brezpotne gozdove, deloma čez travnike in pašnike, deloma po asfaltiranih lokalnih cestah, ki se jim sicer raje izogibava (a takrat je že padel mrak in karkoli drugega bi bila slaba zamisel). Na nebu so se zalesketale prve zvezde.

Polrazločno loputava po asfaltu mimo Svetega Roka pri Tolstem vrhu, v noči vztrajava mimo Dolenjega in Gorenjega Suhadola do najinega avtomobila. Rahlo utrujena, a za drobec drugačna. Po takšnem dnevu v samoti narave nisi nikoli več povsem isti kot prej: nekaj se spremeni. Valovi prečiščenih trenutkov vztrajajo v mislih, se razširijo v telo, utrdijo življenje in odnos do narave, s tem pa s prijateljem vselej znova potrdiva najino zaveznitvo naravi in zvestobo svojim koreninam. Nahrbtnika se skrijeta v prtlačniku, čevlji si oddahnejo v plastičnih vrečkah. Še postaneva zunaj, na zraku, globoko zajameva prijetne vonjave bukovega dima, ki drsijo iz kmečkih peči.

Gorjanci s Trdinovim vrhom so spet v temi, sami s seboj. Zgoraj, nad nama, jih bela rjuha snega narahlo zažiba v sen.

NA GORO ČEZ STENO, Z GORE NA SMUČEH IN NA DESKI PO POBELJENIH STRMINAH V VRATA

ZIMSKI POTEPI NA TRIGLAV

SILVO BABIČ

Noč jemlje zadnje ure. Šumenje Bistrice v Vratih še napolnjuje tišino mraka. Stena je nevidna, črnina še krije triglavska rebra in robove, jutranji žar še ni osvetlil vršnega nastavka in »divjemu kozlu se še ni pozlatil rog«. Prenočil je v rušju s puško čez koleno, po trentarsko. Mlavec, ki je komaj zlezal čez rob polnoletnosti, a je bil že globoko v revah trentarskega življenja. Že je izvedel za triglavsko skrivnost Steno, a je v sebi slutil več kot so skrivale besede soseda čez plot ob Soči, kaj šele od strica in deda ob dolgih večerih za svečo na mizi. (**Tone Stroj**in, Prvi čez Steno)

Do jutra je še daleč, ko me prebudi budilka, ki sem jo skrnil pod kapo. Zgodilo se mi je že, da sem prespal zoprne zvoke, se obrnil na drugo stran, potem pa me je na mojo jezo in žalost prebudila seledna svetloba. Zaradi previdnosti zdaj ročno uro z budilko raje shranim nekje blizu ušesa.

Hladno in vlažno je v stari karavli nedaleč od Aljažvevega doma v Vratih, kjer smo prebili zimsko noč. V zraku je toliko vlage, da baterijske svetilke rišejo svetlobne snope in predirajo temo kot avtomobilski žarometi na

megleni cesti. Ne zamujamo se s kuhanjem čaja in zajtrkom v zatohlem prostoru, raje pohitimo s pospravljanjem opreme in polnjenjem nahrbtnikov. Komaj čakam, da začnemo hoditi, saj se bom že po nekaj minutah hoje ogrel.

UTRUJENI ZAMORCI V OKOVIH

Večkrat pomislim na sužnje, z nogami priklenjene na verigo, ko se na dolgi poti drug za drugim spotikamo po preozki gazi. Štirje smo in pošteno smo naloženi. Spalna vreča, dereze, dva cepina, vrvi, plezalna oprema, hrana, pijača, topla obleka, prva pomoč, radijska postaja, fotoaparat, za povrh vsega pa še smuči. Vse, kar nosim, sem komaj stlačil v nahrbtnik. Čeprav sem izbral in kupil največjega v trgovini, je še vedno premajhen in že poka po šivih.

Včeraj smo vse to od Peričnika pred Vratih pred Triglavom, kjer je avtomobil ustavila nespluzena cesta, prinesli na svojih ramenih. V soju baterijske svetilke zdaj težko lovim ravnotežje, in sicer kljub smučarskim palicam, ki naj bi mi služile za oporo. Luna še riše dolge sence preko Stene, tako kot so jo desetletja gledali Trentarji, prvi osvajači. Z veliko začetnico so o njej pi-

sali in govorili plezalci prvenstvenih smeri **Tominšek, Čop, Jesihova** in še danes vsakdo, ki v njenem vznožju pred vzponom začuti resnost in neizprosnost.

Pod težo snega se upogibajo stare smreke prav tako, kot se mi pod težo tovara. Vse je tiho in mirno, narava počiva. Slišimo samo svoje globoko, sunkovito dihanje in škripanje snega pod nogami. Sam pri sebi si ponavljam refren, ki se mi že ves dan vrti v glavi, pregnati pa ga ne morem: »Delam, delam, delam, delam kot zamorc...« Naivnež – kot da ne bi že zjutraj vedel, kaj vse me še danes čaka!

Brez besed nadaljujemo drug za drugim v nastajajoče jutro. Namesto da bi zavili levo po zaledeneli planinski poti Čez Prag ali desno proti Luknji, jo mahneto naravnost pod levi del Stene. Zaradi trdega snega, zbitega od plazov, ki prihrumijo preko kilometer visokega zidu, smo še v mraku na čevlje nataknili dereze.

Skozi misli mi potujejo slike starih mož, divjih lovcev, ki so preko skalnih pragov, ki jih plezamo, v lovski strasti in za približek na domači mizi čez težke prehode zalezovali gamse. S sodobno opremo je to danes tura, ki se je lahko povsem varno loti izkušen alpinist ali manj vešč gornik s pomočjo vodnika tudi pozimi. Pred stotletjem pa so bosci ali v nogavicah plezali po skalah, preko katerih se danes prebijamo v vršni del Slovenske smeri.

Grape so polne snega, po gazi pa nas prehitevajo nekateri, ki so v steno vstopili za nami. Pomagajo si z našimi stopinjami in gazjo, pa tudi sicer bi verjetno plezali hitreje. Zgornji del Slovenske grape in Prečev izstop sta – tako kot Slovenska smer, najlažja v Steni – razmeroma položna. Na izstopu nas že ujame sonce, ki je zaokrožilo preko vrha Triglava, mi pa se zavihtimo čez rob stene na vznožje Triglavskega ledenika in si privoščimo zasluženo malico.

BRSTIČNI DNEVI NAŠEGA GORNIŠTVA

Leta 1890 naj bi čez vzhodni del Triglavse severne stene prvi plezal **Ivan Berginc**, po domače **Štrukelj**, iz Trente. Ali je res prišel čez, je še vedno predmet razprav, saj ni nobenih dokazov, razen besed, ki pa žal niso iz prve roke. Publicisti, ki se ukvarjajo s tem vzponom, sicer za spremembo niso razdeljeni v dva tabora. Eni napišejo, da je bil prvi, ki je sploh plezal v severni steni Triglava, drugi pa skušajo ta 110 let star domnevno prvenstveni vzpon rekonstruirati in posredno dokazati, da je bil res opravljen.

Konec prejšnjega stoletja naj bi bilo v tistem, vzhodnem delu Stene res veliko gamsov. Divjih in zapriseženih lovcev tudi ni manjkalo. Svet do roba stene ni neprehoden, zato je možno, da je kateri od zagnanih lovcev svoj »revir« zaokrožil do Triglavskega ledenika. Nemara je to prvi storil prav Ivan Berginc, trentarski lovec... (Alpinistični razgledi).

VILA Z RADOVEDNIMI OČMI

Ste že kdaj v hribih od blizu opazovali kavko? Kot majhna, črna vila je. Na tleh nerodno raca, skače s

kamna na kamen, obrača glavo in z živimi očmi pogleduje, kaj se dogaja za bližnjo skalo. Kaže, kot da se ničesar ne boji. Velikokrat se vam približa samo na nekaj metrov oddaljenosti. Lakota in boj za vsakdanji kruh, morda pa samo zvedavost ji ne dajo miru, dokler ne vtakne svojega rumenega kljuna v vsako najmanjšo razpoko. Verjemite ali ne, če ste potrpežljiv človek dobre volje in odprtega srca, vam bo jedla z roke!

Še najbolj je podobna radovedni gorski sraki. Pred njo ne ostane nič skrito. Tudi v najbolj zakotnih dolinah in stenah jo lahko najdete. Mislite, da ste tukaj, Bogu za hrbtom, čisto sami. Ni treba dolgo čakati, da bi spoznali svojo zmoto. Kmalu se v zraku zasliši znani šumeči glas: nekdo je prišel na obisk.

Tudi mi na robu stene privabimo s hrano mlad par. Zaplahutata s krili, preden pristaneta in se spretno usedeta na rob snežne razpoke. Koščki jabolka, rozine in kruh kot po tekočem traku romajo v njuna rumena kljuna. Vedno bližje poskakujeta za hrano, nazadnje pa zabahujeta s krili prav do dlani, na kateri se skrivajo drobte.

Slabe izkušnje z gorniki verjetno res še nimata, razpredamo med tem, ko se odločamo za nadaljevanje poti. Sprva smo nameravali današnjo turo že končati in skozi dolino Za Cmirom oddekatati ali odsmučati v dolino. Toda bližina Kredarice in vrha Triglava nas premamita, da jo preko poleti vse bolj izginjajočega Triglavskega ledenika uberemo navzgor. Prijatelji, ki jih srečamo na poti, nam dajo nekaj hrane in posodijo denar za prenočišče, ki ga najdemo v delno odprtem domu na Kredarici. Meteorologi nam postrežejo s čajem, ki smo ga še

Črna Marija v Trenti

ŽELJKO KOZINC

*Le vrh stihov jo ugledaš.
Ko vrh gore leze rak luči.
Kjer bister kakor potok v sencu jeza
svit dehti.*

*Vso noč si z mehkih zvezdnih jež
njen zven pretakal
v beli sen.
Vso noč je črni dren cvetel
kot srež.*

*Zdaj se vsakdanja črnobela roža
več ne izmika.
Le bela noč iztika
iz ojes mir sanj, da sveži mit
smrt boža.*

*Vsak dih poslej je del miru.
Vsak stih je črni cvet strahu.
Čas pa je tih.*

najbolj veseli, preden se bomo malo pozneje odpravili v nezakurjene sobe in pod goro hladnih odej.

Veter podi po nebu oblake v fantastične tvorbe oranžnih barv zahajajočega sonca. Opazujemo jih izpred vrat najvišje stoječe slovenske planinske kočice, preden nas večerni mraz ne prežene v njeno notranjost. Nad običajno poletno grečo se res ne moremo pritoževati, se strinjamo, ko kujemo načrte za naslednji dan.

ALJAŽEV STOLP POD SNEGOM

Žareča sončna krogla začenja preganjati nočni mraz, ko stopimo na prosto, prepuščeni milosti vetra, ki gospodari po belih pobočjih. Nahrbniki so prazni, saj smo vso odvečno kramo pustili v koči, mi pa se lahkinih nog podimo navzgor proti Malemu Triglavu. Veliko kovinskih klinov, ki tudi poleti olajšajo vzpenjanje, gleda izpod snega, pa tudi jeklena pletenica na grebenu je kljub debelim rokavicam povsem uporabna. Tukaj je

Ekstremni sprehodi Roberta Mihelčiča

O **Robertu Mihelčiču**, »ekstremnem sprehajalcu«, kot se sam predstavlja, smo v Planinskem vestniku že pisali, potem ko je lanskega junija čez hribe in doline prehodil 390 kilometrov dolgo pot iz Lendave v Piran. Vendar to dotlej ni bila edina dolga pot, ki se je je lotil in ki jo je seveda zmogel. Julija leta 1997 je bil na pohorskih poteh, kjer je prevandral 70 kilometrov, junija leta 1998 se je odpravil na 150 kilometrov dolgo pot iz Ljubljane v Portorož, lanskega aprila je prehodil poti iz Ljubljane v Krško, dolge 90 kilometrov, in junija, kot že rečeno, svojo doslej najdaljšo, diagonalno pot preko Slovenije iz Lendave v Piran.

Zdaj je v uredništvo Planinskega vestnika poslal lično veliko in nenavadno razglednico, da je z njo opozoril na svoj zadnji tak podvig, »sprehod s severa na jug«, dolg 190 kilometrov, ki ga je letošnjega aprila začel v Celovcu in končal v Metliki. Kot je zabeleženo na shematičnem zemljevidu, je šel skozi Bistrico v Rožu, preko Stola (2236 m), Begunjsčice (2060 m) in Dobrača (1634 m), skozi Tržič, Preddvor in Smlednik, preko Rašice, skozi Črnuče, Zalog, Višnje goro, Kirko, Žužemberk, Dolenjske Toplice in Semič, da je prišel v Metliko.

Razglednico, katere naslovno stran objavljamo, je ekstremni sprehajalec Robert oddal 13. aprila v Tržiču.

veter šele prav pokazal svoje zobe. Na položnejšem delu grebena, na prehodu z Malega na Veliki Triglav, kjer moraš celo za nekaj višinskih metrov sestopiti, nas premetava kot lutke na vrvici. Kovinske varovalne naprave nam med zavesami pršечеlega snega pridejo še kako prav. Pred zadnjo strmino veter popusti, razgled pa se povsem očisti šele čisto na vrhu.

Morje belih velikanov leži pod našimi nogami, Aljažev stolp je v snežnih zametih zasut prav do strehe. Na jugu nam pogled na Tržaški zaliv zastira plast oblakov, v daljavi pa so gore, o imenih katerih lahko ugibamo, če jih nemara poznamo s prejšnjih potepanj. Navdušeno fotografiramo in se pripravljamo na sestop.

Se bolj previdno kot med vzponom se pomikamo po svojih stopinjah navzdol. Vsak korak preverimo, saj je že dereza, ki se zatakne v gamaše, lahko usodna za padec v globino. Na posebno izpostavljenih mestih se varujemo z vrvo in pot nazaj do Kredarice znova hitro mine.

Triglavski turni smuk se imenuje turnosmučarska transversala, ki povezuje predele našega največjega in najvišjega turnosmučarskega smučišča. Segla od Vogla, kamor se lahko pripeljemo z žičnico (ko bo spet obratovala), preko venca Bohinjskih gora, ki z eno stranjo pogledujejo na primorsko stran, do Komne, izhodišča za številna turnosmučarska potepanja. Od tam se lahko preko Triglavskih jezer, bisera Julijskih Alp, povzpne pod Triglav in se mimo Kredarice smučamo v dolino Krme ali za Cmirom v Vrata.

VSAK ZAVOJ JE UŽITEK

Vsi se že veselimo smučanja, ki nas še čaka. Špela, Arnold in Irena zahajajo turne smuči, ki so jih prinesli sem gor, sam pa se preko zaledenelih pobočij pod Kalvarijo poženam na snowboardu. Takšen hiter smuk je velikanski užitek, ki se ga ne da primerjati s smučanjem na urejenih smučiščih. Popolnoma drugačen občutek te prežema, ko se po globokem snegu spuščas z višin, ki si jih premagal z lastnimi močmi, brez uporabe tehnike, med pisano množico mestnih postavljajcev. Tukaj veljajo še vedno samo zakoni narave.

Kratka strmina je hitro za nami in spet se moramo malo dvigniti na uravnavo proti Staničevi koči. Potem pa gre res samo še navzdol po strminah dolinice Za Cmirom in pod strogimi pogledi prepadnih sten Vrbanove špice in Cmira, ki se dvigajo nad njo.

V spodnjem delu spusta je sneg zbit in trd, zato moramo še bolj paziti. Noge so že utrujene od dvodnevnih naporov, pa tudi zaplate snega pod vrhom z nenavadnim imenom Nad kuhinjo špica so vse manjše. Med borovci in smrekami vijugamo proti Vratom, za nami pa ostajajo bela pobočja.

Čaka nas še sicer mučen sestop po cesti do Peričnika. Smuk po zaledeneli cesti je bil tudi posebno doživetje, vendar so vsi naporji že na poti domov prav hitro pozabljani.

***

Med pripravami na tako gorsko in smučarsko pot je dobro natančno pregledati zemljevid Triglav (1:25.000), izdala PZS (vrisane ima turnosmučarske poti), in knjigi Turnosmučarski vodnik po Sloveniji (PZS) in Turnosmučarski vodnik po Sloveniji, založba Sidarta.

MATEO TEPEE, MEDVEDOV BRLOG, DEVILS TOWER, HUDIČEV STOLP

NAJLAŽJA SMER JE ŠESTE STOPNJE

PETER KUZMAN

Nekega dne se je sedem indijanskih deklic igralo na samem izven vasi. Na tem območju je bilo zelo veliko medvedov in tako je eden izmed njih začel preganjati deklice. Te so v strahu stekle nazaj proti naselju, a medved je bil hiter in zato so deklice v obupu splezale na bližnjo skalo in jo prosile: »Skala, usmili se nas! Reši nas!« Skala je slišala prošnje, se pričela dvigovati in jih pri tem nositi višje in višje. Medved je skakal za njimi, praskal po skali, si polomil kremplje in padel nazaj na zemljo. Skala pa je deklice še naprej nosila proti nebu. Kot sedem zvezd v Plejadah so tam še danes, prav tako spraskana pa je ostala tudi skala.

Mateo Tepee ali po naše Medvedov brlog je eno izmed indijanskih imen za stolp, ki stoji na severozahodu države Wyoming v ZDA. Ime Devils Tower ali Hudičev stolp je v svoji knjigi *The Black Hills* leta 1875 prvič zapisal **Richard I. Dodge**.

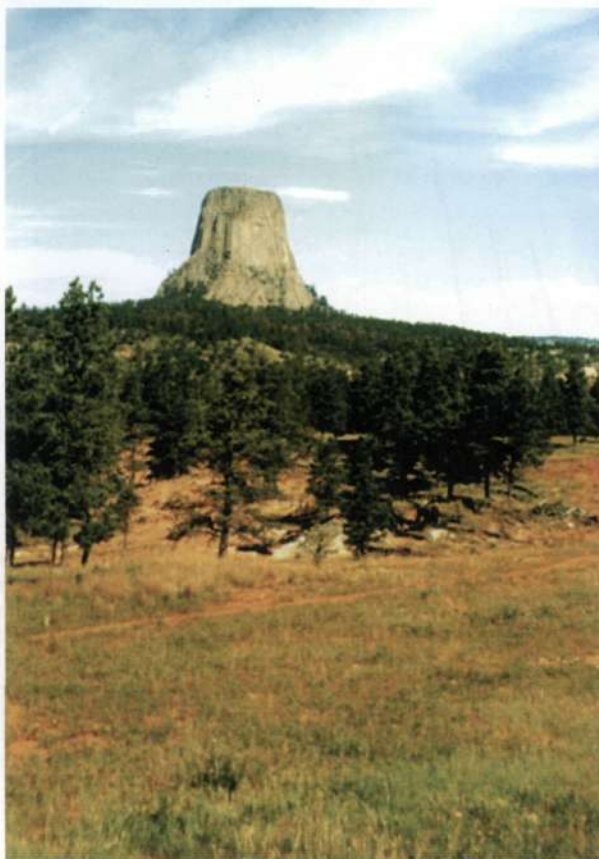
Teorij o nastanku stolpa je bilo zelo veliko. Danes veljavna teorija je nastala po obsežnih geoloških raziskavah. V obdobju pred 60 milijoni let, ko je nastajalo Skalno gorovje, so nastali tudi vulkani. Pri izbruhu se je lava ohladila, še preden je dosegla površje, in tako ustvarila nekakšen zamašek v razpokah pod zemeljskim površjem. V naslednjih milijonih let so erozija, veter in bližnja reka odstranili mehkejše zgornje plasti, trden zamašek pa je ostal tam kot edinstven naravni spomenik.

Stolp danes sega 264 metrov visoko od vznožja, 385 metrov nad reko in 1555 metrov nad morsk gladino. Območje, kjer stoji, je bilo leta 1892 proglašeno za gozdni rezervat. Okolica stolpa je kmalu postala priljubljen prostor za nedeljske piknike. Ob dnevu samostojnosti, 4. julija 1906, pa je tedanji predsednik **Theodore Roosevelt** proglasil Devils Tower za prvi ameriški naravni spomenik.

Danes je to zelo priljubljeno turistično in plezalno območje. Marsikaj zanimivega bodo tod našli tudi geologi, biologi, fotografi in mogoče še kdo. Kraj je zelo bogat z različnimi rastlinskimi in živalskimi vrstami. Za turiste so – takoj za prostimi plezalci – najbolj zanimive kače klopotače in prerijski psi, ki živijo na travniku v svojih luknjah le nekaj metrov stran od ceste.

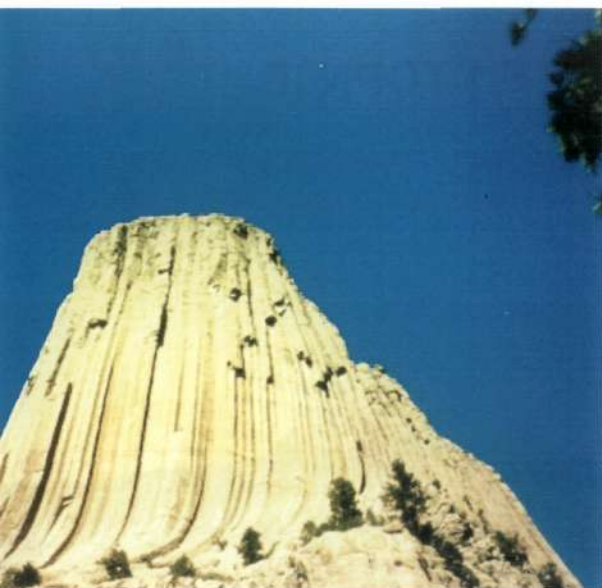
Prvi vzpon na vrh sta opravila dva tamkajšnja kmeta s pomočjo nekakšne lestve. Izdelala sta jo iz približno meter dolgih kolov, ki sta jih nato vse do vrha zabijala v poč. Na vrh sta stopila ravno na državni praznik, četrtega julija.

Fritz Wiessner je leta 1937 preplezal prvo prosto preplezano smer na stolp, ki je dobila ime **Wiessner Crack**. Ocenjena z oceno 5.7 (V+) je bila takrat najtežja prosto preplezljiva smer v državi. Ime in oceno je smer obdržala do danes. Leto dni kasneje je **Jack Durrance** preplezal smer, ki še danes velja za največjo in

Hudičev stolp, kot se kaže v različnih lučeh.

... spraskana pa je ostala tudi skala.

najpopularnejšo klasiko v stolpu. Prve ženske noge, last **Jan Conn**, pa so stopile na vrh šele leta 1952.

Najbolj odmeven dogodek, ki se je zgodil na stolpu, pa je bil pristanek tedanjega padalskega prvaka **Georga Hopkinsa**. Na vrhu je celih šest dni ključoval nevihtam in klopotačam, nato pa ga je rešila plezalska ekipa pod vodstvom Jacka Durranca.

Prva Slovenca sta tam leta 1978 plezala **Iztok Tomažin** in **Borut Bergant**. Pomemben vzpon sta tam opravila **Janez Jeglič** in **Silvo Karo**, ko sta leta 1982 preplezala prvo slovensko devetko, smer McCarthy West Face, ocenjeno z 5.11c. Smer je bila tedaj zaradi navzgor omejene ocenjevalne lestvice v Sloveniji zapisana pod rubriko VI+. Prvenstveno tehnično smer s spoštovanja vredno oceno A5 sta v letu 1995 tam preplezala **Grega Lačen** in **Iztok Mihev**.

Večji del smeri poteka po zajedah, kaminih in počeh ob stebrih, ki se na južni strani dvigajo okoli sto metrov do razbitega, lažje preplezljivega sveta pod vrhom. Na preostalih straneh stolpa pa segajo ti stebri prav do vrha. Dostopi do smeri so kratki in lahki. Izogibati se je potrebno posebno strupeni rastlini, ki lahko povzročijo nevarne mehurje na koži.

Alpinistično znanje pa je potrebno tudi pri sestopu, saj je edini možen način spust po vrvi. Sestop lahko zelo podaljšajo in otežijo tako imenovane vrvojede počti, v katere se vam lahko zelo komplicirano zapletejo vrvi.

Smeri praviloma niso navrtane, saj je vrtanje in zabijanje klinov tam prepovedano. Izjema je nekaj smeri, ki potekajo po ploščah na stebrih in kjer je drugačna oblika varovanja nemogoča. V ostalih smereh pa je potrebno precej opreme, ker so raztežaji dolgi in neopremljeni. V nekaterih klasičnih smereh (Durrance, Wiessner) so opremljena stojišča. Po omenjenih smereh je tudi možen spust z enojno vsaj 55-metrsko vrvojo, drugače pa je za spust potrebna dvojna vrv.

Plezanje v stolpu je zaradi starih indijanskih običajev junija prepovedano. Pred plezanjem v stolpu in po njem se je potrebno registrirati v informacijskem centru pri rangerju.

Vodniki za stolp so trije, kupite pa jih lahko v informacijskem centru oziroma v vsaki trgovini z alpinistično opremo v ZDA.

V bližini so trije prostori za šotore, kar je tudi najpogostejša oblika prenočevanja plezalcev. Prvi je znotraj samega parka za 7 do 14 dolarjev brez tušev, drugi KOA pri vhodu v park in ima lepo urejene tuš kabine, vendar je precej drag, 18 do 25 dolarjev, tretji pa je najboljša varianta, saj je popolnoma zastoj z urejenimi sanitarijami, vodo za kuho in pomivanje posode. Najdete ga ob cesti št. 24 pri trgovini s spominki kilometer pred križiščem za Devils Tower. Pitno vodo lahko natočite na parkirišču pred informacijskim centrom.

Posebno lahkih začetniških smeri ni, zato moraš obvladati vsaj zgornjo šesto stopnjo, če se želiš pošteno napezati. Najlažja smer Durrance, ki se šteje kot normalni pristop, je že poštena petica. Največ pa je smeri težavnosti okoli sedme in osme stopnje.

V zimskem času tukaj plezajo predvsem na južni strani. V poletnem času je priporočljivo vzeti v steno dovolj tekočine, saj je tukaj zelo suh zrak.

V bližini je veliko plezalsko privlačnih območij. Obiska narodnega parka Yellowstone pa tudi ne gre izpustiti.

Mine na Velebitu

Riviera pod mogočnim skoraj 150 kilometrov dolgim masivom Velebita postaja ponovno nadvse privlačna za severne sosede. Na tem delu severne Dalmacije se gore najbolj tesno stikajo z modrim Jadranskim morjem, zato to območje Hrvti upravičeno imenujejo »kjer se gora dotakne morja«. Jedro tega stičišča gorá z morjem je Starigrad z narodnim parkom Mala in Velika Paklenica, kjer se že dolga leta alpinisti od najzgodnejše pomladi do pozne jeseni preizkušajo v navpičnih stenah Aniča Kuka in drugih skalnatih »kukov«.

Planinci se raje umaknejo v zaledje velebitskih gorá. Vabijo dobro markirana pota pakleniške transverzale ali direktni pristopi iz različnih smeri na Vaganjski vrh (1757 m), ki je najvišji vrh Velebita.

Toda pozor! Po glavnem velebitskem grebenu je v hrvaški vojni potekala glavna razmejivna črta med sprtima stranema. Zato boste povsod naleteli na opozorilne table, ki opozarjajo na ostanek minskih polj. Pristope s severne strani oziroma iz Like odsvetujemo. Tam so namreč zasuta in zaraščena vsa pota, po livadah in v krasnih bukovih gozdovih je polno eksplozivnih sredstev, minirane pa so tudi še vedno vojaške postojanke na prelazih. Nekoč tako prijetna planinska zavetišča, kot so Štirovac in Ivine

LJUDJE, KI SMO JIH POZNALI IN JIH IMELI RADI

O DOBRIH STARIH ČASIH

BORUT PEČAR

Leto 2001 je za planinsko srenjo na Štajerskem pomembno. Poteklo bo ravno sto let od ustanovitve Podravske podružnice SPD, katere pobudnik in soustanovitelj je bil ruški učitelj **Davorin Lesjak** in je imela sedež v Rušah. Bila je zdrava in močna baza, iz katere so nastala številna planinska društva. Tudi ruško, ki bo jubilej proslavilo kot neposredni naslednik. Toda to je snov za zgodovinarje.

Vsak od nas pa ima svojo zgodovino in najrazličnejše obletnice so priložnost in povod, da jo obnovimo. Takšna obnavljanja se najpogosteje končajo z »Ja, to je bil čas!«, kar pa ni pravzaprav nič drugega kot vzdihovanje za mladostjo. Za tistim časom, ko so bili obeti še veliki in sanje svetle. Če se k taki obnovi zbere več ljudi s približno enako oddaljeno mladostjo, potem dobi čas mlade in nastanejo dobri stari časi, ko se marsikomu ob tem zarosijo oči.

Svojo mladost smo živeli v tistih časih, ko vsak najstnik še ni imel avtomobila, vendar pa z ljudmi, ki smo jih spoštovali in imeli radi in ki so nam te občutke tudi vračali. Ob tem so nam opirali najrazličnejša obzorja, od zemeljskih do duhovnih. In če še vedno drži, da le

zapisano ni pozabljeno, se mi zdi prav, da otmem pozabi vsaj nekaj drobcev iz »tistih časov« in pomagam ohraniti spomin na te dragocene ljudi. Zaslužili so si.

BOŽO STRAUSS

Ko smo se poslovili od četrtega razreda osnovne šole in prešli v petega, smo se preselili iz ene stavbe v drugo. Tam se nam je zdelo vse večje in zato tudi nekako pomembnejše; učenci so bili starejši, vse do osmošolcev, ki smo jih gledali navzgor, oni pa nas zviška, učiteljica ni bila več ves čas ista, ampak so se predavateljji menjavali, bili pa so tudi drugi kot v prejšnji zgradbi. Med njimi je bil – strah in trepet ustnega izročila – tovariš Strauss. Petošolci smo ga še kar se da spoštljivo gledali od daleč, z začetkom šolskega leta v šestem razredu pa je prišla ura resnice.

Ko je prvič stopil v naš razred, je bila najbolj zgovorna tišina. Ne prav visok, toda nabit in širokopleč je pomenljivo počasi stopil do katedra in odložil dnevnik. »Sedite!« je zabasiral. Sedli smo tako previdno, da se premikanja stolov skoraj ni slišalo. Tovariš Strauss pa se je ustopil pred tablo in pogledal vsakega posebej. »No, pa smo se le srečali!« je začel. »Saj vem, da vam

vodice, so uničena. Samo srečnemu naključju gre pripisati, da se je nedavno (prispevek povzemamo po mariborskem Večerju z dne 19. aprila 2001; op. ur.) z Ličkega polja mimo vseh teh vojnih nevarnosti z velikimi težavami tavanja po brezpotjih srečno s severa na jug prebila skupina ruških planincev, katere je v to smer napotil nevedni in brezobzirni informator.

Vzpenjali smo se po številnih zavojih po Sijasetski Dragi, po uničeni in popolnoma zasuti makadamski cesti na obsežno planoto Bunovac, kamor so pred vojno prihajale množice turistov z avtobusi in osebnimi vozili. Po komaj prepoznavni cesti smo se povzpeli na to planoto (1250 m) mimo zapuščenih bunkerjev, vojaških postojank in poljskih kuhinj, v katerih je še bila nekakšna juha za borce, pazili na zarjavelo žico v travi in na velike kupe granat in drugih bomb, puščene v velikih zabojih po obsežnih travnikih Bunovačke planote. Tod smo spoznali svojo napako za odhod v tej smeri, a kaj, ko vrnitve ni bilo. Zastrašujoči napisi o minah in minkskih poljih so nas gnali samo naprej. Toda zelo previdno, s preskakovanjem z velikih kamnov na še večje kamenje, ob robu močvirja v strmine 400 metrov visoke kamnite pregrade velebitskih vrhov Segetina, Malovana in Babinega vrha. V popolni tišini smo se znašli v gostem ruševju, kjer ni bilo nobene poti. Za dostop na Bunovačko sedlo smo uporabili res dobre karte – specialke in kompas.

Pomagali smo si tudi s predhodnimi trojkami. Dva ali trije so odšli naprej na kak goli ošiljen vrh in druge s klici privabili skozi ruševje v zeleno smer. S takimi manevri se nam je uspelo prebiti iz globokega severnega kotla na glavni greben, ne da bi kjerkoli našli kakršne koli sledi planinskih markacij. Le za majhen vzorec rdeče barve smo jo našli na neki točki, ko smo v strelcih iskali pot navzgor. Ta najdba nas je opogumila, da smo z vso pohodno močjo šli naprej.

Toda ko smo na sedlu nad Čičino dolino (1620 m) ugotavljali stojno točko, smo ugotovili, da smo zopet sredi minskega polja in mitraljeznih gnezd, a to nas tedaj ni več motilo. Korak za korakom je posameznik previdno pomeril v dolino in splečalo se je. Tik pred sončnim zahodom smo prišli na dobro uhojeno in dobro markirano planinsko pot že v narodnem parku Velika Paklenica.

S tem zapisom se javno zahvaljujemo srečni usodi in čestitkam z dobrodošlico zadrskih planincev, ki so skupino pozno ponoči pozdravili v Borisovem domu s pripombo, da so po desetih letih to prvi planinci, ki jim je uspelo priti s severne strani v Paklenico. V tem narodnem parku pa seveda ni nobenih vojnih nevarnosti in je lazenje po njegovih poteh pravi užitek in pravi nasvet, da bi sprostiti lastnega duha. Na sever pa zdaj nadvse previdno ali pa raje sploh ne.

Franček Hribnik (Večer)

je hudo. Pogrešate tiste mile tovarišice, ki so vas razvajale in pestovale. Toda zdaj je tega konec. Zdaj se pričinja resno delo. Pri meni je treba znati.«

Nato je vzel kredo, stopil k tabli in pričel predavati.

Tako smo začeli spoznavati skrivnosti matematike. Pa ne le matematike. Pod navidez trdo skorjo strogega učitelja se je skrivalo razumevanje za mlada hrepenjenja, ki so nas prenekatere nedeljo potegnili v hribe. Pouk smo namreč takrat imeli še tudi ob sobotah, veliko pa nas je bilo, ki smo bili od prvega razreda dalje včlanjeni v planinsko društvo.

V ponedeljek zjutraj, v najnesrečnejšem času, je tovariš Strauss stopil v razred – in vedeli smo. Spraševanje! Res je odprl redovalnico in ko je njegov prst potoval po imenih, je kri v naših žilah ledenela. Ko je imenoval izbranega, je odleglo vsem razen nesrečniku. Vstal je. Tovariš ga je pogledal in vprašal: »Si bil včeraj na planinskem izletu?«

»Bil,« je pogoltnil slino vprašani.

»Kje pa?« je bil radoveden učitelj.

»Na Boču,« se je že skoraj razgovoril učenec.

»Je bilo lepo?«

»Zelo!«

»Prav. Sedil!«

Začudeno smo se spogledali, tovariš Strauss pa je lital dalje. Poklical je naslednjega.

»Pa ti, si bil na izletu?«

»Ne,« je priznal poklicani.

»Torej si imel čas za učenje. Pridi k tabli!«

Vedeli smo sicer, da je **Božo Strauss** tesno povezan s planinskim društvom, toda šele mnogo kasneje, ko smo tudi sami postali odborniki in vodniki v mladinskem odseku, smo povsem dojeli njegovo vlogo. Kadarkoli smo se za dobrobit svojega društva odpravljali na pot in nam je, blagajnik, izročal tisto minimalno dnevnicu in drobšč za potne stroške, nam je vselej še posebej zabičal, da mu moramo k obračunu prinesiti tudi poročilo o opravljeni nalogi. In tako je tudi bilo. Kako tudi ne, ko pa se je spoštovanju iz šolskih dni pridružilo še tisto drugo, gorniško.

Mnogokrat so nas bile same oči in ušesa, ko nam je pripovedoval o svojih turah. Predvsem v Julijcih. Toda najraje nam je pripovedoval o Jalovcu, ki mu je bil še posebej pri srcu in ga je poznal tako v poletni vročini kot v snegu in ledu. Tudi za nesrečni smuk z Vitranca smo izvedeli, pri katerem si je tako zelo poškodoval koleno, da je ostal obsojen na dolino. Pa ni jokal zaradi tega. Vedno je imel za nas spodbudno besedo in kak droben, koristen nasvet. Le včasih je bolj zase zavzdihnil: »Ko bi le mogel z vami!« Tudi leta med nami niso bila pregrada.

Neke sončne poletne sobote je bilo, ko sem Boža Straussa našel pri mizici pred lokalom ob blagovnici. Prišel je bil na svojo običajno kavo. S široko kretljivo in z nasmehom me je povabil in prisedel sem. In ni bilo dolgo, ko se nas je okoli mizice gnetlo kakih deset, samih njegovih bivših učencev.

To je opazil starejši Rušan, ki je prišel mimo. »Tovariš Strauss« (vsi smo ga tako imenovali), »med samimi bivšimi učenci sedite! Kaj imajo popravne?«

»Tako nekako,« je odgovoril stari učitelj. »Pa jih še ne bom spustil. Vsaj še enkrat bodo morali priti, ko je pa tako lepo!«

Nato je poskusil narediti strog obraz, kot v šoli, dvignil je prst in kot nekoč povedal s tihim, pretečim glasom: »Ahti se ti mene!«

Veseli smeh mu je odgovoril in takoj nato je morala natakarica prinesiti novo rundo.

Takšen je bil 'naš tovariš'. V šoli smo se ga bali, toda naučil nas je mnogo. Pri planinskem društvu smo ga spoštovali zaradi delavnosti, doslednosti in iskrenega tovarštva, ki nam ga je izkazoval in tudi vcepjal. Ne le na eni opeki, iz katerih je zgrajena Ruška koč, bi moralo pisati njegovo ime, ki pa je za vselej zapisano v seznamu dobitnikov zlatega zaslužnega znaka PZS.

STANE

Stane je bil v vsakem pogledu nekaj posebnega. Toda ena od njegovih lastnosti je še posebej izstopala in je bila pravzaprav posledica nekaterih drugih. Stane je namreč zanimivo in zelo rad pripovedoval; seveda smo ga zvesto poslušali in tako se ni redko zgodilo, da smo zgrešili kakšen odcep ali na križišču zavili po napačni poti. »Pa ni strahu,« nas je potem miril, »vse poti vodijo v Rim, tam bomo pa že vprašali, kako naprej!«

Nekoč, ko ga ni bilo zraven, smo vsi premočeni od nali-va, ki nas je pral skoraj vso pot, prisopli z Vršiča na Kriške pode. Ko smo se v Pogačnikovem domu preoblekli in pogreli s čajem, smo, kot je bila navada, segli po vpisni knjigi in v njej iskali Rušane. Našli smo jih, kakšno leto pred nami so bili tam in bilo jih je za celo rajdo. Kolikor se spomnim, so bili med njimi Nada in Ika, pa **Grušovnikov Franci** in **Uršejev Jože**. Najbolj zanimivo pa je bilo besedilo, ki je kot opomba dopolnjevalo vpis: »Po 'zaslugi' mladinskega vodnika pod zaporedno številko tointo (ne vem več katero) smo od Vršiča do sem 'potovali' deset ur!« Seveda smo pogledali pod tisto številko in tam je pisalo: **Stane Poglajen**. Še leta dolgo smo ga potem zbadali na ta račun.

Njegova pripoved je bila vselej živa in sočna, pospremljena tudi z živahnim gestikuliranjem. Mnogokrat so roke povedale zamolčano besedo in zato ga nismo le poslušali, ampak tudi gledali.

Tako se nam je zgodilo na sestopu z Žavcarjevega vrha, kamor smo šli bolj na sprehod kot na resen izlet, da smo pred sabo nenadoma zagledali domačijo. Čeprav smo bili na Kozjaku že mnogokrat, je ni še nihče od nas videl. Fatamorgana ni bila – kdaj so jo torej zgradili? Pa se je pokazalo, da smo, zatopljeni v Stanetovo pripoved, zgrešili odcep, ki se strmo spusti proti dolini in šli kar dalje po lepem zložnem kolovozu. Zopet smo se od srca nasmejali, Stane pa nas je navidez užaljeno premeril s pogledom: »Bi kdaj vedeli za ta kraj, če bi kot fижakerski konji samo tekli za markacijami?«

Tako smo spoznavali svet in domovino.

Pred prvomajskimi prazniki leta 1969 sta **Juršejeva Franci** in **Edita** predlagala izlet po Trdinovi poti čez Gorjance. Dolenjske nismo kaj prida poznali in bili smo za.

Pot smo vzeli pod noge v Kostanjevici. V gostilni, kjer smo dobili prvi žig, smo pustili nahrbtnike in se napotili proti samostanu Pleterje. Mahnili smo jo kar po cesti, kar se nam je ne vem več zakaj zdelo bližje. Nekaj se nas je spet veselo zaklepetalo s Stanetom, tako da nas je ostala skupina kar precej prehitela. Nismo jih več videli pred sabo, ko smo prišli do samostanskega obzidja. Tam je bila puščica, ki je kazala v desno, proti vhodu.

Toda Stane je imel s seboj vodnik po Trdinovi poti in tam je nedvoumno pisalo: »Levo zavijemo na pot do glavnega vhoda v samostan...«

»Tablo je lahko kdo tudi obrnil,« je menil Stane, »vodnika ni mogel. Gremo levo!«

Tako smo zavili na lepo zložno stezo in klepetali dalje. Na desni nas je vseskozi spremljal visok samostanski zid, na levi pa lepo obdelana polja in sadovnjaki. Vendar se nismo ozirali na okolico, preveč smo si imeli povedati, dokler ni eden od nas le pogledal na uro: »Dvajset minut že hodimo, vhoda pa še ni nikjer!« je pripomnil. Okoli nas je bila samo spokojnost dolenske pokrajine.

»Gremo dalje, saj ne more biti več daleč,« je odločil Stane.

Zopet smo hodili. Čez čas nam je vsem pričelo postajati sumljivo, da kar hodimo in nikamor ne pridemo. Zdravc se je ponudil, da bo splezal na drevo in pogledal, kako in kaj. Podrzał sem mu ravbarsko lestev, da je lahko zlezal v krošnjo nekega drevesa. »Zid na levo, zid na desno, daleč pred mano pa stavbe in zvonik,« je javil od zgoraj.

»Kje smo, po tvojem?« ga je vprašal Stane.

»Nekje na sredini,« je odgovoril Zdravc.

»Potem moramo nazaj,« je zaternal nekdo.

»Kaj pa še!« je bil odločen Stane. »Zidu je nekje gotovo konec – če ne drugje, pri vhodu. Če smo že na polovici, gremo naprej! Nazaj nima smisla, tam smo že bili!«

In smo šli naprej. Kakšno uro je trajalo, da smo obhodili obzidje in prišli pred vhod. Tovariši so nas že nestržno pričakovali. Povedali smo jim svojo prigodo in takrat je Franci razjasnil dilemo: »Vodnik je pisan za pešpot, mi pa smo šli po cesti!«

Staneta smo si seveda zopet izdatno privoščili.

Pohorje je bilo tako rekoč naš drugi dom. Spoznali smo ga v vseh letnih časih in v vseh vremenskih razmerah. Kadar nas že ni vleklo kam dalje in višje, nas je bilo najti na njegovih strminah. Tudi pozimi ali v slabem vremenu.

Tako je bilo tudi tistega poletnega večera, ko smo na poti na Areh lovili zadnjo dnevno svetlobo. Na frati, imenovani Ovcja raven, od koder je do Areha še kakšne pol ure in ki je danes grdo, zanemarjeno križišče, smo ob cesti zagledali voz s konjsko vprego. Konja sta zobala iz vreč, obešenih čez gobce, dva moža pa sta se trudila z nalaganjem hlodov. Stane, ki je bil vzgojen kot izrazito socialno bitje, se je takoj odzval: »Fantje, pomagajmo! Vsak čas bo noč, do doma pa imajo verjetno še daleč!« Prav gotovo, da niso bili kje od blizu, saj možakarjev nismo poznali.

Nič nismo pomišljali, pometali smo nahrbtnike v travo in se lotili dela. Bilo nas je kakšnih sedem ali osem, zato je bil voz mimogrede naložen. Možaka sta se lepo zahvalila, mi pa smo pobrali nahrbtnike in odšli v nastajajoči mrak.

To bi bil eden od nešteti izletov na Pohorje, če se ne bi dogodila tudi sreda naslednjega tedna; vsako sredo smo se namreč sestajali v mladinskem odseku, kjer smo premleli preteklo bero in načrtovali prihodnje poti. Tudi tista sreda je bila običajna, le Stane je bil nekako tih in zamišljen. Po sestanku smo še ostali skupaj in takrat iz njega le izbezali, kaj ga muči.

»A veste,« je povedal, »oče mi je rekel, da moramo te dni na Pohorje. Neko hlodovino je kupil, pa jo moramo spraviti domov.«

»Pa kaj,« smo rekli, »naj ti pomagamo?«

»Ne bo potrebno,« je zmajal z glavo. »Vprašal sem očeta, kje da so tisti hlodi. Povedal mi je in zdaj vem, da so to tisti, ki smo jih zadnjič pomagali naložiti!«

Ojoj! Stane je torej kradel lastne hlode, mi pa smo mu nesebično pomagali! Bo že res, da je dobrotira sirota.

Kljub nesreči smo se počeno nasmejali.

Šele zdaj, ko Staneta ni več, vemo, kako dragoceni so ti spomini, ob katerih smo se nekoč presmejali skozi mladost.

JURŠEJEVI

Na kmečki domačiji, ki še danes stoji na začetku Ruš, so zrasli štirje otroci. Drago, prvorojeni, je bil toliko starejši od nas, da si je takrat, ko smo začeli bolj zares zahajati v gore, že snoval svojo družino, Franci, Julij in

Jubilej PD Ožbalt – Kapla

ALEŠ TACER

Kot dih je let deset minilo.

V prelivanju besed, znojá

preteko mnogo je vodá.

Veliko se je postorilo!

Se iskra drobna je rodila –

utrinka majhen, svetel sij;

in skozi ozek, tanek lij

se v srca naša je prelila.

Je raslo društvo, se krepilo

in širilo iz dneva v dan;

in glej, naš trud ni bil zaman –

se dete je močno zredilo.

Iz iskre v plamen razplamtel

se žar teles je in duhá;

da bi svetál še kar se dá

naprej med nami plamenel!

Edita pa so mnogim od nas odkrivali bližnjo in daljnjo domovino. Z resnostjo – vcepilo jim jo je trdo delo na kmetiji, ki jim ni bilo prihranjeno – so vzbujali vsesplošno zaupanje.

Spominjam se, da sem kot osnovnošolec želel na izlet, ki ga je pripravil mladinski odsek. »Kdo pa bo vodil?« me je vprašala mama. »Juršejev Julč,« sem vedel. »No, potem pa lahko greš,« je dovolila.

Tako sem v njihovi družbi spoznaval najprej Pohorje in Kozjak, pa Boč, nato še Grintovce, Karavanke in Julijce, prehodili smo Zasavsko pot, pa Gorjance, pa Slovensko planinsko pot od Bohinja do morja... Vso Slovenijo smo dobesedno prehodili. V njihovi veliki kmečki kuhinji smo na poribani mizi spoznavali skrivnostne topografske znake; kakšna je razlika med cervvijo in kapelico, zakaj so plastnice ponekod daleč vsakasebi, ponekod pa kar preveč varčno skupaj, kako prepoznamo greben in kako grapo... Nato je prišla na vrsto orientacija: kaj je busola in kako jo uporabljamo, kaj je azimut, kako izračunamo zračno razdaljo in kako ocenimo resnično... Predvsem Franci in Julč sta se trudila z nami in bila sta imenitna učitelja. Kako tudi ne, ko pa sta bila z ruško člansko ekipo večkratna republiška prvaka v planinski orientaciji. Iz njune šole so prišli tudi Nandi, Ljubin in še mnogi, ki so potem nadaljevali tradicijo ruških orientacistov.

Z Julčem sem, še ne štirinajstleten, prvič okusil napore in lepote turnega smuka. Močno snežen januar je bil, ko smo šli položiti venec na poslednje bojišče Pohorskega bataljona k Trem žebljem na Pohorju. Pot iz Ruš do Ruške kočje pri Arehu je bila zame resna preizkušnja. Majhen kot sem še bil sem se kar izgubljal v zametih, tako da sta mi na koncu Julč in **Zorčev Rado** vzela smučī in nahrbtnik, da sta me razbremenila.

Takrat sem še posebej občudoval Julča, ki je gazil na čelu kolone. Čeprav je bil kar nekaj višji od mene, se

mu je udiralo čez kolena, pa je kljub temu mirno in enakomerno rinil naprej.

V tistih časih so bili traktorji na naših kmetijah še redki, gospodarilo se je po starem. Tudi pri Juršejevih ga niso imeli; pri spravilu hlodovine iz svojega gozda – del ga je bil visoko pod Arehom – so si pomagali z voli. Čas za spravilo lesa pa je zima in tako so morali fantje mnogokrat pregaziti poti, da so voli zmogli delo. Nič čudnega, da so imeli moči in kondicije na preostajanje.

Najlepše zame je bilo, kot se spominjam, ko se je preseka nad potjo razprla in je stal pred nami z mesečino obsijan zvonik areške cerkve. Prava zimska pravljica, ki se je nadaljevala naslednje jutro s smukom po cesti do Šumika. Od tam je bilo treba zopet navzgor, do Osankarice, od koder je še slabe pol ure do bataljono-vega taborišča. Nato pa spet navzdol, kar skozi gozd nazaj do Šumika in od tam po cesti do Ruš. Trinajst kilometrov smuka po ravno prav spluženi in prazni cesti! Bilo je doživetje, ki mi je jemalo sapo.

S Francijem, drugim najstarejšim, sem prehodil pot od Bohinja do morja. Tudi Edita je bila takrat zraven, toda bila je bolj vodniška »vajenka« starejšemu bratu. Koče so bile tam redke, nekatere tudi začasno zaprte, kot Iztokova pod Golaki, tako da smo računali na spanje na senikih, s seboj pa smo tovorili tudi dva šotora. Premogli smo tudi špiritni gorilnik, da smo si lahko v pločevinastih menažkah skuhalī čaj ali juho.

Že pakiranje nahrbtnika je bilo doživetje. No, potem sem dobil poleg nahrbtnika še šotor in ga nosil vseh deset dni. Bil sem pač poleg Francija in Edite najstarejši in najmočnejši.

Le dve noči smo prespali v kočah, ostale pa res na senikih in pod šotori. Koliko gostoljubnih ljudi smo srečali! V Slovenski vasi pri Petelinjem jezeru so nam celo zakurili pod velikim kotlom in nam segreli vodo, da smo se lahko za silo umili. Potem pa so nas posadili k mizi, na katero so prinesli dobro zabeljene žgance in sveže mleko. Pravo razkošje!

Naslednji dan sva s Francijem malo pogoljufala – sama sva »skočila« na Vremščico po morebitni žig. Pa ga tako ni bilo. Franci si je izračunal, da bi ob dobrem tempu morala na železniški postaji Vreme ujeti vlak, ki bi naju popeljal nazaj v Divačo. Kot izkušen orientacist je določil smer kar poprek čez pobočje Vremščice in stekla sva navzdol. Bila sva hitra, toda tik pred železniško proggo sva trčila na vod vovjakov, ki so kopalī zaklone. Za vajo, najbrž. Toda oficir, ki jim je poveljeval, je verjetno začutil priložnost, da se naredi pomembnega. Najprej mu ni šlo v račun, da sva prišla do njih kar po brezpotju. Nemara je celo mislil, da sva vohuna. Kopanje zaklonov vendar ni kar tako! Potem si je dolgo ogledoval mene, ki sem se tisto leto precej potegnil; ni mu šlo v glavo, da sem star šele šestnajst let in še ne potrebujem osebne izkaznice. Nato je s strogim obrazom popisal Francija in naju milostno izpustil. Ves čas te nadležnosti sva pogledovala na uro; mudilo se nama je že. Takoj ko sva bila spet »prosta«, sva se brez razmišljanja spustila v tek po progi, kolikor so noge nesle. Ko sva vsa upehana pritekla na postajo, pa nama

Jelenca tjakaj pogleduje

VINKO HROVATIČ

*Jelenca tjakaj pogleduje,
kjer sestra Mrzlica zmrzuje.
Zakaj ti je snežena glava?
Pri meni je že pómlad prava!*

*Od doma vsak dan gledam vaju
in čakam tiste dni v maju,
ko pride toplo sonce v svate,
da spet zelene bodo trate.*

*Takrát mi janževk podaríte
in šopkov drugih cele kite,
v zahvalo pesmi vama poem,
ki čuvam jih v srcu svojem.*

je zdolgočasen uslužbenec povedal, da ima vlak dvajset minut zamude. No, tudi to je včasih koristno.

Vse drugače je bilo, ko smo dan kasneje postavili šotore v študentskem taboru v Ankaranu. Morje nam je kmalu spralo prah s teles, z njim pa je čudežno izginjala tudi utrujenost. Za nami je bilo pravo vandrovstvo, čudovito svobodno in nepozabno.

Edita je bila v družini najmlajša. Čeprav je niso razvajali, so bili bratje do nje kavalirski. Tako se je včasih zgodilo, da je kateri od njih posebno na krajšem izletu pospravil v svoj nahrbtnik tudi njene stvari in je lahko hodila brez bremena. Tudi takrat, ko sta z enim od bratov (mislim, da je bil Julč) prišla na Vršič. V Erjavčevi koči je na steni visela karikatura, na kateri se je možak lomil pod več kot ogromnim nahrbtnikom, ženička za njim pa se je koketno ogledovala v zrcalu. Komaj sta vstopila, je nekdo pokazal na karikaturo in vsa kočja je prasnila v smeh.

Editi, ki je bila svetlobna leta daleč od razvajene frajlice, je bilo seveda strahovito nerodno. Od takrat dalje je nihče več na nobenem izletu ni videl brez nahrbtnika na ramenih.

Od takrat so pretekla leta. Drago je že zdavnaj prevzel gospodarstvo na domačiji, Francija je neko drugo hrepenenje zaneslo na Notranjsko in je zdaj menda čuvar skrivnega izhoda iz Predjamskega gradu, Edita pa na šoli, kjer poučuje in skrbi za planinski podmladek. Julč je ostal zvest domačemu društvu in je še vedno aktiven

vodnik, ki mnogokrat preseneti z izletom v kakšen napol pozabljen, a prelep kotiček Slovenije.

ANDREJ

Zdi se mi, da sva z Andijem le še nekoliko premlada za v spomine, vendar pa se nekateri dogodki vračajo, ne da bi jih klical. Na primer to, kako sva, oba še osnovnošolca, lisjačila najini materi, da sva smela na izlet.

Tako je bilo: Planinsko društvo je razpisalo izlet, na katerem vsaj po najinem mnenju nisva smela manjkati. Šla sva torej najprej do moje matere: »Planinsko društvo... izlet... tja in tja... vodi ta in ta...« Na koncu sem nekoliko tišje pristavil: »Andi lahko gre ...« Mama je strogo pogledala, potem pa rekla: »Dobro, če lahko gre Andi, lahko greš tudi ti.«

Ahhh... Polovico dela je bilo opravljenega. Nato sva poiskala Andijevo mamo. Zgodba se je ponovila, samo da je bil zdaj Andi tisti, ki je na koncu izrekel čarobne besede: »Borut lahko gre.«

»Prav, če lahko gre Borut, lahko greš tudi ti,« se je strinjala Andijeva mama.

Tako sva hodili na izlete, ne da bi naju materi zasačili. Pravzaprav čudno, priložnosti je bilo dovolj.

Ko sem še razmišljal o tem pisanju, sem pobrskal tudi po starih fotografijah. Nekaj sem jih pokazal Andreju, ko sem se oglasil pri njem. Mislim, da se bova ob njih veselo razgovorila, pa sva postala oba kar nekam zamišljena.

Kdo bi vedel zakaj.

SPREHODI V SAMOTI

ISKANJA SAMEGA SEBE IN KDOVE ČESA ŠE

ARNOLD LEŠNIK

Na samotne gorske poti se moramo včasih podajati v trenutkih dolinske osame, a včasih se podajamo na take poti iz užitka. Čeprav je veliko lepše vse doživljaje in utrinke deliti s sorodno dušo ali s prijatelji, tudi samota kdaj godi.

OLŠEVA

13. maj. Previdno stopim preko pajčevine, da je ne bi raztrgal. Prišel sem na vrh in končno spoznanje, da višje ne gre, nikakor ni grenko spoznanje o koncu, temveč tembolj začetek nečesa novega; spominja me na rojstvo.

Na vrhu se podijo megle. Ne, oblaki so, ki se prikazujejo v številnih bizarnih oblikah. Vidi se le slaba polovica hriba. Linija oblakov poteka natanko po grebenu. Avstrijska stran dežele je popolnoma prekrita.

Že spodaj, pri cerkvi, sem se odločil, da bom šel po najkrajši poti navzgor, da bi lahko ves čas hoje opazoval različne oblike oblačnega morja, medtem ko bi hodil po grebenu. Česa vsega nisem videl! Tam nekje je luknja, podobna kraški vrtači, prav tako so svojstveni hribi in doline in okna – morda v kakšen drug svet. V raj

mogoče? Na drugi strani ni ničesar drugega kot belina. Vrhovi borovcev izginjajo v nič. Opazujem to oblačno morje. Vpijam ga in čutim ga.

Vendar mi kljub osami misli ostaja toliko časa, da se lahko s pogledom sprehajam pred seboj. Cvetice se pasejo v vsej svoji lepoti. Clusijev svišč morda? Dvomim, sem precej okoren strokovnjak za cvetice. A lepoto čutim tudi tako. Vpijam to kozmično energijo, ki je ni nikjer drugje na svetu mogoče dobiti v tako čisti obliki kot ravno na vrhovih gor. Ponekod poteka pot drzno po grebenu, drugod nekaj metrov nižje. Sam sem. Imam svoj mir in svojo svobodo. Pravijo, da ni varno hoditi sam v gore. Poznam starejšega gospoda, ki kljub sedemdesetim in čez še vedno sam zahaja v gore. Pa kaj, pravi, ko me bo dohitela smrt, ali ni bolje, da me najde tu, v gorah, kot pa spodaj, v dolini, kjer bom moral še dneve in tedne in mesece gniti v klinični belini strojev za ohranjanje življenja?

Resnično prvič imam čas gledati in fotografirati vse rože in skale in oblake in korenine in storže in borovce. In posušene in začarane korenine. In čmrlja in ptice in jih vonjati in božati.

Hodim počasi in previdno, da ne bi plašil ptičev in mravelj. Videl sem polža in prepletene korenine borovcev. Hlastno sem zajemal posamezne vtise. Postal sem lo-

Samotne gorske poti prinašajo nova spoznanja.

vec na podrobnosti. Oddaljeni glasovi redkih planincev me niso navduševali, prej begali.

Potem pa se je zgodilo, da je oblačno morje popolnoma zalilo Olševo in mene na njej. Meglice so se začele poditi mimo moje glave in vstopati vame skozi moje čute. Nekje v skruti kotanji sem staknil še zadnjo krpo snega, se je dotaknil in v njej pobalinsko pustil odtise svojih rok in stopal. Ne da bi želel pustiti sled, ne, kar tako, arhaično otroško veselje zaradi snega.

Lovil sem ravnotežje po mokrih koreninah na gozdni cesti, ko sem odhajal navzdol. Ker sem si preveč očistil dušo in omeščal srce, sem se domov gredé moral ustaviti ob izviru kisle vode. Naredil sem le požirek – imenujejo jo železno vodo, že vedo zakaj – in si potem z njo napolnil čutaro, da bi jo lahko doma pil v majhnih jeklenih odmerkih vsak dan, zaradi okolja, v katerem živim, do naslednjic, ko pojdem spet v hribe.

URŠLJA GORA

S seboj vzamem samo eno jabolko in eno banano. Vodo pustim v avtomobilu. Sopren poletni dan je in vem, da bom žejen. Nič hudega! Le kje v mestu še lahko začutim lakoto ali žejo? Tam je vse tako enostavno dosegljivo. Nobenega nabora, nič truda.

S hitrimi koraki stopam proti vrhu. Dobro poznam pot, čeprav nisem hodil tod okoli že nekaj let. Tu se je začela moja hoja v hribe. Takrat, jeseni, smo s prijatelji bolj za šalo kot zares odšli na vrh. Zgoraj je močno pihalo in bilo je oblačno. Nižje sem se potem napil ledeno hladne vode pri izviru in izlet me je za dober teden z angino položil v posteljo.

Danes je nekoliko več sonca, a voda ob poti je še vedno tako mrzla. Kljub letom in izkušnjam in pregretosti se ji ne morem in nočem odpovedati. Naslednji dan seveda nosi grlo posledice.

Oblačno morje me je vsrkalo vase.

Ob Uršini vdolbini postanem in plaho preiščem okolico. Nikjer ni nikogar – torej le urno nogo v luknjo! Levo. Tisto, na katero mi je pred slabim letom po neumnosti padla težka knjiga na mezinec. Prst je nekoliko otekel in kljub obilno zasmehljivemu pogledu zdravnika na poškodbenem oddelku občasno boli še danes. Temu sem sklenil napraviti konec. Ko začutim ozdravitev, se odpravim naprej.

Pozno popoldne je že in še zadnji obiskovalci zapuščajo vrh. Zleknem se nekje na južnem pobočju in uživam v prelestnih čarih zahajajočega pomladnega sonca. Vidljivost ni najboljša, a dovolj dobra, da začutim vse drage hribe, ki sem jih nekaj mesecev zapostavljal. Ko se pooblači, se shladi, tako da se moram sprehoditi. Obhodim vrh in vse štiri strani neba, nakar se počasi odpravim še do mogočnega križa.

Potem pa dolgo slovo in pot navzdol. Sto metrov nižje se nebo spet odkrije. Ne morem nadaljevati. Spet se ustavim. Zakaj mi tako otežuješ slovo, narava? Spet sedem kot začaran. Še dolgo bi se-

Dobrač moj!

Foto: Arnold Lešnik

Postal sem lovec na detajle.

Srečal sem sorodno dušo.

del, a vem, da moram domov. S solznimi očmi vstanem in se v diru spustim navzdol. Vmes se ustavim le toliko, da poljubim drobne iglice na macesnu, vznemirim miško v gozdu in se nagajivo poigram z močeradom v mlakuži, kjer kar mrgoli teh dvoživk.

Ali nisem dvoživka tudi jaz? Bivam v dolini, a živim le v gorah?

DOBRAČ

Seveda, Dobrač. Čudoviti dvatisočak in kar je najpomembneje, z elegantno speljano asfaltirano cesto proti vrhu. Da se razumemo: nisem prijatelj motorizacije, civilizacije in nasploh vseh oblik deviacije v hribih, a v sili je nekaj bolje kot nič in namenil sem se spet enkrat prekršiti proti svojim trdnim načelom.

Odhod ob šestih zjutraj sem še nekako preživel – sem pač obljubil igrati šoferja ženski nakupovalni mrzlici. Nasilno neprijazne in večinoma žaljive trgovce v Trbižu tudi. Torej sem preživel in pretrpel že marsikaj. Zato sem si imel pravico izboriti ta hrib, pa čeprav z avtomobilom, saj časa nisem imel na pretek.

Malce sem se lovil v Beljaku, da sem odkril pravi odcep, in potem sem bil že na najboljši poti navzgor. Nekoliko sape mi je vzelo le pri gospodu mitničarju, ki je zaračunal za tistih šestnajst kilometrov res lepo asfaltirane ceste lepih 150 avstrijskih šilingov, a sem se čudovito brzdal, saj sem varčeval z zrakom še za nožni pogon.

Na zgornjem parkirišču številka 11 sem končno zapustil avtomobil in se pogumno odpravil proti vrhu. Pot preko zgornje postaje sedežnice vzame kakšno uro, varianta po južni strani, ki se pne nad strmim ostenjem mogočnega podora iz štirinajstega stoletja, dvakrat toliko. Odločil sem se za nekoliko bolj strmo in hitrejšo prvo varianto, saj sem vedel, da me dame spodaj ne bodo čakale v nedogled. Ker je bilo že poldne, pretirane gneče ni bilo in redki avstrijski planinci so morali biti ob sestopu že pošteno utrujeni, saj jim je pozdrav šel le stežka z jezika. Je pa res, da je oznaka »planinec« morda malce pretirana, saj so nekateri glede na me-

stno obutev in količino pudra na obrazih spominjali bolj na mestne razvajence kot pa na resnične uživalce narave.

Na poti sem naletel na zaplate snega. Zima je po deževni jeseni letos prvič pokazala zobe. Konjev ali krav, ki bi poživiljali planino, že davno ni več, čeprav so bili pretekli dnevi še kako lepi in topli.

Mimo postaje sedežnice sem končno prispel na široko uravnavo, od koder se je odprl pogled na radijsko televizijski stolp avstrijske ORF, ter cerkvi – nemško, kot je pisalo na novejši tabli na steni cerkvice, in slovensko, v kateri je bil nekje v kotu sramežljivo prislonjen slovenski molitvenik. Prispel sem na konec najvišje romarske poti v Evropi.

Razgled je resnično čudovit, čeprav vsak vrh po svoje ponuja svoje enkratno in nepozabno doživetje. Julijci, ki se raztezajo še daleč v Italijo, Špik, Oltar, Mangrt, Trbiška Krniška špica, obvezen Triglav. Košuta, Peč. Na avstrijski strani pa markantno Osojsko in Vrbsko jezero, Dravska dolina in dolina Zilje ter med njima Ziljske Alpe. Vsi vrhovi so posuti s snegom kot pecivo stare mame z zmetim sladkorjem, sonce še vedno toplo greje in celo veter ne mrazi preveč. Zaradi močnejšega južnega vetra na južnem pobočju ni jadrlnih padalcev, zato pa globoko spodaj prihaja v zapregi jadrarno letalo. Vrh obletavajo kavke in tako domače so, da jedo kar iz rok.

A veliko bolj kot kavke, ki so precej podobne tistim na Obirju, vrhu Planjave ali nad Prevcem izstopom, me prevzamejo okoliški vrhovi. Čutim, da je to letos eden od zadnjih obiskov gorá brez snežne odeje, zato se že-

lim z vsemi čuti naužiti jesenskega dehtenja. Tudi zimo imam rad in jesen prav tako, a najbolj vendarle uživam takrat, ko prispem na vrh, se zlekнем, prej morda pomalicam in potem nastavim telo kozmičnim žarkom. Vsega tega pozimi skoraj ni. Telo je neprenehoma v gibanju, drugače bi ga bilo konec, in sončni žarki so le pol tako močni. Jesen me spominja na smrt. Lepa, seveda je jesen lepa, kadar je topla in kadar bogato obrodi. A potem je konec. Zagrnejo nas megle, dolgotrajno deževje in zapiranje med štiri stene. To je nepreklicen konec. Narava izgine. Lepote se skrijejo. Še smeh zamre na obrazih ljudi. Če ne bi vedel, da pride vsako leto spet pomlad, bi me bilo v trenutku konec.

Včasih je bilo še huje, a odkar sem odkril zimo, je vse enostavnejše. Turna smuka, zimski pristopi, grape in zaledeneli slapovi ohranjajo zimsko pravljico in budno varujejo otroka v meni.

Dobrač moj! Tukaj in zdaj sem napolnil rezervoarje z vonjavami, glasovi in vizijami in se – spet nekoliko spremenjen – priključil odhajajočim na poti navzdol.

Okoliška grebenska pot, po kateri sem se podal, se je veliko bolj vlekla kot prejšnja pot navzgor. Zato pa se mi je tukaj na trenutke odpiral pogled proti Čajni.

Na odcepu za Podkloster (Arnoldstein) sem za trenutek postal. Človek v hribih ne sreča ravno pogosto napisanega svojega imena. Na kamnu, ki je služil za markacijo, je bila beseda zaradi zbledela barve vidna le na pol. Jaz pa v smeh!

Do mraka sem vseeno prihlačal do avtomobila in se prijetno utrujen podal navzdol, proti Trbižu. Jutranja nakupovalna vnema je bila le še neprijeten spomin.

PO NA NOVO KRŠČENI POTI Z REMŠNIKA NA REMŠNIK

DAN KOT PRAV LEPO DARILO Z NEBA

ALEŠ TACER

Dan je bil res nekaj posebnega. Kdo bi si mislil, saj so vremenoslovci že tri dni zaporedoma po vsej Sloveniji napovedovali deževno in megleno vreme. V Planici so spravljali pod streho polete, naše planinsko društvo Ožbalt-Kapla pa se je odločilo za organizacijo izleta po delu nove pohodne poti, na novo krščene in imenovane »Z Remšnika na Remšnik«.

»Nikamor ne pojdem,« sem tečnaril ženi že prejšnji večer med večerjo v kuhinji. »Po hribih ne bom kolovratil, medtem ko mi bo dež silil za vrat; še na misel mi ne pride. Smučarski poleti bodo tudi najbrž odpadli. Sploh pa je bolje, da jih ne gledam. Zgubil bi še tistih zadnjih nekaj živcev...«

»Ko bi bilo vsaj lepo vreme!« je vzdihnila moja boljša polovica. »Šel bi od doma, tečnoba, vsa nedelja bi bila moja. Ne bi te bilo treba prenašati. Tako pa...«

Že mora biti nekaj v mojem pogledu, to sem že večkrat ugotovil. Nekaj prav močnega in hudega. Morda celo hipnotičnega. Utihnila je namreč, ženička, ko sem jo prestrelil s pogledom, in ni razvijala naprej svojih svet-

lih misli. Škoda, ko pa ima mnogokrat toliko genialnih idej!

Ničkaj dobre volje, prej bi rekel, da nekoliko nataktnjen, sem se torej odpravil spat.

SPOMIN NA SVETEGA JURIIJA

Ko sem naslednjega dne ob sedmih zjutraj pokukal izpod odeje, sem se namenil med prijetnim dremežem poslušati radijska poročila. Saj človek mora biti vendar že navsezgodaj obveščen o vseh razprtijah na Bližnjem in Daljnem vzhodu, vedeti moraš, koliko žrtev je padlo med nočnim obstreljevanjem na kosovsko-makedonski meji, gibanje borznih indeksov ti lahko še posebej polepša minute pred prvo jutranjo kavico... Pa mi je dnevna svetloba nekako sumljivo izrazito vdrala skozi spuščene rolete. Previdno sem torej vstal in se dotipal do vrat dnevne sobe.

Neverjetno, a resnično! Zunaj je bil dan že v polnem razcvetu, sonce je bilo veliko in rumeno in ni skoparilo z žarki. Čisto nasprotje napovedim napovedovalcev vremenoslovcev. Kako so se zmotili v svojih napovedih! Oni o deževnem in slabem vremenu, tukaj pa svetel

dan kot prijazno darilo z neba! No, ja, pravzaprav pa smo podobnih kikssov od njih že itak vajeni.

V petnajstih minutah sem bil v avtu in kaj kmalu tudi na zbirnem mestu v vaškem središču Remšnika, kjer me je vase vsrkala skupina dobro razpoloženih tridesetih planincev.

Po kratki uvodni predstavitvi glavnega vodnika Marjana smo se podali najprej v dolino in proti zaselku Brezni vrh. Po na novo urejenem pristopu smo prišli do kraja, kjer naj bi po davni legendi sestopil s konja sv. Jurij, patron in zavetnik domače cerkve. V skali je lepo viden odtis človeškega stopala in konjskega kopita, le da odtis stopala po velikosti precej spominja na otroško številko.

»V tistih časih, pred tisočletji, ljudje še niso imeli tako velikih stopal,« je komentiral vodnik Marjan.

»Seveda ne, saj še niso jedli umetno krmljenih piščancev,« sem pripomnil.

»In najbrž tudi ne norih krav,« je pribil prijatelj Alfonz. Pot smo nadaljevali po razglednih obronkih zaselka Brezni vrh, ogledali smo si nekdanje edino izkoriščano nahajališče grafita v Sloveniji in se po uri hoje ustavili pri enem izmed redkih avtohtonih rastišč tise pri nas. Tisa je vedno zeleni iglavec, okrasno drevo, znano predvsem po dolgem življenju. Njeno starost, ki doseže tudi do 2000 let, je težko ugotoviti, saj drevo ne tvori kolobarjev rasti v deblu, niti ne vencev vej v krošnji. To izredno zanimivo drevo je sicer precej strupeno in po spolu dvodomno, kar pomeni, da je pri razmnoževanju samo sebi zadostno (hm...).

RAZGLEDI ZA BOGOVE

Mimo Lamfridove karavle, ki je obenem tudi mali obmejni prehod, smo tik ob avstrijski meji prišli do romarske cerkvice sv. Pankracija, se povzpeli na njen razgledni stolp in uživali v prekrasnem razgledu. V čistem ozračju je zaplaval pogled na zelene pohorske gozdove, Uršljo goro, Peco, Olsevo in Kamniške Alpe v ozadju. Naprej proti severozahodu se je bohotil Obir, Glinjske in Fišbahske Alpe, v ospredju Golica s Koralpami. Videli smo zaselke v Avstriji, med katerimi se je vil srebrni trak reke Čakave (Saggau), avstrijski Gradec, proti vzhodu pa je pogled segal celo do daljnih madžarskih ravnin. Preko Kaple na Kozjaku in Sv. Duha na Ostrem vrhu smo zaokrožili vidni krog in naše oči so se spet ustavile na zelenih pohorskih vzpetinah.

»Pogled za bogove!« je vzdihoval vodnik Tone in na vse strani škljocal s svojim fotoaparatom. »Še dobro, da imam zoom,« mi je razlagal in mi celo dovolil, da sem malce poškillil skozi iskalo. »Vse oddaljene vrhove si lahko potegnem k sebi.«

»Najbrž celo do te mere, da se lahko stegneš do žiga v vpisni skrinjci,« smo ga zbadali in se dobrohotno režali.

»Otroci, sem!« se ni dal zmešati Tone. Mlade planince je imel res »pod komando«, kot se temu reče. Ni bilo pardona, ubogali so ga, čeprav radoživ kot potočki živega srebra.

»Imaš pa res pravo faco za vzdrževanje avtoritete,« sem ga zbedel in se obenem zbal, da nisem zinil pre-

Pogled z Radelce, enega izmed remšniških zaselkov, proti Pohorju, Uršji gori in Peci

Foto: Aleš Tacer

več. Pa Tone ni zamerljiv človek, le smejal se je na vsa usta moji opazki.

Kot na dlani nam je ležal Remšnik s cerkvico v sredini vasi, pa vendarte je spust v izhodiščno točko potekal še dobro uro. Seveda pa se je bilo spet, kot že katerikrat prej, treba ustaviti ob kakšnem improviziranem »šanku«, ki so ga kje v zasedi pripravili gostoljubni domačini. Saj smo se večina poznali med seboj.

Tako smo okoli druge ure popoldne zaključili izlet z enolončnico, pravim planinskim ričetom, ki sta nam ga že tradicionalno pripravila prijazna in neutrudna člana našega društva Ivanka in Lojze. Manjkalo ni niti dobre kapljice niti harmonike; ob prijetnih zvokih smo se nekajkrat zavrteli, nekateri kar na trati pred hišo...

»Naslednjo nedeljo bo treba spet nekam,« sem nalašč modroval pod večer ob televizorju in izpod čela poškillil proti svoji dragi ženički.

»Hej, ti, a misliš, da bom vse nedelje preživela doma, ti se boš pa naslajal ob lepih pogledih gorá in njenih človeških hčerá? Če res nameravaš kam iti, grem s tabo, pa pika!«

No, vidite, tako je to v življenju! Če kateri izmed partnerjev za nekaj ur izgine, ni to nič tragičnega. Prej svežega, spodbudnega. Na tak način se še ljubezen utrdi.

Pa kaj, saj je lepo in prav tako!

Spremenjeno ime gore

Mount Logan, 5959 metrov visoko najvišjo goro Kanade, so v čast lani preminulemu nakdanjemu kanadskemu ministrskemu predsedniku Trudeauju preimenovali v **Pierre Elliott Trudeau Mountain**. Takisto so že zdavnaj storili Slovenci, ki so med obema svetovnjima vojnama najvišji vrh Gorjancev Sveto Jero imenovali po pisatelju **Janezu Trdini**, tako da se odtlej imenuje Trdinov vrh.

NEMINLJIVI DNEVI

ALEŠ KARL NOSAN

*In soncu se puščam
do dna
do dna
objeti...*

D. Petkovšek

ZIMSKI SPOMIN

Z Mojco sva stopila mimo braslovških hiš na zasneženo poljano. Zimski časi so gospodarili v poraslih pobočjih Črete.

Pod presojnim ledom je vihral neugnan tok. Brv iz zaobljenih hlodov nama je odprla velik gozd. S suhim pršičem previharjena debela so stražila pot do grajske vzpetine.

Se med kamnitimi oborami razvaljenega dvorca še potepajo zgroženi duhovi starosvetne rodbine, pregnani in umorjeni v megli spomina? Tukaj je večnost sprejela velikega Celjana Friderika in žrtvovano ljubezen njegove Veronike z Desenic.

Prijel sem staro skalo v zahodni škrbini nekdanjega stolpa. Zgodnji somrak je potoval čez hmeljarsko kotlino, vse tja do knežjega mesta.

(Grad Žovnek)

OB BISTRIM VODAM

Na modrem decembrskem nebu je žarelo sončno Dovje.

Po sveže zapadlem puhu sem gazil v senožeti Karavank. Gozdna cesta, položna in udobna, se je vijugala vse višje.

Triglavska vas je ostajala daleč spodaj okovana v led kakor ujeta v polarno noč.

Bela peč in Borovje sta mi pokazala ozek prehod med nabrušenimi roglji. Na tej majhni izravnavi se potok Mlinca preveša v ritmične brzice. Nagnjene planine, rovti in košenine blestijo v čistih strugah. Hladne vode tečejo v ljubko jezerce kot obilne solze. Oblivajo bele kape prodnikov, se izgublajo, se spet najdejo, grizejo in šumljajo...

(Erjavčev rovt)

SKALNA AKROPOLA

Po klancih Čavna so posejane obložene strehe škratastih hiš vasi Vrtovin. Za zadnjimi pričinja ples kostanjeva aleja. Strmina narašča. Hoja pomirja, boža...

Vzpenjala sva se proti prepadnim stenam skalnega otoka nad Vipavsko dolino. Vstop v poznorimsko nasebino vodi skozi porton še vidnega obzidja.

Kamen molči. Kamen tiho govori. Sem razumel njegov glas? Glas daljnih svetov?

Ko smo se vračali, je Marija zavila do južnih pečin. Deset metrov visok vodni stolp je pripet na apniški osame-

lec. Castellum aquae – najvišja ohranjena rimska stavba v romantični slovenski deželi.

(Školj sv. Pavla)

POMLADNA TOPLA DOMAČNOST

Rad se vračam na ludranske samine Kogelnika, Godca in Veselka. Sadeži zemlje rastejo visoko na krčevinah. V lesenih ogradah se pasejo živali. Trdne kmetije klenu dihajajo prijazno toplino črnih kuhinj in ognjišč. Redko je uporabljena pot iz rudarske Črne h koroškemu starosti – najevskemu lipovcu. Zavese vode se spuščajo po graparskih drčah, cvete kuštravi jeglič, obetajoča pomodrelost borovničevja preplavlja zelenilo težko prehodnih iglastih gozdov.

Zgoraj, na planoti, žive Vorančevi kmetje – elementarni, zdravi, trdoživi, neupogljivi samorastniki.

(Ludranski vrh)

DALEČ OD ČLOVEŠKEGA SVETA

Med Žabnikom in Razsušico. Piramida ostrega kamenja.

Nasedla ladja žlebičev, škrapelj, kotanj, globeli, ponvic. Nad morjem visokih travnišč, zelenih pomladnih, zlasanih in peščenih.

Pot pod krošnjami je nastlana z ugrezajočimi listi gabra in hrasta. Spremljajo jo oglarske kope – karbonice in zapašeni kali. In rože: narcise, potonike, ilirski mlečki, rožni koreni.

Na pobeljenih skalah je kolonija pikapolonic »vadila« gibanje v letu. Drobna so ta bitja. Svobodna.

Kot pravi popotnik **Miran Ogrin**: »Nomad odkriva nov svet, čeprav kroži ves dan okoli svoje zelenice.«

(Medvižica)

SPUST V OBJEZERSKE GLOBINE

Planinsko polje je nenavadno. Vodne vile se sukajo v skrivnostnih jezerskih zatokih, loveč korenine steze iz Grčarevca do Laz.

Na apnenčastem robu živijo jamski palčki. Velikanske podzemne sobane jih skrivajo pred lučjo dneva.

Počasi nas je v globine vsrkala devetdesetmetrska udorina. Dno ji raztegujejo orjaška vrata v podpovršje.

Skok v rovasto notranjost je kakor pravljica otroštva. Dvigajoče se meglice vlage barvajo sončni žarki v otenkih mavričnega loka.

Ob majski luni so bile ponikalniške vode že v koritu Unice. Prijatelj kanu je mehko zdrsnil po okljukastem zrcalu.

(Vranja jama)

POLETNA PESEM SLAPOV

Ljubezen do slapov naju je z Božom privedla v tihožitje Koritnice. Dan so prepobile zgovorne vedute Loške steene. Širno prostranstvo zapira dolino z jugovzhoda.

Snežišče pod vrhom gore hrani vodne stopnje. Odklenila sva okno Katedrale in izmerila nagib Parabole. S Plazov sem čez razdrapani dolomit smuknil k smaragdu – tolmunu v kadici. Na koncu naju je sprejel – milo in otožno – veličasten slap Kraj Matjaž.

Počivala sva na izpostavljenem pomolu nad Velikim Drsnikom. Prihajal je akvarelski bron večera.

Zlahtni skočniki in sopoti so zlahka našli do mojega srca.

(Fratarica)

SKRIVNA VRATA

Pomirajoča mnogoternost. Zdravilni, nikoli dolgočasni far niente. (H. Hesse)

Po mulatjeri lovcev sem se usmeril v blago podolje Kamendola.

Ni se mi mudilo. Tura je bila kot ustvarjena za lenobno veselje julijskega popoldneva.

Orglice potoka Bela godejo koncert narave. Pritihotapita se let kačjega pastirja in melodika valov svetlobe.

Debel naravni most se pne v lovtih.

Za obokano odprtino sem zaplaval v vonj bukovega gozda. Prečnica iz kamnitega drobirja me je lahko popeljala po slikoviti skladovnici nad oknom.

(Velb pod Vežico)

DIVJINA

Meglenega jutra smo se vozili proti Loškemu potoku. V suhi uvali se je prebujalo zgodnje poletje.

Mimo partijskega Jelenovega Žleba in koč v Koritih smo za godrnjavimi sekači peš zakrmarili med čudežna drevesna bitja. Plašni jazbec in košute so nam predstavili domovanje v divjini. Merjasec je krulil nekje za lesovi. Čisto malo strah nas je bilo med medvedjimi brlogi.

Glavice planike – nadih Alp in visokega krasa.

Onstran žalostnega Rezinkega vrha zvesto čakajo Okamneli svatje. Nevesta je preklela sonce in beli zobje gorskega čoka se svetijo iz prazgoda.

Tudi prvi parni kotel v deželi Kranjski je že zdavnaj ugasnil na Glažuti.

(Velika gora)

JESEN PIJE VAŠIH TRT NEBEŠKO KRI

Rodile so me haloške gorice,
vetrc božal je moj cvet...

(A. Remec)

Gorice v terasah. Vinorodne Haloze jeseni. Paleta oranžne, zlatorjave in rumene vinske trte. Ilovate prsti, polne kalcija, črpajo aromo v grozdje. Iz Cirkulan nas je zaneslo proti vrhsljemenskim domačijam. Slamnate viničarije se prerivajo z gosposkimi pristavami.

Ropotal je mlin za mletje sadja, v stisku preše so ječale brente. Smeh je krožil nad gričevjem.

S Švabovega smo uzrli plavo ploščo Balatona. Ob baročni cerkvi sv. Ane je za drevoredom jelš indijansko rdela črta na zahodu.

(Vzhodne Haloze)

POZABLJENA DOLINA

Ko sem v Trebnjem skočil iz dolenskega vlaka, so gorele perjanice padajočega listja.

Gorsko kolo me je po rimski cesti povleklo v Štatenbersko dolino. Travniki so bledeli nižje ob reki. Nekdaj so vitezi Hmeljniški jezdili po plečatih globačah in goljavah.

Na izhodu iz zatrepne soteske gnezdi na obronku srednjeveška razsutina Klevevž. V gruščnati podorni gmoti pod steno je vodoravna jama.

Kapljice s cevastega stropa sem in tja zaropotajo po spokojnem ogledalu termalnega izvirka.

Kolesaril sem proti vzhodu, v ravnice, kjer meandri Radulje kot utrujeni izletniki tavajo v žamet Krkinih valov.

(Radulja)

GRIČI SEVERA

Hodili smo po goričkih bregovih. Padala jesenskega vetra iz ravnin Pomurja so pristajala ob razglednem stolpu na najvišjem vrhu.

Krhki kopasti holmi naplavin panonskega morja so opasani s pšeničnim biljem, ljudskimi znamenji, klopotci in kapelicami. Zemlja izpija ves znoj kmečkih ljudi.

Na Gradiščanskem in v Porabju še utripajo slovenske duše.

Južno se razpira školjka Ledavskega jezera. V labirintu trstike in ločja bodo zimile brkate vidre in pobregniki.

Misli so se mi sproščujoče zilile v eno z naravo.

Zvečer smo zakurili kres. Okus pečene koruze je bil sladak kot lepote in izzivi mojega življenja.

(Sotinski breg)

Kriki mode

Kaj vse nosi pridih novosti na področju opreme za gore iz konca leta 2000?

Firma Hestras je izdelala rokavice iz outplasta, ki z mikrokapsulami uravnavajo notranjo toploto rokavice. Na tem področju trenutno ni primerljivega izdelka.

Nekaj podobnega je končno rešila tudi znana čevljarska firma Asolo s svojim izdelkom visokogorskih čevljev z imenom north. Čeprav še ni resnejših podatkov o preizkusih, nemške gorniške revije teh čevljev kratko in malo ne morejo prehvaliti.

Kateri nahrbtnik iz leta 2000 bi zaslužil naziv naj-naj? Morda ne bo odveč, če si zapomnimo ime vario-futura 40+10, ki je zares sijajna stvar. Če morebiti ne veste: številki 40+10 pomenita prostornino vreče (40 litrov) in pokrova (10 litrov).

Kaj je bilo lani najnovejšega pri pohodniških palicah in sodi v zaščiteno inovacijo? Pohodniške palice flick-lock-system, ki jih je izdelala firma Black Diamond.

Spalna vreča leta 2000 za tri letne čase, ki bi bila lahka, udobna, stisljiva in cenovno še znosna? Nemška firma Salewa bi lahko na reklamni plakat brez zadržkov napisala: Snowfox ist da, snowfox je zdaj tukaj!

(Viharnik)

DOLINA SMRTI ŠE ŽIVI

UROŠ PODOVŠOVNIK

Dolina smrti.

Samo dve besedi sta zloženi v stavek, pa vseeno tako težko ležeta na dušo.

»Tam ne bi smelo biti življenja. Tam je vse golo in ožgano od strupenih plinov. Ptice tam ne prepevajo, trave ne zelenijo, tudi rože več ne cvetijo. Nimajo kje. Voda je že zdavnaj odplaknila vso tisto borno zemljo, ki se je tako ali tako že komajda zadrževala na strmih, kamnitih pobočjih. Potemtakem tudi človek ne bi smel zabresti v njeno dno. Če je vse umrlo, je logično, da se lahko zastropi tudi krhko civilizirano bitje. Je sploh prav, da rinem tja?«

Take misli so se mi podile po glavi, ko mi radovednost ni več dala miru in sem nemiren zastavil korak proti tej tesni dolinici. Minilo je že precej časa od takrat...

Najprej sem si jo ogledal zviška, z ostrega, navidez nič kaj prijaznega vrha. Takoj ko je pogled padel navzdol, sta se mi v obraz zarezali črni luknji na oteklih podstavkih.

»Taki sta torej, uničevalki življenja! Nič ne pokažeta, bruhata pa kar naprej. Brez vprašanj sejeta smrt v kamnite sklade. Je sploh še kaj živega v tisti pusti, z mrakom prepojeni sivini daleč spodaj?«

Nemirno sem optal nahrbtnik. Zapodil sem se navzdol, a ne daleč. Preperela zemlja, v katero so se čevlji pogrezali krepko čez gleznje, je upočasnila korak. Naenkrat so se noge zapletle v nekaj trdega. Vrglo me je na nos. Po nekaj nerodnih premetih sem se ustavil na plitvi uravnavi z obrazom obrnjenim proti tlem. In glej, tik pred mojim nosom je izginjal v zemljo pravilno oblikovan rovček! Še bolj čuden se mi je zdel vhod v to miniaturno votlino. V celoti je bil prepreden s pajčevino, ki je gradila nežno zaobljen začetek domovanja neznanega bitja. Kar nisem mogel odmakniti pogleda od te arhitekturne stvaritve.

Zajelo me je veselje: »Torej dolina le ni mrtva! Vsa okoliska pobočja še skrivajo življenje.«

In res so me na vsej poti, ki je še vodila čez navidez neživljenjsko zemljo proti kamniti goloti, čakala drobna presečenja. Okrog so se plazili pajki, tu in tam je iz nizke, posušene trave skočila kobilica. Tudi nižje, ko so travo in zemljo zamenjali že skoraj neprehodni peščeni od erozije razjedeni strmi kanali, so naenkrat izza roba planile tri ptice. Veter jim je v pišu pomagal, da so še hitreje izginile iz vidnega polja.

Zdaj sem ostal resnično sam. Le komaj zaznaven vonj po žveplu in prihajajoči mrak sta mi ob zavedanju, kje sem, nagnala rahlo tesnobo v kosti. Podvizal sem se in odbrzel v prijaznejše okolje, nazaj proti nepogrešljivi civilizaciji.

Kljub tesnobnemu občutku me je prvi obisk te doline preveč začaral, da bi lahko nanjo kar pozabil. Mnogo skrivnosti je skritih tam. Veliko je takih, s katerimi se

lahko poistovetim in združim v neko nerazložljivo harmonijo. Zato se venomer vračam nazaj, včasih odkrivat še neznano, drugič spet samo ležat v krhko travo in poslušat redke žvižge ptic ter črčkovemu petju podobne melodije.

Na trenutke sem kar hvaležen strupeni industriji, ki je morala žrtvovati košček narave, da je lahko zagotovila kruh okoliškim prebivalcem. Brez nje tudi dolina ne bi bila to, kar je.

Rad jo imam. Prevzema me spomladi, poleti, jeseni in pozimi. Vsakič je drugačna. Vedno ponudi kaj novega in vznemirljivega. Najbolj pomembno pa je to, da Dolina smrti* še vedno živi.

Morda pa kdaj le zaduha s polnimi pljuči.

* V Žerjavu v Mežiški dolini.

MINIATURA

FRČKOVA PLANINA

MARJAN BRADEŠKO

Mrzel veter je bilo slišati v robovih nad planino; doline so bile že tople, zgodnje poletje s prvimi češnjami je dehtelo v svežem junijskem zraku. Sedela sva tam, na lesenih deskah starega stanu, naslonjena na topla bruna, ki že kdove kako dolgo nudijo zavetje tistim, ki se zatečejo pod streho. Med gostimi, visokimi koprivami sva se komaj prebila do sem. Iz nahrbtnika je priromala ogromna skleda sladkih, temnordečih češenj. Pečka za pečko so letele dol med koprive, obraza pa sta mežikala v soncu, ki je tako nežno nalivalo svetlobo in toploto na ta samotni kraj.

Frčkova planina. Kot še druge, ki jih ne poznamo, ki jih ne znamo prav postaviti, ki jih morda niti na zemljevidu ni. In vendar so, prav tu – zavetja, kjer se svet vrta drugače, pravzaprav se kar nekoliko upočasnijo, se na trenutke celo ustavi.

Neizmerno zelenilo nežnih pašnikov, ki se prebujajo v zgodnje poletje, pisana preproga cvetja, še skoraj pomladne rože. Tam preko, na drugi strani, mogočne temne smreke, zadaj v robu kakšna bukev, kukavice so tu šele dobro začele peti.

Skozi drevje tam na koncu planine pogled uhaja med najvišje vrhove, med beli apnenec, prevlečen z zadnjimi snežnimi jeziki, ki še kljubujejo. Dolinska toplota jih krajša vsak dan. Kakšen oblak, ki jih veter v višinah kar dobro žene, za kratek čas zakrije sonce, hlad malce zmrazi segreto telo, pa se svetloba brž spet razlije in prežene sence. Dan se šele nagiba v drugo polovico,

zato so sence kratke, kot bi hotele pokazati, da v svetu vendarle prevladuje svetloba.

Tako se tudi zdi, ko naslonjena na deske s priprtimi očmi zreva v prelestno samoto, v gozdna pobočja, ki visoko gori prehajajo v skalne robove. Doline sploh ni videti, bregovi se grezijo vanje nekoliko stran, planina si je izbrala nekakšen pomol, pa vendarle se je umestila tako, da bo tu še dolgo.

Na poraščenem robu, kjer se svet odlomi v dolino, najdem skalo in v starem viharniku oporo za boljši pogled. Pred očmi se razpne zamolklo modro nebo nad belino, globoko spodaj leži zeleno dno in nasproti zeleni pasovi, ki zdaj že korajžno ležejo v pobočja. Junijske barve so tako globoke, tako nenavadne, kar ne gredo skupaj – če razmišljaš o njih pred nepobarvanim listom papirja. Tu, v gorah, sredi najbolj pristne narave, pa jim prav nič ne brani, da ne bi vzradostile očesa, pa čeprav

je deblo zeleneče bukke še ovito v globok sneg, ki ga je naplazilo v grapo.

Preko planine se mimo mogočnih podrtih debel – kdove pod katero zmraziljo ali vetrom so klonila – vzpneva na gozdno pot, ki se skozi dolino privije vse do sem gor. Celo tja za rob leze, nekam v strmine, kjer se verjetno konča. Tam, kjer je peščen rob ceste najbolj izpostavljen soncu, že opojno dehti materina dušica, osamljeni rumeni lučniki pridenejo še nekaj k toplemu in prijetnemu vzdušju.

Kako, da tako hitro mineva? Ko se pot izvije v objem mračnega dolinskega gozda, še nekoliko vlažnega, duša spet začuti neko tesnobo. Je to od pomanjkanja svetlobe? Je to morda že slutnja doline? Frčkova planina pa je še vedno gori, čaka, in kdor bo prišel, ga bo sprejela svetla, na prepihu, stran od doline.

Koliko samotnim dušam bo še dala zavetje?

ZA BOLEZNIJO NE ZBOLIJU SAMO ŽAGARJI, AMPAK TUDI LJUDJE IZ PISARN

ŽAGARSKI VIRUS RAZSAJA PO GORAH

V Ljubljani so letošnjega marca varstveniki okolja pripravili razstavo, s katero so hoteli opozoriti tudi na nekatere posege v gorskem svetu, ki jih sicer večinoma poznamo, vendar o njih ne premišljujemo.

Takole nam je pripovedoval **mag. inž. Tomaž Ogrin**:

»Ko vzameš enkrat motorko s seboj v hribe, jo kar nekaj časa nosiš, čeprav ni prav lahko in čeprav je nerodna, poleg nje pa nosiš še bencin ali nafto. Kdor pa se je že tako potrudil, da jo je prinesel v hribe, mora po takem naporu nekaj žagati, karkoli že. Le kdo je tako nor, da bo zastoj nosil s seboj tako napravo, če je potem ne uporabi! Gore gor ali dol!

Nobenih motork torej v hribe, ker te zagrabi žagarski virus, ki se mu ne moreš ubraniti! Ponosen postaneš na svojo tehniko in ni je sile, ki bi ti ti preprečila, da se z njo ne bi postavljali in bahali.

Posledice so vidne celo na ruševju: na Raduhi, nad planino Razor nad Tolminom in še marsikje. Človek bi včasih pomislil, da so nekatere take poti široko izrezane v ruševju zaradi črede krav. Vendar niso, saj tam sploh ni trave.

Gre za žagarski virus, ki je povezan z motornimi žagami. Če bi imeli s seboj žagico lisičji rep, ki je seveda na ročni pogon, bi presneto premislili, v katero žaganje bi se spustili. Tako pa človeka virus obnori in ne ve več zase.

Žagarskega virusa ne vidimo, lahko pa si ga predstavljamo povečanega. Vendar vidimo posledice njegovega delovanja na ljudeh. Oboleli vzame v roke motorno žago ter brez nujne potrebe žaga drevesa in veje, ker preprosto uživa v žaganju in v brnenju motorja. Ko je človek uporabljal le ročno žago, žagarskega virusa skoraj nismo poznali.

Za tem virusom pa ne zbolijo le ljudje, ki so drevesom nevarni z žago. Žagarski virus se loti tudi tistih v pisarni. Vidni znaki so taki, da namesto prepovedi izdajo dovoljenje za posek. Napade tudi lastnike gozda ali posameznih dreves, da naročijo žaganje.«

Posebej so ljubljanski varstveniki okolja opozorili na stopnico, izžagano iz macesnovega debela in dela korenine na poti nad planino Konjščico in nad Rudnim poljem, po kateri hodi veliko planincev, namenjenih k Vodnikovemu domu na Velem polju ter dalje proti Kredarici, Planiki in vrhu Triglava. Varstveniki okolja se sprašujejo, katera komisija je pristojna za to zgledno markirano in vzdrževano tudi planinsko pot, »kdo od vzdrževalcev te poti je zbolel za žagarskim virusom, pa naj razčisti Planinska zveza Slovenije«, kot je bilo zapisano na razstavi. »Morda bo macesen na gozdni meji v Triglavskem pogorju ter v širšem območju Triglavskega narodnega parka preživel človekovo bolezen. Ob pogledu na tega velikana, ki s svojo ukrivljenostjo kljubuje snegu in na izpostavljenem mestu zadržuje ogromno zemlje, da je ne izpere v globel pod potjo, se je pravzaprav porodila misel o žagarski bolezni, ki bržčas razsaja tudi med člani delovnih skupin za nadevalo planinskih poti, čeprav naj bi bili zapriseženi na-

Le kdo je iz starega macesna na poti z Rudnega polja proti Vodnikovi koči izklesal te stopnice? Gotovo človek, okužen z žagarskim virusom!

ravovarstveniki, kajti drugače si tega dejanja ni mogoče predstavljati.«

Še na drugo lokacijo te žagarske bolezni so med drugim opozorili na omenjeni razstavi.

»Hudičev boršt poznate,« je bilo napisano. »S Šmarne gore si ga lahko ogledate od daleč, če s pogledom zaplavate tja proti Storžiču. Znamenitost, ni kaj: zgoščena bukovina, sredi travnikov osameli gozdčiček, šele kar daleč od tod iglavci. Ampak nekatere smreke so se naselile prav na robu Hudičevega boršta in so že kar debelo zrasle, druge pa kar vmes po strmih travah okrog boršta, kjer se težko obdržijo, saj so tod plazovi in vetrovi, pa še precej visoko je.

Pa se je zgodilo pred letom ali dvema, da so morale pasti vse smreke, tiste na robu boršta kot one vmes po travniku. Valili so jih po strmem pobočju in jih spravljali na kup nekje nižje. Takrat so to norost nekateri razlagali tako, da je Hudičev boršt bukovina znamenitost, bukovina pa mora ostati bukovina brez smrekovine, da bo še naprej znamenitost.

Morda nekateri pač ne ločujejo dobro naravnih znamenitosti od naravnih zakonitosti.«

Virusov gotovo ni mogoče odpraviti z antibiotiki, kot so poudarjali na ljubljanski razstavi, so pa občutljivi na povečano temperaturo. »Tudi mi skušamo s to in podobnimi razstavami in opozarjanji dvigniti temperaturo, da preženemo žagarski virus.«

NA SNEŽNIKU IN GRINTOVCIH, NA STOLU IN NA BABI SE POGOSTO DOGAJA KAJ ZABAVNEGA

OKROGLE, OGLATE IN ROBATE

PAVEL PAVLOVEC

V Snežnikovem gorskem svetu je vladala zima, ko smo se odpravljali na njegov vrh. Prijatelje sem vneto opozarjal na potrebno zimsko opremo. Mojo, kot kaže, le nekoliko pretirano skrb za »obvezno zimsko opremo« pa je eden od pohodnikov prav po planinsko hudomušno začinil. Verjetno je bil to prijatelj, ki me je po telefonu spraševal, ali so za na pot potrebne tudi verige. Seveda sem mu pritrdil in dodal »ali pa zimske gume« – samo po sebi razumljivo sem mislil za avtomobile, ker je bila cesta na Sviščake zasnežena.

Ta dialog je dobil svoj epilog v kar lepem kosu verige, ki mi jo je verjetno ta spraševalec podtaknil v nahrbtnik, da sem jo pridno tovoril na Snežnik in nazaj v dolino. »Ustvarjalno« je dopolnil med planinci običajno podtikanje kamenja v nahrbtnik z verigami.

PTIČJI KRALJ

Zimsko idilo na Sviščakah popestrijo tudi ptice. Prav po otroško uživam, ko skozi okno kočice opazujem ptičke, ki se prerivajo in »mastijo« v naši krmilnici. Vsake toliko časa pa zvonki ptičji ščebet bliskovito srfota, ko se na pojedino vreščeče pripodi šoja.

Včasih tudi po celo uro gledam skozi okno in opazujem radoživno pernatno družčino in ob takih priložnostih me žena rada ustoliči in imenuje kar za ptičjega kralja...

HRANA ZA PLANINCE

Z Matjažem sva se namenila na Grintovce. Mimogrede v trgovini v Stahovici polniva svoja nahrbtnika s hrano.

Kupim zajeten kos ementalskega sira. Matjaž me začudeno gleda in pobara: »Vedno kupuješ in ješ ovčji sir, kaj te je pa zdaj prijelo, da nabavljaš te luknje?«

Lakonično odvrnem: »Pred nama je zahtevna pot, luknje pa je najlažje nositi.«

NA STOL IN MIZO

Vrnil sem se s pohoda na Stol. Doma so me vnuki vneto spraševali, kje sem bil, kaj sem delal itd.

Kot vedno je bil najbolj radoveden mali triletni Martin. Ko sem povedal, da sem bil na Stolu, se je globoko zamislil in po daljšem premisleku ponovil:

»A na Stolu si bil!« Nato pa je dodal: »Deda, ali si bil tudi na mizi?« (Njegova navada in privilegij je, da rajši, kot da sedi na stolu, kobaca po mizi.)

NE, KRSTA PA NE!

Poleti je triletni Martin pot od gornjega obračališča na vrh Snežnika pridno prehodil sam; v oporo mu je bila le moja roka.

Na vrhu je bil nagrajen s čokolado, po našem mnenju pa je zaslužil tudi planinski krst.

Ko je imel »čast« dobiti eno po ritki, nas je začudeno pogledal in se uprl: »Ne po riti, Martin je bil priden!« Prepričala ga ni nobena beseda.

Z NAHRBTNIKOM V POSTELJO

Najstarejši vnuk Črt je bil od mladega velik ljubitelj hribov. Pred leti sva zato z ženo naročila dedku Mrazu, naj takrat sedemletnemu vnuku prinese planinski nahrbtnik.

Večjega veselja že dolgo ni bilo. Cele mesece se je Črt vsak večer odpravil v posteljo s svojim nahrbtnikom in ves blažen spal z njim...

ZAHTEVNA BABA

Lepega poletnega dne nas je skupina planincev »naskočila« Veliko Babo. Sonce je pripekalo kot za stavo, segrela pa nas je tudi gora s svojimi oblinami in strminami.

Zvečer smo v Koči pri Krnskih jezerih dolgo v noč razdirali hudomušne in okrogle na račun te super Babe in našega osvajanja. Pravo salvo smeha je požel prijatelj, ki je malo za šalo in kar precej zares dvoumno navrgel:

»Že dolgo me ni kakšna tako zdelala kot ta Velika Baba!«

odmevi

Polena pod noge na Svetini

Ko sem prebral v časopisu, da je **Stanko Zakelšek** odkupil staro planinsko kočo na Svetini, sem bil zelo vesel. Ker sem rad zahajal na Svetino, mi je po zaprtju kar nekaj manjkalo. Mnogo je bilo planincev iz vse Slovenije, ki so radi zahajali na Svetino. Žal pa so se kaj kmalu našli nasprotniki, ki so mu nevoščljivi. Tako so se pojavili inšpektorji celjske enote republiškega inšpektorata za okolje in prostor. Po ogledu rušitvenih del so ugotovili, da je imel lastnik *Hudournika* za posege na Svetini upravno dovoljenje, vendar je pri izvajanju del prišlo do nekaterih odstopanj. Zato je bil zoper njega uveden postopek. Zanima me, če so inšpektorji v podobnih drugih primerih tudi tako ažurni kot pri Zakelšku.

Stanko Zakelšek mi je dejal, da ima vse potrebne dokumente. Sedaj ne vem, komu naj verjamem. Upam, da se ne bo našel nekdo, ki bi mu

prepovedal gradnjo. Ker je bila stavba v popolnoma dotrajanem stanju, je ugotovil, da je bolje, če jo poruši in zgradi v celoti novo. V novi planinski koči bo imel 50 ležišč in dodatne prostore. To bo ravno zadostovalo za 50-sedežni avtobus. Ko sta zakonca Zakelšek upravljala Celjsko kočo, so bili vsi planinci s storitvami, ki so bile zelo kvalitetne, nadvse zadovoljni. Tudi okolica koč je bila v boljšem stanju kot je sedaj. Nova planinska kočica bo velika pridobitev za Svetino, Štore in tudi za Celje. Tudi župan občine Štore je nad novo pridobitvijo zelo navdušen.

Zakelšek je predvideval, da bi kočico odprl ob cerkvenem prazniku v avgustu. Žal se bo otvoritev zgodila nekoliko kasneje.

Stanku Zakelšku želim, da bi kljuboval nevoščljivcem in dokazal, da je imel prav.

Milan Gobač, Celje

iz planinske literature

Zločin nad goro

Nevihta. Mračna stena orjaških dimenzij. Šibak klin, ki bo vsak hip popustil. Naveza alpinistov, ki nemočno binglja na njem. Odblesk rezila. Krik. Smrt – in varnost.

Tragična odločitev za žrtvovanje tovariša, zato da bi sam preživel, je v alpinizmu na srečo izjemno redka in nastopi le v res skrajnih okoliščinah. Zato pa jo ima popularna kultura, ki hlepi po slikovitih dogodkih (čim bolj so čustveno nabiti, bolje je), toliko raje, tako da je tako rezanje vrvi v izdelkih z gorniško tematiko nesorazmerno pogosto. V književnih delih bi lahko nastopalo v različnih vlogah, npr. kot veliki finale napetega dogajanja ali kot vzrok junakovih psihičnih travm.

Znani tržaški pisatelj **Dušan Jelinčič** se je odločil za tretjo možnost in je svojo »alpinistično kriminalko« *Umor pod K2* začel z napeto sceno v zloglasni severni steni švicarskega Eigerja, kjer dva britanska plezalca neusmiljeno odrežeta kolega, čeprav je rešilna pakistan-

ska naveza oddaljena le nekaj metrov.

Tudi v nadaljevanju so nagrmadene izjemne situacije, do katerih v resničnosti na srečo le malokrat pride, v fiktivnih alpinističnih zgodbah pa jih očitno ni nikoli preveč. Zlobna Angleža obtožita Pakistanca, da sta prav onadva odrezala nesrečnika. Uboga Azijca pobegneta iz države in eden od njiju neslavno propade, medtem ko se mora Radživ, sicer perspektivni intelektualec, zadovoljiti s tem, da v domovini postane višinski nosač za tuje alpinistične odprave.

Večji del romana se dogaja čez nekaj let, ko se preživeli z Eigerja nehote spet srečajo kot udeleženci različnih odprav na razvpito drugo najvišjo goro sveta, K2. Radživ se hoče pohlepni Britancema maščevati in sproži govorice o tovoru kokaina, ki naj bi ga tihotapila ena od skupin. S tem se sproži prvi plaz smrti, saj se povzpetniški Britanec Walt nič ne obotavlja in pridno mori ljudi, ki bi lahko ogrozili njegovo politično kariero. Ko se nabere kopica trupel, ga Radživ skoraj prisili, da v obupnem vremenu skupaj osvoji vrh K2. Pri sestopu pakistanskemu junaku prav slabo kaže, a se kljub vsem težavam uspešno vrne v bazni tabor, kjer je pravici končno zadoščeno.

Jelinčič se poigrava z mitom o K2 kot eni izmed najnevarnejših gorá na svetu, saj so v romanu za vse smrti krivi ljudje. Delo naj bi tako bilo nekakšna parabola za usodnost zla, ki se ustavi šele, ko so vsi zločini poravnani. Tudi sla po maščevanju je negativna, saj nujno sproži novo zlo. Maščevanje se zdi Jelinčiču toliko bolj vprašljivo ob njegovi skoraj »pravilnični« veri v metafizično izravnavo: vsak, ki greši, bo za svoje početje kaznovan, vsak mora prej ali slej prevzeti svojo krivdo.

Kot v vsa svoja dela je Jelinčič tudi v *Umor pod K2* vpletel iskanje smisla človeškega početja in bivanja. Pri tem ni mogel skriti svoje naklonjenosti do vzhodnjaške filozofije, saj rešitev za človeka vidi v duhovnosti, poglobljanju v samega sebe, čutu do sočloveka in spoštovanju narave. S tem je nadaljeval

Božanski mir gorá

ALEŠ TACER

V nosnicah
polje mi
vonj po nevihti;
v steno
zagrebem
drhteč v divji ihti.

Le malo še,
malo,
previs ta
še zmorem;
tej umi besneči
potem bom
pokoren.

In gora zaenkrat
še skriva prezir.
Kljub burji
začutim
božanski nje
mir...

ideje svojega prejšnjega romana *Budovo oko*, kjer je fiktivno dogajanje postavil na najvišjo goro sveta. V obeh delih so nosilci vrednot vzhodnjaki, največjemu pa svojo modrost delita izkušena starca, nekakšna osrednja filozofa, katerih pozivi k pravilnemu obnašanju pri zahodnjakih naletijo na gluha ušesa.

Žal Jelinčič pri podajanju svojih pogledov na kvalitetno življenje ne seže nad eksplicitne moralizatorske vložke, ki jih v patetičnih izjavah, večkrat celo dolgih monologih podajajo književne osebe. Tako tudi naklonjeni bralec prej ali slej dobi občutek, da gre le za prazno pleteničenje, in po dolgovznem zaključku prav z veseljem odloži knjigo.

Sámo bistvo Jelinčičeve ideje ni zaradi tega nič manj plemenito in koristno, a priznati je treba, da je v svoji ostri delitvi na pozitivni vzhod in negativni zahod vendarle nekoliko naiven. Karakterizacijo oseb večinoma nadomesti z rasno pripadnostjo – Pakistanci so modri, strpni in poglobljeni vase, zahodnjaki pa brezobzirni, častihlepni in do konca skomercializirani. Gotovo je to posledica avtorjevih resničnih himalajskih izkušenj, vendar je kljub temu težko verjeti, da je denar kot glavna vrednota prav za vse zahodne alpiniste močnejši od česar koli drugega. Ta usodna privlačnost bogastva je posebej opazna v *Budovem očesu*, kjer se celo simpatični Američan, ki je že skoraj »prestopil« na vzhodno stran, ob moznosti zaslužka ne more upreti pohlepu – in je »kaznovan« s smrtjo.

Tako se hitro pokvari bralevo začetno veselje ob odkritju, da glavni junak ni kak čistokrvni Evropejec, temveč ponosni Azijec, še več, celo musliman. Končno knjiga, kjer ni klasične črno-bele delitve na dobre in slabe! Žal se izkaže, da je Jelinčič samo zamenjal predznake: vzhod je dobil plus, zahod pa minus – in pri tem ostane. Sicer je tudi Radživ odgovoren za smrt britanskega alpinista in tudi on čuti v sebi nekaj negativnih strasti, a ta Jelinčičev poskus presežanja ostre polarizacije se izniči s prizorom, v katerem Radživ plemenito reši svo-

jega največjega sovražnika, nehvaležnega morilca, in s tem sebi skoraj onemogoči sestop.

Kot je očitno že iz naslova, je Jelinčič v slovensko književnost uvedel spoj kriminalnega in alpinističnega romana. Kljub vpletanju globljega sporočila mu ni uspelo, da bi novi žanr presegel meje trivialnosti. Na to zelo banalno pokaže že izbira književnih oseb. Čeprav smo Slovenci vsaj v Himalaji sila samozavestni, nihče od likov ni naš rojak. Po svoje je to modro, saj bi se pri nas lahko našel kdo, ki bi začel iskati morebitne resnične modele (posebej za negativne figure). Predvsem pa tuje osebe povečujejo občutek »eksotičnosti«, po kateri bralci ponavadi hlepimo. Ne gre torej zanemariti komercialnega vidika, posebej, ker se Jelinčičeva dela precej prevajajo v italijanščino. A taka izbira narodnosti ima tudi negativne posledice: kot Evropejec se slovenski bralec težko »odloči«, s katero stranjo se bo identificiral.

Poleg oseb je v delih za zabavo množičnega bralstva zelo pomembno tudi nenavadno okolje. Kriminalni zapleti na 8000 metrih to zahtevo nedvomno izpolnjujejo, vprašanje pa je, kako je sám življenje na gori v knjigi predstavljeno. Nikakor ne moremo trditi, da Jelinčič ne pozna alpinizma, odpravarstva in ne nazadnje K2. Kot alpinist je doživel svoj pekel na osemtisočaku Broad Peaku in preživel neuspešen vzpon na Mount Everest. Za manj zahtevnega bralca, ki se še ni srečal s podobno tematiko, himalajzem v *Umoru pod K2* vsekakor zbuja srh, a zvestejšim spremljevalcem *Planinskega vestnika* in podobnih del opisi bojov z naravo ne zadostujejo, da bi se z duhom in telesom »prestavili« v območje smrti. Tisti, ki so prebrali Jelinčičevi potopisni alpinistični knjigi *Zvezdne noči* in *Biseri pod snegom* (za obe je dobil nekaj zasluženih nagrad), morajo priznati, da so njegovi avtobiografski lirični utrinki iz Himalaje ne samo bolj doživeti, temveč tudi precej bolj napeti kot zgodba, ki naj bi bralcu vzela sapo takoj na začetku in mu jo vrnila šele po zadnji strani.

Kriminalne zgodbe so ponavadi vsaj malo neverjetne, zato se je s

tem treba sprijazniti že vnaprej. A takemu poznavalcu resničnega gornštva je le težko odpustiti, da napetost ustvarja z nizanjem klišejskih situacij, ki jih najdemo v vsakem povprečnem hollywoodskem izdelku – od začetnega rezanja vrvi do plazov, padcev v razpoke in neviht. Dogodki si sledijo v nelogičnem zaporedju in so mnogokrat nemotivirani. Verjetno je tako neenakomerna zgradba posledica tega, da je bil roman najprej objavljen kot podlistek v *Delu* in je vsako nadaljevanje terjalo nekaj zanimivega, pa čeprav prisiljenega.

Ustvarjanje napetosti se ponesreži zaradi čisto »obrtiškimi« pomanjljivosti. Že **Levstik** je vedel, da je za bralca privlačnejše, če osebe delujejo, namesto da bi jih pisatelj opisoval, a to gre Jelinčiču le slabo od rok. Presenetljivo je, da avtor, ki se v svojih avtobiografskih delih osredotoča na svoja doživljanja in jih prav spretno podaja, tega ne zna storiti za fiktivne osebe. Na stalno distanco, ki bralcem preprečuje, da bi se resnično vživeli v zgodbo, vpliva pogosta raba poročanega namesto premega govora, ki dodatno zmanjšuje napetost in verodostojnost dogajanja. A ta navidez slaba odločitev se izkaže za modro – replike oseb so namreč tako nenaravne in izumetničene, da se je skozi nekatere prav težko prebiti, npr.: »*Kdo si ti, ki te ne poznam, a za katerega čutim, da mu lahko zaupam, čeprav to ni čas zaupanja?*« Na splošno Jelinčičev jezik po svoji okornosti in klišejskosti še najbolj spominja na šolske spise: »*Kljub temu, da je bil Aftab zelo ponosen človek, je sprejel ponudbo, saj ni nič poniževalnega v tem, da ti so plezalec posodi opremo.*« Težko je verjeti, da je isti človek avtor izjemno poetičnih potopisov.

Tudi kriminalna plat dogajanja pisatelju povzroča težave. Že res, da se zaveda pomena navidez postranskih malenkosti (npr. začetni prizor s cepinom, ki ga zapleni carina), vendar mu povsod drugje spodleti. Kriminalke beserimo zaradi skrivnosti in čim zapletenejše so, bolj je. V *Umoru pod K2* pa je že od začetka jasno, kdo je zločinec, in

tudi vmesni umori, kjer to ni eksplicitno izraženo, ne puščajo nobenega dvoma. Kot literarno podkovani pisec je Jelinčič sicer hotel ustvariti šokanten zaključek in je zgodbo končal z razkritjem, ki pa ga je le slabo pripravljaval in je tudi zaradi tega tako nebitveno, da se bralca komaj dotakne.

Izpolnjevanje ostalih »zahtev« kriminalnega žanra je ravno tako nepopolno: edini motiv za umore je skrajna zlobnost glavnega pokvarjenca, ki ob svojih dejanjih ne čuti prav ničesar. Razlogov za prvi, sprožilni »umor« ne Eigerju avtor sploh ne poskuša analizirati in »logično« razkrinkanje zločinca je vse prej kot logično, saj se v razlago vpletejo tako prežvečeni dokazi, kot so pisma, ki so jih umorjenci napisali tik pred smrtjo.

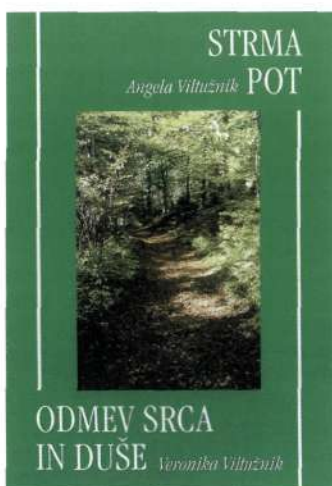
Da bi delo seglo nad trivialno književnost, preprečujejo še različne malenkosti, kot so nekakšni »simbolični paralelizmi«, ko npr. nenadni sunki vetra podprejo pomembne izjave oseb ali pa se brezupno slabo vreme čudežno spremeni, potem ko si glavna junaka visoko na gori priznata grehe. Taka vzporednost v dogajanju med osebami in v naravi je seveda skrajno hollywoodska in bi se ji spreten pisec raje izognil. Nesimpatične so tudi nedoslednosti, ki so posledica površnega pisanja: tako si Radživ pred sestopom natakne dereze in kmalu zatem pade v ledeniško razpoko, kjer si jih ponovno natakne.

Umor pod K2 je po svoji tematiki vsekakor novost na slovenskem knjižnem trgu in bi zaradi tega zaslužil večje število sprostitve željnih bralcev. Žal zaradi slabe izvedbe s seboj ne prinaša tudi nove kvalitete. In če na vsak način hočete napeto alpinistično zgodbo, preberite vendar raje *Zvezdne noči!*

Mojca Stritar

Knjiga matere in hčerke

Ob letošnjem kulturnem prazniku je v Ožbaltu ob Dravi izšla knjiga **Angela in Veronike Viltušnik**, matere in hčerke, ki sta jo avtorici izdali v samozaložbi. Angela Viltušnik objavlja v njej svojo ljudsko povest iz kmečkega življenja »Strma pot«,

Veronika pa 18 ljubezenskih in 27 planinskih pesmi.

Angela Viltušnik je želela postati učiteljica ali medicinska sestra, vendar se ji ta srčna želja zaradi gmotnih razmer v družini ni mogla izpolniti. Vse življenje je bila mati in gospodinja ter hkrati delavka. »vendar je v sebi začutila biser, porojen iz trpljenja, iz odpovedi, in tak biser je pričujoča zgodba«, kot je v uvodu k njeni povesti napisala njena osnovnošolska sošolka **Zinka Lap-Zorko**. Srečnejša je bila njena hčerka Veronika, ena od štirih Angelinih otrok, ki je medicinska sestra, žena in mati ter »pesnica, ki v pogostejših asonancah kot rimah izpoveduje v dokaj svobodnem in ritmično razgibanem verzu najnežnejše vzgibe srca in duše«, kot pravi v predstavitvi Zorkova.

Precej planinskih pesmi Veronike Viltušnik je bilo zadnja leta objavljenih v Planinskem vestniku. Ob izidu njenega (in Angelinega) knjižnega prvenca avtoricama seveda čestitamo in objavljamo Veronikino planinsko pesem.

GORSKI SVET

*Prelepe ste mi vse gore,
vsem vam v lepoti ni razlike,
kjerkoli se že dvigate,
ste kot božanske slike.*

*Prekrasne ste mi vse skalé,
pobočja in vrhovi,
planinske steze shojene,
vse trate in cvetovi.*

*Prečudoviti gorski svet,
kaj vse je v tebi skrito,
zame pa, ki gledam vas,
gorá kraljestvo skrito.*

*Presrečni vsi, ki hodimo
po tvojih ozkih stezah,
mi, ki ta svet res ljubimo,
nikomur ga ne damo.*

Spet nova planinska znamka

Pošta Slovenije izdaja vsako leto poleg rednih znamk tudi več priložnostnih, ki so posvečene pomembnim dogodkom v preteklosti in se-

danjosti ter naravnim in kulturnim znamenitostim pri nas. Med njimi je bilo doslej izdanih tudi več znamk, ki so bile bolj ali manj povezane s planinstvom oziroma gorništvom. Pregled teh je bil že dvakrat objavljen v Planinskem vestniku.

Pred kratkim je izšla nova znamka s podobo Jalovca (2645 m), po anketi Planinskega vestnika naše najlepše gore. Zato se ne smemo čuditi, če je prav njegovo podobo privzela Planinska zveza Slovenije v svoj grb.

Že nekaj zadnjih let je Pošta Slovenije opravila anketo o najlepši znamki leta, med katerimi sta že dve planinski znamki, Snežnik in Triglavski narodni park, zavzeli prvi mesti. Tudi za letošnjo planinsko znamko upamo soditi: če že ne bo zmagala v letu 2001, pa bo prišla

vsaj v najožji izbor najlepših znamk. Njena podoba je izredno lepa. Jalovec, odtisnjen v nežno sivi barvi, se vzpenja v modro nebo. Lepo sta vidna Jalovec ozebnik in Kotovo sedlo. V sredini znamke so postavljene gorske smreke in macesen, v spodnjem delu pa so na zelenem podrastju še trije cvetovi triglavske rože ali bleščече prstnika (*Potentilla nitida*), rože, ki je v triglavski bajki Zlatorogu rešila življenje. Kompozicijsko in barvno je podoba znamke izredno lepo usklajena, kar je delo **Aleša Sedmaka**.

Ciril Velkovrh

društvene novice

Žarko Rovšček in njegovih 50 let

Kadar je potrebno v našem društvu ovekovečiti pomemben dogodek, predstaviti prizadevnega člana, pobrskati po arhivih ali rešiti pozabe pomembne in tudi manj pomembne trenutke, takrat navadno ne razmišljamo dosti oziroma se kar ve, da bo to najbolje opravil **Žarko Rovšček**. Nalog, ki so mu naložene oziroma si jih sam zastavi (velikokrat je namreč prav on pobudnik za temeljitejšo obravnave posameznih tem), se vedno loteva zelo resno, vestno in dosledno in kot takega se ga spominjajo tudi sošolci iz srednješolskih klopi.

In prav v tista leta, ko je »kot srednješolski in planinsko obetajoč mulc«, če uporabim njegove besede, doma z Mosta na Soči, vsak dan redno prihajal k pouku na gimnazijo v Tolminu, segajo njegovi začetki vključevanja v delo odbora Planinskega društva Tolmin. Ali je mogoče, da je od takrat minilo že več kot 30 let?

Ko smo se 14. februarja letos, prav na valentinovo je prijal na svet na Mostu na Soči, zbrali planinski prijatelji na praznovanju njegovega 50. rojstnega dne, je z velikim navdušenjem navduševal tudi o teh planinskih začetkih, o srednješolskih profesorjih, ki so znali in si vzeli čas tudi za tovrstno vzgajanje mladih, odraščajočih ljudi, o izletih v zimskih in poletnih razmerah, delovnih akcijah...

Mlade planince na gimnaziji je takrat vodil **prof. Hinko Uršič**, sam navdušen ljubitelj gorá, ki je na mlade prenašal svoje znanje in izkušnje.

Študijska leta navadno nekoliko zavrejo aktivno sodelovanje v domačih društvih. Vendar pa se je Žarko že leta 1974 po zaključenem študiju na Veterinarski fakulteti v Ljubljani ponovno vključil v delo takratnega upravnega odbora planinskega društva v Tolminu. V letu 1981 je bil izvoljen za podpredsednika, v letu 1982 pa je kot predsednik prevzel krmilo tolminskega planinskega društva, ki ga je vodil do leta 1988. To so bila za vodenje društva zelo zahtevna leta, povezana s številnimi problemi v zvezi s popotresno sanacijo in razširitvijo zmogljivosti Koče na planini Razor in posredno ali neposredno povezanimi težavami z vodenjem postojanke.

Samo takratnemu zagrizenemu vodstvu gre zahvala, da je danes kočja lahko v ponos društvu in jo radi obiskujejo planinci od blizu in daleč.

Kljub temu, da opravlja zahtevno delo kot mejni veterinarski inšpektor in se v službo vozi celo v Koper, je še vedno zapisan planinstvu. Nabit z energijo, dobro voljo in poln optimizma pa se tudi sicer rad ukvarja s športom in če le utegne, sede na kolo, se s kajakom spusti po reki Soči ali uživa na belih strmih. Planinci predvsem uživamo na

njegovih izletih v Zahodne Julijce in Karnijske Alpe, ki jih zelo dobro pozna in jih je tudi sam velikokrat prehodil oziroma preplezal. Mislim, da se ne motim, če rečem, da so to njegove najljubše gore.

S svojih poti se navadno vrne tudi z zelo lepimi fotografskimi posnetki, saj je že velikokrat dokazal, da je tudi mojster fotografije, in nas njegovi posnetki marsikdaj rešijo iz zadrege, ko je potrebno slikovno dokumentirati posamezne dogodke.

S posameznimi prispevki se je Žarko v različnih revijah in časopisih oglašal že v preteklosti. V letu 1996, ko smo v društvu pripravljali praznovanje ob 100-letnici ustanovitve Soške podružnice SPD, pa je sprejel in odlično opravil svojo nalogo ter skupaj s sodelavci pripravil zbornik Stoletje planinstva na Tolminskem. Če danes potrebujemo kakršenkoli podatek o društvu, je potrebno le pobrskati po tem almanahu, ki je plod nešteti ur zbiranja, pregledovanja, primerjanja in preverjanja dobijenih podatkov.

Kako pomembno vlogo lahko odigrajo ohranjeni zapisi, je Žarko spoznal na lastni koži, zato se zdi, da danes še z večjo zavzetostjo nadaljuje začeto delo.

Predvsem njemu gre tudi zasluga, da ni bila zamujena še ena priložnost za primerno oddolžitev ob 100-letnici rojstva **Zorka Jelinčiča**, tigrovca, publicista, ustanovitelja Krplja, zavednega rodoljuba in enega od organizatorjev planinstva na Primorskem, ki je bila v preteklem letu kronana z izdajo zbornika »Zorko Jelinčič nad prezrtjem in mitom«.

Da dogajanje v društvu in širše ne bi utonilo v pozabo in da bi bili o vsem tem obeščeni tudi vsi člani, je botroval zamisli o izdajanju društvenega glasila, za kar ima največ zaslug spet Žarko, ki je glasilo izbral tudi ime Krpelj.

Tako kot ima rad mir in tišino, ki jo vsakdo lahko doživi in občuti le v gorah, tako potrebuje tišino in mir tudi kadar piše. Zato na svojem računalniku dela predvsem ponoči in ko dobro opravi delo, ga to spet spodbudi za nove načrte. Očitno pa je svet ob sotočju dveh tako različnih rek, ki je vsaka po svoje lepa,

kot sta Ildirca in Soča (kljub temu, da sedaj prebiva v Tolminu, se namreč čuti Žarko še vedno Mostar in se tja namerava vrniti), tudi dober navdih za umetniško ustvarjanje, saj je v teh krajih pognalo korenine kar nekaj umetnikov oziroma literatov. Tako se tudi Žarku, kot nam je zaupal, v določenih trenutkih porodi kakšen verz.

Kot član upravnega odbora je Žarko tudi še danes nepogrešljiv v društvu. S svojimi izkušnjami, ki si jih je pridobil v vseh teh letih dela, večkrat prijateljsko usmerja delovanje in marsikdaj s svojimi predlogi pomaga poiskati najboljšo rešitev, ko se društvo znajde pred določenimi nalogami. Ker pa je ravno pravi star oziroma mlad, uspešno krmari med mlajšimi in starejšimi člani in zna spretno zgladiti tudi nesoglasja, do katerih – tako kot verjetno povsod – včasih pride med člani.

Cvetka Jug

Stoletna zgodovina PD Ruše

V soboto, 7. aprila zvečer, sta bili v ruškem Domu kulture ob stoletnici organiziranega planinstva v Rušah tiskovna konferenca in slavnostna akademija. Predsednik PD Ruše **Rafael Razpet** je predstavil kroniko, ki jo je uredil župan občine Ruše **Vili Rezman**. V njej je opisano bogato življenje Rušanov in vsebuje geografske in zgodovinske razmere, ki so vplivale na razvoj planinstva v Rušah. Ob tem je avtorica teksta **mag. Slavica Tovšak** povedala, da so ruški planinci v prvih 40 letih izkazovali narodno zavest kraju in slovenstvu, sedaj pa so pobudniki za ohranjanje okolja in dvig ekološke zavesti.

Pred slavnostno proslavo sta predsednik PZS **Andrej Brvar** in Rafael Razpet podpisala pogodbo o prenosu 90-odstotnega deleža zgradb in zemljišč na sedanjega upravitelja PD Ruše. Z ruško občino so podpisali pogodbo o nakupu hiše na Mariborski 5, kjer bodo imeli društvene prostore.

Na akademiji je bil slavnostni govornik Vili Rezman, častni pokrovitelj jubileja pa je bil predsednik

države **Milan Kučan**, ki je v pismu planincem čestital in jim zaželel veliko prijetnih doživetij. Po kulturnem sporedu, v katerem so sodelovali nonet Certus, kvartet trobil učiteljev SGBŠ Maribor ter odlična mlada glasbenika – pianist **Ivan Ferčič** in harmonikar **Amadej Herzog**, so podelili priznanja. Za sodelovanje in planinsko druženje so jih prejela planinska društva Maribor Matica, Ojstrica Celje, Planika in TAM Maribor ter dolgoletni donatorji iz Ruš, in sicer Tovarna dušika – Metalurgija, Alkrom, družina **Šarh** in Agro Ruše. Priznanja za bogat prispevek k razvoju društva so prejeli nekdanji predsedniki **Ivan Čuček, dr. Vojko Ozim, Darko Juhart, Andrej Vovšek, Ivan Potrč, Izidor Urlaub** in Rafael Razpet. Najvišja priznanja, plaketo Davorina Lesjaka, pa so podelili častnemu članu **Frideriku Degnu**, občini Ruše in PZS. Kot zahvalo za prispevek ruških planincev vsem slovenskim planincem pa je Andrej Brvar v imenu PZS izrekel zahvalo in podelil priznanje PD Ruše.

(Večer)

Spominski pohod Marije Lah Vildove

Planinsko društvo Mura je 24. marca letos organiziralo drugi spominski pohod Marije Lah Vildove ob Bukovniškega jezera do Moravskih Toplic. **Marija Lah Vildova**, planinska organizatorica, animatorica in velika planinka, je umrla pred dveh letoma.

Ob osmi uri nas je bilo 86 pripravljenih na pohod pri Bukovniškem jezeru, kjer je bila oktobra 1967. leta otvoritev Pomurske planinske poti.

Po spominskih besedah sedanjega predsednika Planinskega društva Mura **Ferija Donša** smo se podali na pot. Najprej čez most v gozd do *cerkvice svetega Vida in do izvira zdravilne vode*, ki pomaga pri boleznih oči, potem pa navzgor v Strehovske gorice. Lep dan se dela, toplo je in hoja je prijetna. Gremo skozi gorice in se spustimo do potočka v grabi pred filovskim Gajem. Vzpremo se do ceste, prave ulice zidanic, gremo do konca, do zidаницe, kjer nas je čakalo okre-

pčilo – kruh z zaseko in ocvirki, pa tudi vino in druge pijače. Kar prileglo se je malo okrepčati in počiti.

Nato pa naprej v drugi zaselek *Filovskih goric*. Kar vzorno je markirana pot. In tudi očiščena skozi gozd, po katerem hodimo proti Trnavskemu vrhu in do ceste Bogojina-Bukovnica.

Vzpremo se v Boganjske gorice do Donšove zidаницe, kjer nas spet čaka okrepčilo: čaj, kava, vino in tudi druge pijače. Zdaj je Bogojina že blizu. Kar hitro smo pri Plečnikovi lepotic. Ogleđamo si jo, žigosamo dnevnik in gremo potem naprej proti Vučji gomili, po dolgi cesti na sever, nato čez potok in po blatni stezi do prvih hiš. Pri stari hiši se spet srečamo s staro mamo, ki je lani tu sekala drva. Tudi ona nas je vesela.

Po kratkem počitku pa naprej do ceste Tešanovci–Vučja gomila! Pri avtobusni postaji jo prečkamo in se spustimo do potoka in se ob električnem daljnovedu vzpemo do prvih vinotočev na Jelovsku, nato pa gremo čez cesto Tešanovci–Suhi vrh po gorica h s prelepim pogledom na prekmursko ravan. Vidimo že tudi današnji cilj – Moravske Toplice. Še spust v gozd in po njem do poti med njivami in proti zaselku Brezje, ki je že na ravnini. Malo po asfaltu in spet po mehki poti med njivami pridemo v Lešče in na cesto Moravske Toplice–Fokovci. Gremo po pločnikih skozi naselje novih hiš s pogledom na novi hotel Vivat in smo kmalu na cilju v Toplicah.

Lep vroč dan je za nami, prijeten pohod je bil. Dosti smo se spominjali Marije Vildove, saj je to pohod v njen spomin. Marsikaj smo skupaj z njo doživeli na planinskih izletih in pohodih.

Potem pa: na svidenje prihodnje leto na 3. spominskem pohodu!

Stanko Sreš,
Bratonci

Poznate Koroško planinsko pot?

Koroško planinsko pot so slovesno odprli lanskega avgusta. To je krožna planinska pot, ki se začinja na Ravnah na Koroškem in končuje pri Prežihovi bajti. Je pravzaprav le 239

Kdor se bo podal po Koroški planinski poti, se bo povzpel tudi na Peco – na Mali Peci bo okolico spoznaval z razgledne table.

Foto: A. Č.

obnovljena in podaljšana Koroška mladinska planinska transverzala iz leta 1967. Prehodilo jo je že več kot 1700 planincev, ki so za to prejeli priznanje in značko. Ker je zaloga dnevnikov in značk začela kopneti, hkrati pa je med koroškimi planinci že dolgo živela ideja o krožni planinski poti, se je pred dvema leto-

Logotip Koroške planinske poti

ma Koroški meddruštveni odbor odločil, da uresniči projekt Koroška planinska pot.

Koroška planinska pot ima 11 kontrolnih točk več kot Koroška mladinska planinska transverzala in poteka tudi po obmejnem pogorju nad reko Dravo. Na vseh 31 kontrolnih točkah so žigi; če bo pohodnik zbral vse, bo prejel spominsko značko Koroške planinske poti. Za to pa bo moral prehoditi naslednjo pot: Šteharjski vrh–Sv. Križ pri Dravogradu–Dom na Košenjaku–Planinsko zavetišče Pri Knezu na Pernicah–Bricnik–Kapunar–Remšnik–Seršenov vrh–Ož-

balt-elektrarna–Rdeči breg–Koča Pesnik–Ribniška koča–Črni vrh–Grmovškov dom pod Veliko Kopo–Dom Planinc–Koča na Kremžarjevem vrhu–Poštarski dom na Selah–Dom na Uršlji gori–Andrejev dom na Slemenu–Dom na Smrekovcu–Koča na Loki pod Raduho–vrh Raduhe–Koča v Grohotu–vrh Olševe–Dom kralja Matjaža pri Kumru v Koprivni–vrh Pece–Dom na Peci–Koča Pikovo–Pristov na Lešah–Koča na Naravskih ledinah–Prežihova bajta (muzej). Seveda je pot mogoče obresti v več zamahih, saj so občinska središča možna izhodišča oziroma sestopi v dolino. Markacisti so pot označili (večinoma poteka po Slovenski planinski poti, če pa se od nje loči, je to jasno označeno s kažipot), dodali bodo le še table z opisi naravnih in kulturnih znamenitosti ter uredili počivališča.

V Koroškem meddruštvenem odboru planinskim društev so v sodelovanju z društvi pripravili tudi vodnik in dnevnik; oboje je možno dobiti pri koroških planinskih društvih in na Zvezi športnih društev na Ravnah na Koroškem.

Andreja Čibron-Kodrin

Goli vrh – Šavnice

Zadnjo soboto lanskega maja je novo planinsko društvo iz Nazarij postavilo na vzhodnem razglednem skrajniku Menine novo skrinjico in žig. Ta vrh je imel leseno piramido kot oznako za trigonometar, skrinjico in žig, pa je to vse izginito. Raz-

gled pa je ostal. Tudi markacije so bledele in še danes niso kaj dobro vidne. Na žigu je zapisano Goli vrh – Šavnice 1436 m, na skali pa PD Nazarje. Edina planinska karta merila 1:100 000, katere novo izdajo sedaj pripravljajo po delih v merilu 1:50 000, Posavsko hribovje (1986), ima zapisano z debelejšim tiskom »Ščavnica 1424«, Kamniško-Savinjske Alpe (1974) pa Goli vrh 1426 (zadnje tega predela sploh nimajo več!). Če bi pogledali še kak zemljevid, bi našli še kaj. Dostop na ta vrh je zelo enostaven iz ovinka ceste (1230 m, 10 km od

Kažipotna tabla v vasi Okrog

Foto: B. J.

bencinske črpalke iz Češnjic, do konca vasi Okrog je asfaltna cesta, naprej še 4 km ceste, PV 2000/275), kjer pride označena pot iz Slapi. Na skupini bukev je star kažipot za Slape in nov za Vransko, pa še TV smerokaz je malo pod planino Nova poljana. Krenemo po vlaku v smeri severovzhoda v gozd in z njenega konca levo po gozdu in smo na pašnem svetu, na vršini, in zagledamo tenko cev za pritrditev zastave, ki stoji tam, kjer je nekoč stala piramida. Hoda je slabe trideset ure. Pot ni markirana. Lahko pridemo tudi od hleva na Novi poljani – tod so še stare markacije kamniške spominske poti k spomeniku na prevalu, enako je označena pot od pastirske kočice na Bibi na Lemovsko polano. Z Bibe je bila pot označena tudi s Knafelčevo markacijo – zelo redke so, kakega smerokaza pri domu na Bibi ni.

Z ovinka – če tu pustimo vozilo – gremo lahko na Goli vrh in po označeni poti z njega mimo spomenika do planinskega doma na Menini in nazaj po njej do Bibe ter po cesti do ovinka (1230 m). Na planini Bibi je sedaj postavljenih kar nekaj povsem novih stojnic in množica kašipotov na deblu smreke, ki naj bi kazali le smer, ker poti do vrhov drže malo drugače. Tudi smerokaz za planinski dom na Smrekovcu je. Imajo tudi peč za pečenje jagencjkov, ki naj bi jih prodajali ob koncu tedna. Tako bo le potrebno opisati označena pota z Okroga in jih prerinati s povečanega in dopolnjenega izseka topografske karte, ki sedaj že stoji v vasi na začetku označene poti iz Zgornjega Okroga na Bibo in naprej na Smrekovec. Na smerokazu je zapisano, da je do Bibe 1 ura in 40 minut, do doma na Menini pa še 50 minut. Če si dobro ogledate karto, si lahko izberete tudi svojo pot, saj če ni megle, tudi z orientacijo ne bo prehudih težav.

B. J.

Kocbekova soba

Znano je, da je bil **Franc Kocbek** nadučitelj v Gornjem Gradu in prvi načelnik Savinjske podružnice SPD, ki je bila ustanovljena v Mozirju na ustanovnem občnem zboru 28. avgusta 1893 in jo je vodil do 8. maja 1927. Tudi zasluženi pokoj je preživel tu. Upokojen je bil 21. decembra 1921. Pokopan je na gor-

njegrajskem pokopališču v grobu, kjer se da na spomeniku prebrati, da sta v njem pokopana dva gornjegrajska nadučitelja.

Letos 7. marca je bila v gostišču »Pri Trobej« v Gornjem Gradu manjša slovesnost. Pripravili so jo na pobudo novinarja **Edija Mavriča**. Povabila je poslala občina. Tako je bila v družbi planinskih prijateljev in funkcionarjev ter lastnika gostišča **Jakoba Filača** odprta Kocbekova soba, kamor je zahajal tudi nadučitelj.

O pomenu prvega načelnika Savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva in delovanju podružnice je spregovoril podpredsednik PZS **Adi Vidmajer**. Soba sta odprta lastnik in predsednik Savinjskega meddruštvenega odbora **Martin Aubrecht**, na vratih je spominska tablica in nad njo lep napis *Kocbekova soba* s Knafelcevo markacijo. Ob tem so bili navzoči še gornjegrajski župan **Toni Rifelj**, **Franci Ježovnik** in **Božo Jordan**.

Kocbekova soba, ki ima sedaj le večje slike, med njimi Fr. Kocbeka, bo dobila še nekaj starejših planinskih rekvizitov v okras. Gostila pa bo poleg planinskih navdušencev seveda tudi vse druge, ki so jim skupna ljubezen do slovenske domovine in njenega razvoja. Tako ima sedaj dolina dve sobi, ki sta posvečeni planinski ideji, v Mozirju in tu.

Ko se bomo vozili tod, pa si ju oglejmo in se morda ustavimo za trenu-

tek tudi ob nagrobnem spomeniku in razgledu, ki se nam od tu ponuja po okolici.

B. J.

Planinski izlet Škratov

Smo VDC Škrat z Jesenic, v katerem se poleg ostalih dejavnosti ukvarjamo tudi s planinarjenjem.

Za nami je kar nekaj izletov. V lanskem letu jih je bilo pet. Razdeljeni smo v dve skupini. Prva hodi na zahtevnejše pohode, druga pa na krajše izlete. S prvo skupino nas je pot peljala z Dovjega na Ravne in na lepo zeleno Planjavo. Občudovali smo mojstranski slap Peričnik, v Begunjah pa smo osvojili vrh Sv. Petra. Na sprehodih po razgledni poti in na trimski stezi nad Jesenicami pa smo se potepali z drugo skupino. Na začetku smo imeli težave z obutvijo, vendar nas je iz velikih težav rešila Planikina akcija »Staro za novo«. Odstopili so nam stare, vendar odlično ohranjene planinske čevlje. Tako smo lahko nadaljevali s svojimi potepi po naravi. Občudovali smo lepote narave in drevesa, ki so nas kot gozdni stražarji spremljala na lepih izletih. Zato se veselimo lepih dni, primernih za planinarjenje.

Planinci VDC Škrat nimamo ravno popolne opreme za hojo v hribe, zato prosimo planince, ki imajo kakšen kos opreme odveč in ga lahko podarijo nam, saj ga bomo res veselili.

Dobre volje pa nam nikoli ne zmanjka!

Mali oglasi

Prodam anorak in hlače porotex mat. št. 52 v turkizno zeleni barvi, ojačan s korduro, primeren za alpinizem, smučanje, hojo, trekking. Cena 20.000 tolarjev. Kličite zvečer na telefonsko številko 01/54 12 460 ali 01/256 73 78.

Milan Mesič
Beblerjev trg 10
Ljubljana

***

Ljubitelju planin poklonim 41 kompletov Planinskega vestnika od letnika 1960 do 2000, deloma vezane.

Marijan Planinc, Ljubljana
Ljubičnikova 62, tel. 01/507-16-47

240a

Vhod v Kocbekovo sobo – stoje od leve na desno Božo Jordan, Edi Mavrič, župan Toni Rifelj, Martin Aubrecht, lastnik Jakob Filač, Adi Vidmajer, Franci Ježovnik, spredaj žena lastnika in žena podpredsednika

Foto: Ciril Sem

SPONZOR PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

NACIONALNA FINANČNA DRUŽBA

Pooblaščená družba za upravljanje investicijskih skladov

Planika **Za varen vzpon**

PLANIKA
Trekking